

Bispebjerg kirkegård - Ditte Mortensen 2014

BØRNEFAMILIER I BISPEBJERG

En kvalitativ undersøgelse af udfordringer for børnefamilier i et udsat byområde.

Vigdis Elisabeth Blach
v/ vejleder Helle Nørgaard

Antal ord: 29.485

Børnefamilier i Bispebjerg

en kvalitativ undersøgelse af udfordringer for børnefamilier i et udsat byområde.

CD-rom vedlagt med bilag 4, Indeholdende transskriberinger af 10 interviews

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	5
KAPITEL 1: INDLEDNING: MANGFOLDIGHED OG SEGREGERING I KØBENHAVN	7
SEGREGERING OG UDSATTE BYOMRÅDER I KØBENHAVN	7
BØRNEBYEN KØBENHAVN	8
PROBLEMFELT: BØRNEFAMILIER I BISPEBJERG	9
ANVENDTE PERSPEKTIVER.....	9
KAPITEL 2: SEGREGERING I KØBENHAVN OG UNDERSØGELSESMOMRÅDET BISPEBJERG	12
SEGREGERINGSMEKANISMER I EN KØBENHAVNSK KONTEKST.	12
UNDERSØGELSESMOMRÅDET BISPEBJERG	17
EN BYDEL MED ET UDSAT BYOMRÅDE	21
KAPITEL 3 TEORI: DE MODERNE BØRNEFAMILIER, NABOLAGSEFFEKTER OG OMRÅDESTIGMATISERING	25
DE MODERNE BØRNEFAMILIER	25
NABOLAGSEFFEKTER.....	31
OMRÅDESTIGMATISERING	36
KAPITEL 4: ET KVALITATIVT FORSKNINGSPROJEKT – METODE	40
CASESTUDIE SOM FORSKNINGSDESIGN	40
DEN INDSAMLEDE EMPIRI	44
PRÆSENTATION AF INFORMANTER	47
KAPITEL 5: ANALYSE	52
ANALYSENS DESIGN	52
ANALYSEDEL 1: BØRNEFAMILIE BOSAT I ET UDSAT BYOMRÅDE	52
<i>Forudsætninger for bosætning i Bispebjerg</i>	52
<i>At regulere bosætningen efter barnets behov.</i>	58
ANALYSE DEL 2: NABOLAGET SOM TRUSSEL?	64
<i>Barnets omgangskreds i nabolaget.</i>	64
<i>Hashsalg i nabolaget.</i>	67
<i>Børn og unge, som trækkes ind det kriminelle miljø</i>	70
ANALYSEDEL 3: BOSÆTNING I ET STIGMATISERET OMRÅDE	74
<i>Informanternes opfattelse af Bispebjerg</i>	74
<i>Hvordan opleves stigmaet (ekstern stigmatisering)</i>	75
<i>Beskrive området til andre på en bestemt måde</i>	77
KAPITEL 6: KONKLUSION	81
LITTERATUR	84
BILAG 1-3: TABELLER, SÆRLIGT UDSATTE BOLIGOMRÅDER, INTERVIEWGUIDE	88

Abstract

Families in Bispebjerg - A qualitative study of the challenges for families living in a deprived urban area

A significant challenge in Copenhagen is the increasing segregation of the city. According to the Municipality of Copenhagen, this is a problem because it challenges the cohesiveness of the city, they emphasise the importance of meeting each other across socioeconomic, cultural and ethnic boundaries, because this creates understanding and compassion among the Copenhageners, which is important in a democratic society. To counteract the separating development the municipality has labelled six relatively large areas in the city as deprived. The areas are labelled deprived because they have significant socioeconomic and physical challenges compared to the average in Copenhagen. Copenhagen is a very liveable and an attractive city to reside in; therefore a big part of the population is families with children. A part of this group is living in the deprived areas, here many families have settled because of the lower housing prices. This group is now trying to combine family life and living in a deprived area. The objective of this thesis is to understand what challenges a family faces in a deprived area, which is the result of segregation in the Copenhagen.

To understand this problem three theoretical angles have been applied. First of all it is essential to understand how a modern family identifies the parents role regarding the children's childhood. To understand this fil.dr Gunilla Halldén description is applied. Secondly it is interesting to examine if parents feel that their family life, and especially their children's life, is affected by the population composition in the area. To understand this, the Neighbourhood Effect Theory is used, especially with emphasis on the impact this can have on youths and children. Several theoretical and research angles are included, among these the Danish sociologist Hakan Kalkans research among young men at Nørrebro. And lastly to understand if the families feel they are stigmatised, Erving Goffmans description of stigma is incorporated. Furthermore Loïc Wacquant and Birgitte Mazantis descriptions of territorial stigma, is applied to connect stigma with the area. Bispebjerg is chosen as the research area, here ten families have been interviewed regarding their feelings towards life in a deprived area, and how they combine residing in a deprived area and conducting family life the way they feel is the right way.

The challenges that families encounter in Bispebjerg are all connected to the wellbeing of their children. There is given great importance to the quality of institutions and schools in the area, and if the school have a bad reputation, the parents will sign up for privet schools or move out of the city. The main concern is that the school days will be dominated by conflicts and social problems, instead of teaching.

Two the interviewees had teenage boys, who where beginning to get into trouble, both parents felt that other boys from the neighbourhood affected their children in a negative way.

Kapitel 1: Indledning: Mangfoldighed og segregering i København

København er en mangfoldig by, og i det daglige gadebillede ses et mylder af mennesker med forskellig køn, alder, etnicitet, tro og socioøkonomiske forhold. Denne alsidighed er dog udfordret, da uformelle afgrænsninger i byen adskiller indbyggerne på forskellige parametre. Man taler om medietyperne på Vesterbro, de studerende på Nørrebro og speltforældrene på Østerbro. Københavnerne er dog ikke blot adskilt af forskellige livstile, men også af ressourcemæssige skel, således at socioøkonomiske forhold spiller en væsentlig rolle i forhold til, hvor en husstand bosætter sig – og hvor den har mulighed for at bosætte sig. Disse forhold betyder, at befolkningen i byen deler sig op og at der i København findes områder, hvor koncentrationen af ressourcetsvage husstande er høj. I disse områder er der også bosat børnefamilier; denne gruppe forsøger at forene byliv med familieliv.

Segregering og udsatte byområder i København

København har igennem længere tid udviklet sig således, at indbyggere med livsstils- og ressourcemæssige lighedspunkter bosætter sig i de samme områder, hvilket er baggrunden for den adskillelse, der ses i byen, og en del af forklaringen på, at København er opdelt, som den er (Thor Andersen 2011:394). Begrebet segregering er utrolig bredt, og befolkningsgrupper, som adskilles geografisk, er ikke nødvendigvis segregerede. For at kunne tale om segregering må grupperne også adskilles af kulturelle og sociale forskelligheder. Når den rumlige afstand og de sociale og kulturelle forskelle spiller sammen, så forskellene mellem grupperne forøges, er der tale om segregering (Skifter Andersen og Ærø 1999:39). Den økonomiske udvikling betyder, at vi i dag har et specialiseret arbejdsmarked, som efterspørger en stadig mere kvalificeret arbejdskraft. Bagsiden er, at gruppen af individer uden anden uddannelse end grundskole har svært ved at træde ind på dette arbejdsmarked, hvilket er en af årsagerne til, at der ses en øget ulighed i dag (Mustard & Ostendorf 1998:2).

I København har ressourcestærke husstande mulighed for at bosætte sig i de mest attraktive områder, da de har de økonomiske og sociale ressourcer, som kræves for at opnå den ønskede bopæl. Det er langtfra alle københavnere, som har mulighed for at bosætte sig, hvor de vil; her vil en husstands økonomiske og sociale ressourcer – eller mangel på samme - være bestemmende for, hvor den kan bosætte sig. Københavns Kommune har fokus på, at københavnernes bosætningsmønstre indeholder et adskillende element, og at der er voksende socioøkonomiske forskelle i byen. Man ser det som et

problem for sammenhængskraften i byen, da man ser en blandet by som udgangspunkt for, at københavnernes mødes med hinanden på tværs af ressourcemæssige skel.

Den opdeling, der finder sted i København, er blevet udnævnt til en udfordring i byens udvikling, og selvom mange indsatser og midler er blevet bevilget til denne indsats siden start 1990'erne, er det ikke lykkedes for Københavns Kommune at forbedre situationen i nogen væsentlig grad (Thor Andersen 2011:395). Hvilket tyder på, at problemerne er komplekse og omfattende.

På nuværende tidspunkt prøver Københavns Kommune at løfte disse områder ved at sætte fokus på de steder i byen, som ligger under københavner gennemsnittet. Københavns Kommune har derfor identificeret seks områder i byen som *udsatte byområder*. Områderne er forholdsvis store, og klassificeringen er gjort, fordi disse områder klarer sig dårligere på fysiske såvel som sociale parametre end det resterende København. Et udsat byområde defineres af Københavns Kommune som følgende: *"områderne er karakteriseret ved at have en række sociale og fysiske udfordringer, som er større end i resten af København"* (Københavns Kommune 2011:4). De fysiske udfordringer indebærer, at der er en høj andel af små boliger, som er under 60 m², samt boliger med installationsmangler. De sociale udfordringer dækker over, at der er en højere andel af beboere med ikke-vestlig herkomst, beboere uden for arbejdsmarkedet, beboere med lav/ingen uddannelse samt beboere med lav indkomst. Der er tale om et udsat byområde, når indikatorerne findes i kombination med hinanden i det samme byområde (Københavns Kommune 2011:14).

Børnebyen København

København beskrives som en mangfoldig by, og i dag er der langt flere børnefamilier i byen end tidligere. Bare fra 2004 og frem til 2014 er antallet af børnefamilier steget med mere end 12.000 familier, hvilket er en stigning på 22,5 %¹ i perioden. Denne udvikling skyldes, at København har oplevet en betydelig befolkningstilvækst, og det forventes, at denne vækst er tiltagende, da Københavns Kommune forudser, at der frem mod 2025 vil komme 1.000 nye københavnere til byen hver måned, således at der i løbet af de næste ti år vil være en befolkningstilvækst på omkring 100.000 personer og børnefamilierne er en del af denne vækst (Københavns Kommune 2014A). En del af forklaringen på den enorme tilvækst er urbaniseringen, som løbende har fundet sted i Danmark gennem en lang periode. Det skyldes at flere danskere flytter til de større byer, herunder København, for at studere eller arbejde (Jessen 2012).

---

¹ Se Bilag 1

Befolkningstilvæksten i København skyldes, at der er flere tilflyttere, men også at børnefamilier i dag bliver boende i København frem for at flytte til forstæderne. Hovedstaden er blevet en mere børnevenlig by, da der fra kommunalt perspektiv prioriteres et attraktivt byliv for børnefamilien, skole og institutionsområdet er højt prioriteret (Københavns Kommune 2011:12), og samtlige 125 legepladser i byen blev renoveret i perioden 2008-2012 (Sørensen 2012). Kommunen har glæde af at have børnefamilier boende, da denne husstandstype som oftest består af to voksne, som er aktive på arbejdsmarkedet.

Problemfelt: Børnefamilier i Bispebjerg

Bispebjerg er valgt som undersøgelses område, her er en blandet beboersammensætning, og mange børnefamilier er bosiddende i denne bydel. Især Indre Bispebjerg er domineret af en resourcesvag beboersammensætning, og derfor er dette område kvalificeret som et udsat byområde af Københavns Kommune. Her er bosat en række familier, som skal have familielivet til at fungere sideløbende med det rå byområde, og man kan forvente at der følger udfordringer med at være bosat i områder, der er plaget af socialt og fysisk forfald. For at undersøge disse udfordringer er der lavet ti kvalitative interview med familier bosiddende i eller i umiddelbar nærhed til det udsatte byområde i Bispebjerg.

Anvendte perspektiver

For at undersøge hvordan det er for børnefamilier at være bosat i et udsat byområde som Bispebjerg, må der opstilles rammer for undersøgelsen. Som udgangspunkt er der behov for at kunne belyse de børnefamiliers forhold til deres bosætning. Dette må gøres ved at have viden om hvordan forældre i dag forholder sig til idealerne i forhold til ”den gode barndom”. Argumentet for at inddrage denne vinkel er, at bopælen er af stor betydning for forældre såvel som børns trivsel, og at den dermed ses som et vigtigt forhold i et barns opvækst. Derfor inddrages fil. Dr i pædagogik Gunilla Halldéns beskrivelser af hvordan forældre i dag opfatter børns rettigheder i forhold til en god barndom.

I forlængelse af dette er det interessant at undersøge om forældre finder at deres familieliv påvirkes af den beboersammensætning som de indgår i. Med en høj andel af resourcesvage beboere er det nærliggende at antage at nabolagets ”dårlighed” smitter, og der således kan være tale om nabolageffekter (Thor Andersen 2011:396). Forestillingen om nabolageffekterne syntes at være afgørende i forhold til de politikker som føres, fra Københavns Kommunes side lægges vægt på en

blandet by, med politikkerne *Bland dig i byen*, *Metropol for mennesker* og *politik for udsatte boligområder*. Forskningsmæssigt er der dog kun meget svage tegn på at nabolagets effekter skulle være af afgørende betydning for voksnes mennesker bosat i udsatte områder. Resultaterne er meget varierende, og det er svært at isolere effekten af boligkvarteret, da baggrunds variable i de fleste undersøgelser har støt betydning (Thor Andersen 2011:396, Heinesen 2002: 6, Damm 2006:56). Det svært at påvise kausale sammenhæng mellem effekterne af et udsat nabolag og negative effekter for de personer som er bosiddende i nabolaget. Der er dog indikatorer som peger på at børn og unge påvirkes, og det er målbart senere i livet hos denne gruppe. Derfor inddrages en række undersøgelser af nabolagseffekter, herunder undersøgelsen af gadelivet blandt unge mænd på Nørrebro, lavet af den danske sociolog Hakan Kalkan. Formålet er ikke at afgøre om der er nabolagseffekter tilstede i Bispebjerg, det er kompliceret at afgøre, desuden er datagrundlaget i dette speciale for spinkelt til at afgøre om de findes eller ej. Formålet med at inddrage denne vinkel, er at finde ud af om forældrene oplever at deres børn påvirkes af den beboersammensætning som de indgår i.

Udsatte byområder har gerne en høj andel almene boliger og en stor andel resourcesvage beboere, og områdernes image er negativt. Det negative omdømme forstærkes af den negative fremstilling de får i medierne. Udsatte områder er stigmatiserede (Københavns Kommune 2011:6, Thor Andersen 2011:397). Når et område stemples overskygges alle de gode ting ved området af stigmaet. Derfor er det interessant at undersøge hvordan børnefamilierne forholder sig til bydelens stigma, og i hvilken grad de oplever det samme stigma i forhold til deres bosætningsvalg. Hertil inddrages Sociologen Erving Goffmans fremstilling af begrebet stigma, samt Loïc Wacquant og Birgitte Mazantis beskrivelser af område stigmatisering.

Opgavens formål

Med udgangspunkt i de valgte teoretiske perspektiverne, og den indsamlede empiri er det specialets formål at undersøge hvordan børnefamilier bosiddende i Bispebjerg beskriver udfordringerne ved at forene familieliv med bosætning i et udsat byområde.

Bispebjerg vælges som undersøgelsesområde, da et større område af bydelen er klassificeret som udsat byområde. Dette område klarer sig væsentligt dårligere end københavner gennemsnittet på flere fysiske og sociale parameter.

Der er fokus på hvordan de sociale udfordringer der er i bydelen påvirker familierne, og hvordan de agerer i dette byliv. De teoretiske perspektiver og den indsamlede empiri bringes i spil for at svare på problemstillingen:

Hvordan er segregering et problem, for familier bosiddende i udsatte byområder?

For at besvare dette spørgsmål er der udarbejdet tre arbejdsspørgsmål.

- Hvordan er det for børnefamilier at bo i eller i umiddelbar nærhed af et udsat byområde?
- Føler forældre, at deres børn påvirkes af den befolkningssammensætning, som de indgår i?
- Oplever familier, at de stigmatiseres i forhold til deres bosætning?

Læsevejledning:

Kapitel 1 er det indledende kapitel, som indeholder problemformulering og begrebsafklaring. *Kapitel 2* er et baggrundskapitel, som beskriver segregering samt dennes historiske udvikling i København. Kapitellet indeholder også en beskrivelse af Bispebjerg, som er det geografiske udgangspunkt for opgaven. I *kapitel 3* fremsættes det teoretiske udgangspunkt. Temaerne i dette kapitel er moderne børnefamilier, nabolageeffekter og territorial stigmatisering. I *Kapitel 4* fremstilles de metodiske overvejelser, som en kvalitativ undersøgelse kræver. *Kapitel 5* indeholder analysen, som er et tredelt afsnit, som styres af de tre arbejdsspørgsmål. *Kapitel 6* er det opsamlende afsnit, som samler trådene fra analysen og slutter specialet af med konklusionen.

Kapitel 2: Segregering i København og undersøgelsesområdet Bispebjerg

Segregeringen i storbyen er rammesættende for dette speciale, da effekterne af segregering er årsagen til, at der findes udsatte byområder i København. Derfor er det relevant at have et overblik over segregeringsbegrebet samt dets udvikling i København. Bispebjerg er valgt som undersøgelsesområde og derfor er det relevant at have yderligere viden om denne bydel, og derfor beskrives Bispebjergs geografiske og demografiske forhold samt Københavns Kommunes forståelse af områdets udfordringer.

Segregeringsmekanismer i en københavnsk kontekst.

Større danske byer har igennem længere tid udviklet sig således, at indbyggere med livsstils- og ressourcemæssige lighedspunkter bosætter sig i de samme områder af byen. Børnefamilier søger mod de dele af byen, som er mest attraktive i forhold til deres liv. Her prioriteres plads i boligen samt nærhed til gode institutioner. Og alt afhængig af, hvordan økonomien ser ud for den enkelte familie, vælges der til eller fra. Husstandes økonomiske råderum samt præferencer i forhold til livsstil er afgørende for deres bosætningsvalg, og dermed også en stor del af forklaringen på, hvordan og hvorfor en by som København har formet sig, som den med tiden har (Thor Andersen 2011:394). Denne udvikling er dermed et resultatet af forskellige mekanismer og magtforhold. I København har ressourcestærke husstande mulighed for at bosætte sig i de mest attraktive områder. De får således råderum over de bedste institutioner til deres børn, naturskønne omgivelser og den bedste beliggenhed i forhold til arbejdsmarkedet. Andre områder er ikke attraktive, og som konsekvens har nogle af disse områder en koncentration af mindrebemidlede husholdninger. Segregering er altså den sociale opdeling, som finder sted i byen; som sker på baggrund af individers bosætning. Begrebet bliver brugt til at beskrive adskillelse af befolkningsgrupper, enten på baggrund af sociale eller kulturelle forskelle, og defineres som følgende: *"Segregation er en rumlig adskillelse af socialt eller kulturelt forskellige befolkningsgrupper der har som effekt at de sociale og/eller kulturelle forskelle mellem grupper øges"* (Skifter Andersen & Æro 1999:39).

Den rumlige adskillelse, der er tale om, skal ikke entydigt ses som en geografisk afstand, men nærmere

som en social afstand. Forstået på den måde, at muligheden for mødet mellem de segregerede grupper er begrænset. For at mødet mellem grupperne er muligt, må der være potentiale for, at de kan mødes på offentlige steder som indkøbscentre, foreninger, boligområder, institutioner eller andet. Fordelingen af disse kan dermed være centralt i at nedbryde de kulturelle skillelinjer, og ifølge Hans Skifter Andersen og Torkild Ærø må der være andre funktioner i boligområderne end boliger (Skifter Andersen & Ærø 1999:41). Koncentrationen af dårligt stillede beboere sker ofte i de mindst attraktive områder i byen, hvilket af Københavns Kommune kaldes for udsatte byområder.

Kort beskrivelse af globaliseringens betydning for den regionale udvikling.

Segregering er en kompliceret mekanisme, og de regionale (danske) tendenser påvirkes af det globale marked, hvilket beskrives i dette afsnit. Segregering er en mekanisme, som sker på flere niveauer, hvoraf det globale niveau må forstås som det højeste niveauet. Årsagen til, at den globale udvikling påvirker de regionale tilstande findes for det første i den økonomiske udvikling på verdensplan. Her har den teknologiske udvikling været af stor betydning, da teknologi har gjort "verden mindre". Kommunikation over landegrænser er blevet tidseffektiv og billig, da telefoner og internetet eliminerer de geografiske afstande. Internationalisering af økonomien er dermed blevet en realitet, og i dag kan en virksomhed være i gang døgnet rundt, således at når medarbejderne får fri i Danmark, så møder de ind på arbejde i et andet verdenshjørne og kan forsætte, hvor det danske hold slap. Resultatet er den stigende udveksling af arbejdskraft, varer og penge verden over (Musterd & Ostendorf 1998:2). Internationaliseringen har betydet, at der er kommet et behov for en højt specialiseret arbejdsstyrke, men også et behov for en arbejdsstyrke, som er lavt kvalificeret, og det er et kendt problem, at der kan følge arbejdsløshed i kølvandet på globalisering (Musterd & Ostendorf 1998:2). Da der er vækst i toppen og i bunden af arbejdsstyrken opstår ulighed i samfundet (Musterd & Ostendorf 1998:2). Gruppen i bunden kan opleve at blive marginaliseret, da denne gruppe har en svag position på arbejdsmarkedet, boligmarkedet og i uddannelsessystemet. Denne opdeling er også synlig i de rumlige mønstre, hvor det kan ses i bosætningen, således at velhavende husholdninger og fattige husholdninger vil bosætte sig hver for sig, og der kan dermed være tale om socioøkonomisk *segregation* på boligmarkedet (Musterd & Ostendorf 1998:2). Øget ulighed i befolkningen er altså en del af forklaringen på segregation. I Danmark har velfærdsstaten haft stor indvirkning på at mindske denne udvikling via det omfattende sociale sikkerhedsnet. Det har dog vist sig, at udviklingen på verdensmarkedet, startende med oliekrisen i 1970'erne, har haft betydning for, at man politisk diskuterer hvor stor en velfærdsstat kan være, og mange steder er en mere liberal tankegang blevet en

realitet (Musterd & Ostendorf 1998:4). hvormed der skæres i de offentlige udgifter, fx med lavere kontanthjælp, forkortelse af dagpengeperioden og starthjælp, samt at man er drevet mere af markedskræfter, hvormed der gives skattelettelser til ressourcestærke og virksomheder. Denne udvikling kan medføre øget ulighed selv om der i Danmark er en veludviklet velfærdsstat.

Hvordan opstår segregering i byen

Den ulighed, der findes i samfundet, har altså ben i den globale udvikling. For at opnå en bedre forståelse for, hvordan segregering udvikler sig i byen, beskrives de bagvedliggende mekanismer. Her er tale om en række mekanismer i samfundet, som har betydning for, at der udvikles områder i byen, der er attraktive, og områder, der er mindre attraktive. Herunder beskrives de tre væsentligste mekanismer.

- *De økonomiske muligheder* må ses som udgangspunktet for den segregerede by, og der er flere måder, hvorpå denne mekanisme påvirker beboersammensætningen. For det første har den enkeltes rådighedsbeløb, i form af sin beskæftigelse eller mangel herpå, betydning for hvor individet har råd til at bosætte sig (Thomsen 1994:289). For det andet findes en økonomisk mekanisme, som understøttes af statslige interventioner, det vil sige, at velfærdssamfundet kan have en segregerende effekt i sin måde at støtte udvalgte sager på. Et eksempel er ydelsen ”Starthjælpen”, som eksisterede i perioden 2002-2012, En offentlige ydelse, hvor indvandreres offentlige støtte var 35 % lavere end kontanthjælpen som etnisk danskere modtog (Hansen & Hansen 2004:6). For det tredje fungerer banker og andre kreditinstitutioner også som en del af den økonomiske mekanisme, da de afgør, hvem der er kreditværdige (Thomsen 1994:289).
- *Kulturelle og sociale præferencer*. Denne mekanisme dækker over de måder, hvorpå individer tilegner sig deres bolig. Det er afhængigt af den kulturelle kapital, en socialgruppe besidder, hvilket betyder at et boligområdes æstetik og kulturelle repræsentationer kan tiltrække eller frastøde beboere (Thomsen 1994:289). Hvis en potentiel beboer ikke finder et område attraktivt i dets udseende eller kulturelle kontekst, så vil personen kigge efter noget andet, såfremt personen har muligheden. Eksempelvis forbinder mange betonblokke med noget negativt eller kedeligt, således at denne boligtype aktivt fravælges af personer, som har mulighed for det.
- *Den strukturelle ramme* betyder, at politiske magthavere kan regulere boligmarkedet gennem administration og lovgivning (Thomsen 1994:290). Et eksempel er den kommunale

anvisningsret, hvormed Københavns Kommune har anvist borgere til mere end hver tredje bolig i almene boliger, hvilket har forslummet nogle boligafdelinger i en sådan grad, at der kan slås tvivl om, hvorvidt udviklingen kan vendes. Derfor er der i dag flere almene boliger, hvor der er tilbud om ”Fleksibel udlejning”, hvor personer i arbejde eller under uddannelse, kan springe ventelisten over, et tilbud til studerende som bosætter sig i særligt udsatte boligområder og tilbydes et tilskud til huslejen (FSB 2014).

Samspelet mellem de økonomiske muligheder, kulturelle/socialt præferencer og de strukturelle rammer har betydning for hvordan byen udformes og individet bosætter sig. Lavstatusområder skabes, når en negativ social, fysisk og økonomisk udvikling finder sted i et område. Når disse faktorer er i spil, kan der ske en forslumning af et område (Skifter Andersen & Ærø 1999:37). Når de dårligst stillede koncentrerer sig i ildesete områder, kan der ske en yderligere forslumning, både socialt og fysisk, hvilket skaber en forslumningsspiral (Skifter Andersen & Ærø 1999:38). Koncentration af ressourcetsvage borgere, kan gøre et område mindre attraktivt, og et lavstatusområde tiltrækker ikke længere ressourcetsvage beboere, og dermed koncentrerer områdets beboersammensætning sig yderligere. Området vil med tiden få en høj andel lavindkomstbeboere, og dermed vil der være færre ressourcer til vedligehold og udbygning af området, og de manglende investeringer fører til et fysisk forfald. Der vil også være et fald i private services, da der er en lavere købekraft i området. Også foreningslivet og den lokale organisering kan blive ramt, da der er en mindre beboergruppe, der har overskud til at deltage, hvilket udhuler disse funktioner. Med tiden bliver området mindre og mindre attraktivt, og fraflytning af ressourcetsvage familier øges. Dermed skabes en ”ond cirkel”, som nærmere er en spiral, da området kun bliver dårligere. Forslumningsprocesserne har altså betydning for det sociale, fysiske og økonomiske grundlag i et område (Skifter Andersen & Ærø 1999:37-38). Boligmassen har også indvirkning på, hvordan et område udvikler sig. Koncentrationen af mange almene boliger eller mange små boliger kan have stor betydning, da denne boligtype gerne har en bestemt beboersammensætning. En beboersammensætning, der som oftest har en overvægt af personer med færre ressourcer, hvilket blandt andet skyldes at nogle almene boliger har lav status samt den kommunale anvisning (Københavns Kommune 2011:33).

Byens opdeling - Et historisk overblik

Segregering er et resultat af flere mekanismer, som indvirker på hinanden over en længere tids periode. Det handler i mindre grad om, hvor folk *vælger*, men mange samfundsmæssige og økonomiske faktorer

har betydning for individers bosætning. Herunder er et kort historisk rids over, hvordan segregering har udviklet sig i de større danske byer, særligt med fokus på de almene boligers udvikling.

Efterkrigstiden 1945-1955

På dette tidspunkt bor byens befolkning i byens centrum, hvor de bor opdelt i små zoner. Disse zoner består af mindre områder tilegnet arbejderklassen, de socialt udstødte, middelklassen og overklassen. Der er enkelte sociale boligbyggerier, og her udgøres beboersammensætningen af de fleste samfundslag, fra akademikere til enkelte familier med sociale problemer, dog med en overvægt af de faglærte (Thomsen 1994:290).

1955 - 1970

Grundet det økonomiske opsving i denne periode opføres et stort antal parcelhuse i forstæderne til større danske byer. Middelklassen flytter til forstæderne og der bygges mange sociale boligbyggerier, men i perioden ændres beboersammensætningen i disse, da det meste af middelklassen har forladt denne boligtype til fordel for parcelhuslivet i forstaden. Beboersammensætningen bliver mere homogen, både i nye og gamle sociale byggerier, og den er nu domineret af faglærte og ufaglærte. Der er ikke grundlag for at kalde det for lavstatusområder, men der ses en begyndende social nedgang i områderne (Thomsen 1994:290).

1970- 1995

Der opføres nu nogle meget store almene boligbyggerier, de store boligblokke ses som opbevaringssted for arbejdskraft. Boligerne er af ringe kvalitet, og det æstetiske udtryk er metaforisk beskrevet som ”en stald for arbejdskraft” (Thomsen 1994:290). Det er nu, at de sociale boligområder begynder at blive betegnet som lavstatusområder. Da der er økonomisk krise, er mange parcelhuse til salg eller på tvangsauktion, griber familier i almene boliger, som har overskud, chancen og flytter fra de almene boliger, både for at forbedre deres boligsituation og for at slippe den stigmatisering, der nu følger området. Det er nu, at den første omgang af socialt dårligt stillede danskere og indvandrere er dominerende i områderne, og på dette tidspunkt får Danmark sine første multikulturelle områder.

1995 – 2014

Problemerne i nogle almene boligafdelinger er massive, og flere forfejlede indsatser har ikke forbedret situationen nævneværdigt. Helhedsplanerne har været lokalt koncentrerede, og som resultat har nogle områder lukket sig om sig selv. Der udarbejdes en liste over særligt udsatte boligområder, som i den brede offentlighed kaldes for ”Ghetto-listen”, hvilket betyder en øget stigmatisering for områderne på listen. Derudover er der en tendens til, at medier dramatiserer historier fra områderne (Thomsen 1994:294). Befolkningstilvæksten i København har betydet, at nogle dele af byen er blevet meget attraktive, hvilket har øget skellet mellem socialgrupper (København Kommune A 2012:4).

Byggeriet af de store almene ejendomme anses i dag for en fejl, og man forsøger i stedet kun at bygge almene boliger i forbindelse med andre ejerformer. København står over for en væsentlig udfordring, da der sideløbende med forbedringer i almene ejendomme, bygges nye bydele langs Københavns Havn. Hvis man gerne vil tiltrække en mere divers beboersammensætning i de store almene blokke, kan man stille spørgsmålstejn ved om dette ikke undermineres af de nye bydele, som vil være attraktive for en stor gruppe københavnere.

Undersøgelsesområdet Bispebjerg

Bispebjerg er valgt som undersøgelsesområde, fordi en stor del af bydelen er klassificeret som udsat byområde af Københavns Kommune. At udvælge et undersøgelsesområde er gjort af metodiske årsager, da jeg ønskede at afgrænse rammerne for udvælgelsen af informanter. Ved at vælge et undersøgelsesområde, var det muligt at afgrænse mig geografisk. Dette valg betyder også, at jeg kan finde information om, hvad de største udfordringer er i området og holde det op imod informanternes udsagn. Herunder beskrives bydelen Bispebjerg ved et kort rids af de historiske, geografiske og demografiske forhold. Afsnittet afsluttes med en beskrivelse af, hvilke udfordringer Københavns Kommune har identificeret i bydelen. En del af Bispebjerg kaldes for ”Nordvestkvarteret”, da det henviser til bydelens postnummer, som er 2400 NV (Nord Vest). Det er en populær betegnelse for primært indre Bispebjerg, men også dele af Vanløse og Nørrebro betegnes som Nordvest. Så vidt muligt bruges bydelens officielle navn: Bispebjerg, men da informanterne gerne kalder deres bydel for Nordvest, vil denne betegnelse også optræde. Denne betegnelse er, som beskrevet, lidt mere

udefinérbar, men det relaterer sig for det meste til Indre Bispebjerg.

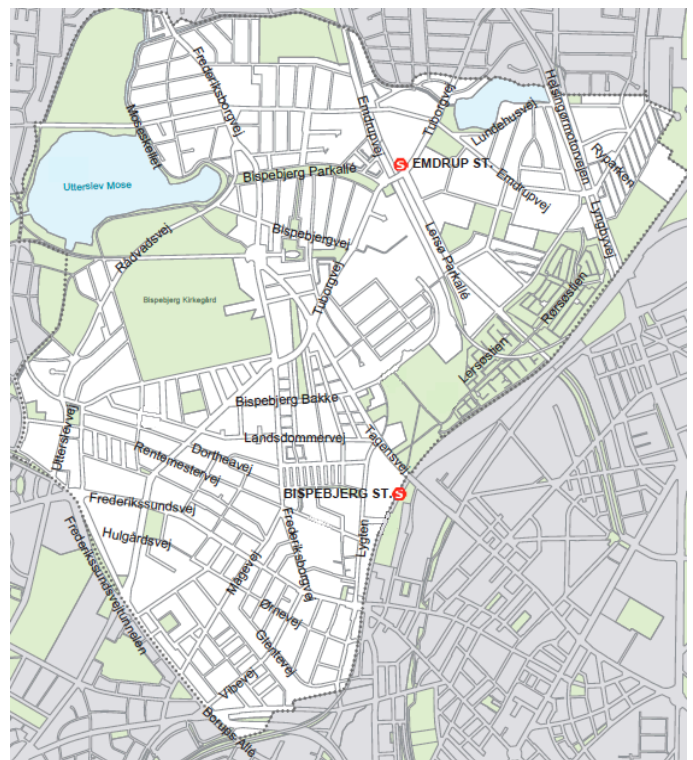
Bydelen er blevet populær for studerende og enlige, da lejlighederne er billige og størrelsesmæssigt passer til disse grupper (Københavns Kommune A 2012:25). I nyere tid har København igen oplevet befolkningstilvækst og økonomisk opsving, og imens andre københavnske bydele har udviklet sig meget og nogle er blevet attraktive i løbet af de sidste 15 år, har Bispebjerg ikke oplevet samme vækst. Det ser dog ud som om, turen endelig er kommet til Bispebjerg, og med hjælp fra kvarterløft og områdefornyelser ses en begyndende udvikling og modernisering af bydelen.

Geografi og boligmasse

Bispebjerg er placeret i den nord-vestlige del af Københavns Kommune og er med sit areal på 6,83 km² den næstmindste bydel (Københavns Kommune A 2014). Bydelen ligger omkranset af Østerbro, Nørrebro, Vanløse og Brønshøj-Husum samt Frederiksberg, Gladsaxe og Gentofte Kommune. Bispebjerg tilbyder forskellige boligkvarterer, fra tætte bymæssige karréboliger i Indre Bispebjerg, til parcel- og villakvarterer, som befinder sig i Ydre Bispebjerg.

I tiden omkring 2. Verdenskrig blev bydelen, grundet bolignøden i København, udbygget med en række almene bebyggelser. På dette tidspunkt blev der særligt opført toværelses lejligheder, som i dag må anses som utidssvarende, da københavnerne i dag har et større boligforbrug. Næsten halvdelen af boligerne er under 60 m², og selvom der findes en del villaer og parcelhuse i Ydre Bispebjerg, er kun 20 % af boligerne over 80 m², hvilket er noget lavere end det københavnske gennemsnit, hvor hele 37 % af boligerne er over 80 m² (Københavns Kommune 2009:8).

Herunder er der en oversigt over ejerforholdene i Bispebjerg, sammenlignet med ejerforholdene i København. Tabellen viser, at der er flere, som bor i private og almene udlejningsboliger (53 %) end i resten af København (46 %) (Københavns Kommune 2009:10).

Kort over Bispebjerg (Bispebjerg Lokaludvalg)

TABEL 1: EJERFORHOLD		
	EJERFORHOLD I BISPEBJERG	EJERFORHOLD I KØBENHAVN
Almene boliger	35 %	22 %
Andelsboliger	33 %	33 %
Private udlejningsboliger	18 %	24 %
Ejeboliger	14 %	21 %

Kilde: Københavns Kommune Faktabæfte Bispebjerg 2009

Antallet af udlejningsboliger er noget højere i denne bydel end i det resterende København, hvilket har betydning for beboersammensætningen, da der typisk bor studerende eller lavindkomsthusholdninger i udlejningsboliger. De almene boliger i bydelen er placeret forholdsvis spredt, med en mindre koncentration omkring Bispebjerg Bakke (Københavns Kommune 2009:10). Der er tre helhedsplaner i gang i boligafdelinger i bydelen. Helhedsplanerne er udviklet i samarbejde med Københavns Kommune, da tidligere helhedsplaner blev udviklet uden dette samarbejde af boligafdelingerne, hvilket har betydet, at nogle områder har lukket sig om sig selv og dermed ikke føles som en del af bydelen, hvilket er et problem, når der ses på området i et segregeringsperspektiv, i dag samarbejdes med Københavns Kommune for at integrere områderne i bydelen igen (Københavns Kommune A 2012:9).

Institutioner og skoler

I Bispebjerg er der fem skoledistrikter og dermed fem store folkeskoler. Folkeskolerne er: Holbergskolen, Lundehusskolen, Utterslev Skole, Tagensbo Skole og Grøndalsvængets Skole. Derudover er der ni privatskoler i bydelen (Københavns Kommune 2012:25, Københavns Kommune 2009:14). Det er meget forskelligt, hvilket ry folkeskolerne har, men især Tagensbo Skole, Holbergskolen og Grøndalsvængets Skole har et dårligt omdømme (Brugfolkeskolen.dk). Det ses også i forældrenes skolevalg, da 68,8 % vælger folkeskolen i Bispebjerg, mod 70,8 % i København (Københavns Kommune A 2012:10). Der viser sig et lignende billede på institutionsområdet. Her vælger kun 64,3 % offentlige pasningstilbud mod københavnergennemsnittet på 66,2 % (Københavns

Kommune A 2012:10). Derudover oplever skoler og institutioner, at der er en væsentlig mangel på forældredeltagelse. Forklaringen på dette knyttes til den store andel af resourcesvage familier. Konsekvensen af manglende forældredeltagelse er dårlig forældrekontakt og forældresamarbejde (Københavns Kommune A 2012:24).

Demografiske forhold

Pr. 1. januar 2014 var der 52.499 indbyggere i bydelen (Københavns Kommune A 2014). Kønsfordelingen er usædvanlig, da dette er den bydel med størst andel af mænd (kun Kongens Enghave har også overvægt af mænd), idet der er 50,6 % mænd i bydelen, hvor københavnergennemsnittet er 49,4 %. Mandegruppen er stor, da der ses en stor gruppe enlige mænd i bydelen (Københavns Kommune B 2014).

Den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad i Bispebjerg er lavere end beskæftigelsesgraden i resten af København. Graden af beskæftigelse svinger dog meget og ligger i nogle områder på helt op til 79,9 %, mens den i andre områder er helt nede på 48 % (Københavns Kommune A 2012). Ledigheden i bydelen viser den samme tendens, således at den i nogle områder er nede på 6,8 % (hvilket stadig er højere end resten af det københavnske gennemsnit), mens den kan være på helt op til 36 % i andre områder (Københavns Kommune A 2012, MBBL A 2014). Herunder ses en tabel med en række socioøkonomiske mål, og hvordan Bispebjerg klarer sig i forhold til København.

TABEL 2: Socioøkonomiske forhold		
	BISPEBJERG	KØBENHAVN
Den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad i 2012 *	67,4 %	70,7 %
Ledigheden i 2012 **	7,5 %	5,9 %
Gennemsnitlige bruttoindkomst pr. husstand, i 2012 ***	302.000 kr.	347.000 kr.
Grundskole som højeste uddannelsestrin i 2013 ****	30,7 %	24,5 %
Borgere med en lang videregående uddannelse i 2013 *****	10,2 %	15,8 %

Kilder: *Københavns Kommune A 2012, **Københavns Kommunes Statistikbank Tab22-2-2 + Tab22-2-1: Ledighedsgrad, antal ledige, arbejdsstyrken og ledighedsprocent efter forsikringskategori og alder, ***Københavns Kommune B 2012, **** Københavns Kommunes Statistikbank (se bilag 1), ***** Københavns Kommunes Statistikbank (se bilag 1).

Som det ses, klarer Bispebjerg sig dårligere end Københavns på alle ovenstående parametre, og selv om der bor mange studerende i bydelen, er Bispebjerg alligevel bydelen med den laveste andel indbyggere med længerevarende uddannelser (Københavns Kommune A 2012). Som et næsten selvfølgelig resultat af ovenstående er den gennemsnitlige bruttoindkomst betydeligt lavere i Bispebjerg end i byen som gennemsnit; dette kan dog også skyldes den store andel af studerende.

Befolkningssammensætningen i Bispebjerg er en af de mest mangfoldige i København, når der ses i forhold til etnicitet. I bydelen er der mange indvandrere og efterkommere af indvandrere, og de 16.661 indvandrere og efterkommere i bydelen svarer til 30,6 % af den samlede befolkning i Bispebjerg. Andelen af indvandrere og efterkommere i København ligger kun på 22,3 %. Bydelen har også en større andel indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, således at tre ud af fire stammer fra udviklingslande (Københavns Kommune C 2014). Koncentrationen af indvandrere og efterkommere er i nogle områder således, at over halvdelen af borgerne har anden etnisk baggrund end dansk (Københavns Kommune A 2012, MBBL A 2014).

En bydel med et udsat byområde

Segregering i København er blevet udnævnt som en udfordringer i byens udvikling, selv om mange indsats og at midler er blevet postet i udsatte områder, er det ikke lykkedes Københavns Kommune at forbedre de udsatte områder (Thor Andersen 2011:395). Problemerne er komplekse og omfattende, og det er en udfordring hvor der er begrænset viden om hvordan man udbedre et område på en bæredygtig måde. Et ofte brugt eksempel er kvarterløftene på Vesterbro. Her blev bydelen som helhed løftet, men spørgsmålet er, om de ressourcetsvage borgere fik bedre muligheder, da evalueringer tyder på, at denne gruppe nærmere blev skubbet ud af bydelen, og at Vesterbro er eksempel på et gentrificeret byområde (Herman 2011). Dette afsnit beskriver Københavns Kommunes indstilling til udfordringen i de udsatte byområder.

Københavns Kommunes klassificering af området og udfordringer, som følger segregering i byen

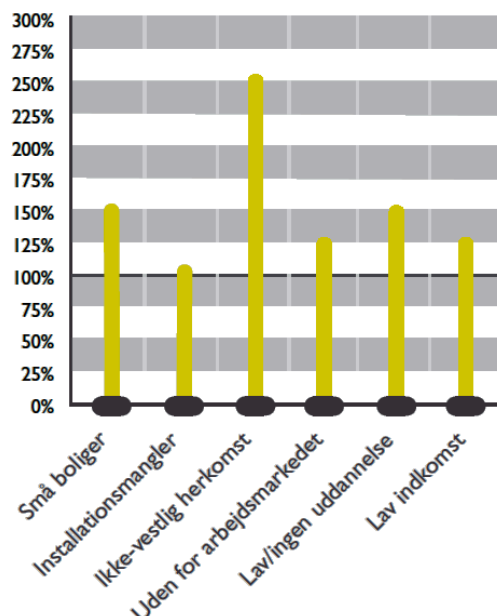
En stor del af Bispebjerg klassificeres af Københavns Kommune som et udsat byområde. Denne klassifikation sker på baggrund af en række faktorer, herunder: små boliger, installationsmangler i boliger, en stor andel af borgere uden for arbejdsmarkedet, en høj andel af borgere uden uddannelse, og

mange beboere med lav indkomst, samt en høj andel af borgere fra ikke-vestlige lande. Københavns Kommune definerer et udsat byområde som *"områderne er karakteriseret ved at have en række sociale og fysiske udfordringer, som er større end i resten af København"* (Københavns Kommune A 2012:4). Det ses desuden at de udsatte byområder er præget af lavere tryghed og en lav valgdeltagelse til kommunevalg (Københavns Kommune 2011:14).

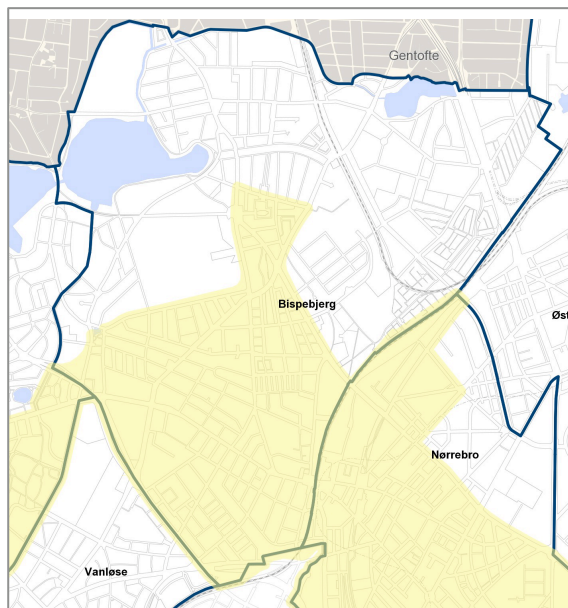
Kommunen ser en udfordring i, at befolkningstilvæksten i København har skabt områder, som er meget attraktive, og at der sideløbende er sket en koncentration af problemer i andre områder. De identificerer problematikken som et resultat af utidssvarende boligforhold, boligsocialanvisning i den almene sektor, generelle sociale problemer og dårligere sundhedstilstand (Københavns Kommune A 2012:11). Årsagen til, at Københavns Kommune ønsker at handle i forhold til denne udvikling er, at man oplever en større afstand mellem udsatte og velfungerende bydele, hvilket man mener truer byens sammenhængskraft (Københavns Kommune A 2012:6).

Derfor er der fra kommunens side rettet opmærksomhed mod de seks udsatte byområder, og formålet med dette fokus er at løfte områderne op på københavnniveau. De seks områder er Tingbjerg/Husum, Valby/Vigerslev, Vesterbro/Kongens Enghave, Amager/Sundby, Nørrebro og Bispebjerg/Nordvest. I dette speciale er Bispebjerg/Nordvest valgt som undersøgelsesområde, dog med den afgrænsning, at jeg holder mig inden for Bispebjergs geografiske ramme. Udfordringerne i Bispebjerg er mange små boliger samt sociale udfordringer i almene boliger, såvel som den øvrige boligmasse (Københavns Kommune A 2012). Herunder ses et kort over Bispebjerg, hvor det udsatte byområde er markeret med gult. Det er hovedsageligt Indre Bispebjerg, der kategoriseres som et udsat byområde, Ydre Bispebjerg er karakteriseret ved en mere blandet boligmasse med en overvægt af villakvarterer, som ikke oplever den samme mængde sociale udfordringer, som der ses i Indre Bispebjerg. De tre helhedsplaner i Bispebjerg har alle tre fokus på børn- og unge-området samt på udsatte borgere. Disse temaer må dermed ses som de største udfordringer, da det også er disse indsatsområder, hvor der afsættes flest arbejdstimer. Ud over disse er der også fokus på sundhed, beboerdemokrati (Beboerprojekt Bispebjerg 2013, Beboerprojekt Puls 2010, Beboerprojekt Lundevænget 2010)

Bispebjerg/Nordvest

Oversigt over udfordringerne i Bispebjerg. København = 100 %
(Københavns Kommune 2011:16)

Kort over Bispebjerg, med det udsatte byområde aftegnet med gult (Det socioøkonomiske københavnerkort)

I Bispebjerg er boligområdet *Bispeparken* på MBBL's liste over særligt udsatte boligområder². Boligområderne på listen karakteriseres ved en særlig høj koncentration af ressourcetsvage beboere. Her er beboersammensætningen særlig udfordret på baggrund af arbejdsløshed, kriminalitet, lav bruttoindkomst, ingen uddannelse og indvandrerbaggrund.

Valget af bydelen Bispebjerg som undersøgelsesområde for specialet er gjort, fordi en stor del af Bispebjerg er et udsat byområde, da bydelen har en væsentlig koncentration af udsatte borgere. Det er samtidig en meget mangfoldig bydel, som indeholder en blandet beboersammensætning, hvor studerende, børnefamilier og udsatte borgere bosætter sig. Ydermere er det her, de billigste kvadratmetre i København kan erhverves (Boliga.dk), hvilket gør bydelen attraktiv for personer med et mindre økonomisk råderum og førstegangskøbere. Andelen af almene boliger er høj i bydelen, hvilket betyder, at der er en lang række beboere, som har fået anvist boligen af kommunen. Personer, der har behov for en sådan hjælp, har ikke selv kunnet løse deres boligproblem. Denne gruppe har ofte en række økonomiske og sociale problemer. Ydermere er Københavns Kommune i gang med at lave udviklingsplaner for de udsatte byområder, og man har allerede publiceret for tre bydele, herunder

² Se Bilag 2 Liste med kriterier pr. 1. februar 2014

Bispebjerg/Nordvest, hvilket yderligere kvalificerer valget af Bispebjerg som undersøgelsesområde, da der er udgivet litteratur om bydelens udfordringer. Sidst men ikke mindst har jeg personligt et større kendskab til Bispebjerg, da jeg tidligere har arbejdet med området. I det arbejde fik jeg kendskab til geografiske, kommunale og demografiske forhold i bydelen. Dermed var det også et argument i forhold til at vælge Bispebjerg som undersøgelses område.

Det er altså en mangfoldig bydel, som har en række udfordringer på både sociale og fysiske parametre. Med baggrunden i segregeringslitteraturen er det interessant at undersøge, om familielivet i bydelen møder udfordringer, som skyldes segregeringsproblematikker.

Kapitel 3 Teori: De moderne børnefamilier, Nabolagseffekter og områdestigmatisering.

For at muliggøre undersøgelsen af, hvordan segregering er en udfordring for familier bosat i et udsat byområde i København, er der behov for at opstille nogle teoretiske vinkler på problemstillingen. Dette kapitel er inddelt i tre overordnede teoretiske temaer: *De moderne børnefamilier*, *Nabolagseffekter* samt *Områdestigmatisering*.

Som udgangspunkt er der brug for teori, som kan åbne op for, hvordan en moderne børnefamilie i dag agerer i forhold til idealerne om *forældreskab* samt *den gode barndom*, da det antages, at foreningen af familieliv og bosætning i et udsat byområde kan være en udfordring. Hertil inddrages socialforskeren Anne Dorthe Hestbæk og fil.dr. i pædagogik Gunilla Halldén.

Beboersammensætningen i Bispebjerg er meget blandet, med en høj andel af ressourcetsvage borgere. For at få indblik i, om forældre føler, at deres børn påvirkes af den befolknings sammensætning i deres nærområde, inddrages teori om *nabolagseffekter*. Dette er et omdiskuteret begreb, og der er forskningsmæssigt usikkerhed om, hvor store effekterne af et nabolag er. Der er dog tegn på, at børn og unge kan blive påvirkede af beboersammensætningen i deres nabolag og at der kan være tale om jævnaldersocialisering. Derfor inddrages forskellige vinkler på denne problematik.

For det tredje ses det, at den mest fremtrædende gene for personer, bosat i udsatte boligområder, er den *områdestigmatisering* de oplever. Familier i disse områder, oplever at skulle forsvare deres bosætning, og da der i dag er fokus på forældres valg i forhold til deres børn, er det relevant at inddrage temaet om stigmatisering i forhold til at beskrive forældres udfordringer på dette punkt.

De moderne børnefamilier

At være børnefamilie i dag indebærer nogle særlige overvejelser for forældrene, som er afgørende for, hvordan rammerne for den gode barndom opstilles. Holdningerne til børneopdragelse og de opstillede rammer for familielivet har udviklet sig løbende med den modernisering, der har fundet sted i samfundet. Derfor inddrages Anne-Dorthe Hestbæks beskrivelse af, hvordan forældreskabet har

forandret sig siden 1960'erne. Hendes beskrivelse af, hvordan forældreskabet har udviklet sig fra en traditionel forældrerolle til en moderne forældrerolle er interessant i forhold til problemstillingen, da det muliggør en forståelse af, hvordan forældre på tværs af livsformer, forholder sig til børneopdragelse.

Da forældreskabet har forandret sig, er det relevant at inddrage Gunilla Halldéns beskrivelse af, hvordan ideologien om "den gode barndom" spiller ind i forhold til bosætning. Da det muliggør et blik på hvad moderne børnefamilier vil gøre for at børn har en god opvækst. Her er bosætning væsentlig, da det spiller sammen med barnets behov.

Familien i det moderne – et kort rids.

Den moderne børnefamilie er et resultat af udviklingen af velfærdsstaten og den samfundsmæssige udvikling, som altså har taget fart siden 1960erne. I dette afsnit gives et kort overblik over mekanismerne bag denne modernisering. Det er nødvendigt, da forældreskabet og synet på børn i dag er sammenhængende med den samfundsudvikling, der har fundet sted sideløbende. Med etableringen af velfærdsstaten i Danmark har der været en rivende udvikling og gennemgribende modernisering af det danske samfund. Det har betydet, at der er sket en forandring af danskernes livsbetingelser og dagligdag, hvilket indebærer, at der er blevet større social sikkerhed samt større personlig frihed. Ifølge Lars Dencik og Per Jørgensen har denne moderniseringen betydet, at vi nu træder ind i det postmoderne samfund. At vi befinder os i et postmoderne samfund skal ikke ses som et brud med det moderne, men snarere som en intensivering af de mekanismer, der er det fremdrivende i moderniteten (Dencik & Jørgensen 2007:9-10).

Dencik og Jørgensen beskriver, at moderniseringsprocessen består af tre sociale processer: rationalisering, sekularisering og individualisering. Kort fortalt indebærer *rationalisering* en idé om, at det er muligt at planlægge og indrette samfundslivet så effektivt som muligt. Et eksempel er konstruktionen af børneinstitutioner, som muliggør, at begge forældre træder ind på arbejdsmarkedet. *Sekularisering* medfører, at der brydes med traditioner, hvilket især gør sig gældende i forhold til familieliv og børneopdragelse. Her har barnet udviklet sig fra at være et objekt, som var underlagt autoriteten, og er i stedet "*blevet et subjekt i en professionaliseret omsorg og pædagogiseret udvikling*" (Dencik & Jørgensen 2007:11), da barnets egne meninger og behov inddrages i opdragelsen, således at det er en målsætning, at børns interesser varetages (Dencik & Jørgensen 2007:11). Den tredje mekanisme, *individualisering*, betyder, at vi som individer frigøres fra de sociale fællesskaber, som vi traditionelt indgår i. Vi er ikke længere så afhængige af vores familieforhold som tidligere. I dag danner velfærdsstaten, frem for familien og

slægten, rammen for menneskers livsform. Familie og slægt anses i dag som en privatsag, og der stilles i stedet en række krav til staten, fx i forhold til offentlig forsørgelse og børnepasning (Dencik & Jørgensen 2007:12).

Disse tre mekanismer påvirker mange forhold i vores samfund, herunder kravene til den enkelte. Den frihed, individualiseringen muliggør, betyder at der er større krav til, at den enkelte selv må tage nogle betydningsfulde valg, hvilket selvsagt giver mulighed for at træffe de forkerte valg, hvormed der altså er en indbygget risiko for at tage fejl (Beck 1997:21) Vigtigheden af evnen til at tage ansvar for egne handlinger er stadig stigende. Som det ses, er det i dag vigtigt at kunne tage ansvar for egen læring i skolen, og man er mere tilbøjelig til at beskyldte individet for, at dets dovenskab er skyld i dets arbejdsløshed, frem for at anse det som et samfundsproblem, at der er høj arbejdsløshed (Dencik & Jørgensen 2007:14). Individualisering og de øgede krav til individet gør sig også gældende for forældre i børnefamilier. Her betyder bruddet med traditionerne, at man ikke bare kan kopiere sin egen opdragelse, men at man i højere grad må orientere sig i forhold til den nutidige pædagogiske tankegang, samt at de valg man som forældre tager, eksempelvis i forhold til bosætning, kan have betydning på længere sigt, i forhold til ens børn.

Forældreskabets udvikling.

Anne-Dorthe Hestbæk har lavet en undersøgelse af forældreskabet i 1990'erne med fokus på, hvordan familien har udviklet sine holdnings- og handlingsmønstre siden 1960'erne. Hun kalder de nutidige familiemønstre for de modernitetsprægede mønstre og sætter dem i modsætning til tidligere tider, som hun kalder for de traditionsprægede mønstre (Hestbæk 2007: 159).

Hun ser en løbende samfundsmæssig forandring i perioden, som påvirker forældreskabets forudsætninger, og det er både de ideologiske og de strukturelle rammer, der har ændret sig. Mest afgørende for de strukturelle forandringer er, at kvinder forbliver på arbejdsmarkedet, når de får børn. Dermed blev toforsørgerfamilierne en realitet for de fleste danske familier fra 1960'erne og frem. Hvilket betyder, at børnene nu bliver passet i institutioner, og danske børn har siden da brugt stadig flere timer uden for hjemmet (Hestbæk 2007: 160). Derudover er kvinderne blevet ældre, når de får deres første barn; kvinder var i gennemsnit 23,1 år, da de fødte deres første barn i 1960, og gennemsnitsalderen var i 2012 29,1³. Ydermere er der i dag færre familiemedlemmer, således at der i

---

³ Danmarks Statistik. Se Bilag 1 for tabel.

dag kun fødes 1,67 barn pr. kvinde (Danmarks Statistik 2014:1). Man bor sammen længere tid, før man får børn, men samtidig er der kommet større ustabilitet i parforhold, og skilsmisser er hyppigere i dag end tidligere (Hestbæk 2007: 160). Disse forandringer er blandt de faktorer, som har haft størst betydning for forældreskabet. Der er altså mange forudsætninger, der har ændret sig for forældreskabet, hvilket vil sige, at vi i dag har nogle ganske anderledes vilkår som forældre, end man havde tidligere. Sideløbende med denne udvikling har mange samfundsmæssige forhold også ændret sig. Ideologisk set har kvinder og mænd fået udvidet deres kønsmæssige råderum, således at mænd i dag har en mere omsorgsfuld rolle i forældreskabet, og kvinden har kunnet træde ind på den erhvervsmæssige scene. Disse forhold er dermed medvirkende til, at børnefamilierne i dag er meget anderledes end for et halvt århundrede siden (Hestbæk 2007:160). Da forældrerollen har ændret sig og i dag er præget af det moderne, har det påvirket forældres værdier i forhold til opdragelse, hvilket følgende afsnit omhandler.

Børn i centrum

I Hestbæks undersøgelse har hun interviewet forældre om opdragelse og familieliv for at undersøge, i hvor høj grad familielivet er præget af modernitetsprægede mønstre eller af traditionsprægede mønstre. Hun opdelte forældrene i tre forskellige livsformer, herunder *den selvstændige livsform*, *lønarbejderlivsformen* og *den karrierebundne livsform*. I sin undersøgelse fandt hun, at der var stor variation mellem livsformerne i forhold til, om familierne var prægede af de moderne eller de traditionelle handle-mønstre. I flere aspekter af familielivet, herunder kønsroller og arbejdsdeling, sås der tydelige forskelle på, om de enkelte livsformer var prægede af det moderne eller det traditionelle. Der var dog ét punkt, hvor familierne var enige, og det var om idealerne for børneopdragelse. På trods af de forskellige livsformer, og at der var forskel på, hvor modernitetsprægede familierne var, var der på tværs af livsformer en overensstemmelse i forhold til de foretrukne opdragelsesidealer (Hestbæk 2007: 167). Her var barnets selvstændighed, ansvar, tolerance og fantasifuldhed de vigtigste værdier for forældrene. Hun så, at de mere traditionsbundne værdier som sparsommelighed, velopdragen opførelse og lydighed ikke var lige så vigtige for forældrene i dag. Hestbæk mener, at en forklaring på dette er, at de modernitetsprægede værdier er slået igennem i hele samfundet. Da langt de fleste børn passes i institutioner fra de er helt små, må den pædagogiske diskurs været nået ud til de fleste forældre, uanset livsform. I den modernitetsprægede pædagogiske diskurs er tolerance og fantasifuldhed begreber som dominerer, hvilket forældrene har lært (Hestbæk 2007: 167-168). Den undersøgelse, som Hestbæk har udført, viser altså, at børneopdragelse er frigjort fra de traditionsprægede værdier, og at forældre præges kraftigt af den pædagogiske diskurs. Det vil sige, at de opdragelsesidealer, som der fremsættes professionelt,

indtages af forældre. Det betyder at selv med en bred vifte af informanter, har de sandsynligvis lignende forestillinger om børneopdragelse.

I forlængelse af dette inddrages Gunilla Halldén, som har undersøgt forældreskabet med fokus på at fremføre forældre og børns perspektiver på familieliv og en god barndom. Hun beskriver, at der i den moderne verden er et ideal om en børnecentralisering, samt at børns individualisering er i fokus, således at der i dag er tale om, at "*forældrene bliver det lykkelige barnelivs iscenesætter*" (Halldén 2007: 180). Forholdet til barnet er af stor emotionel betydning for forældrene, hvor det tidligere også har været af praktisk betydning, og barnet blev tidligere betragtet som nyttigt i den anseende, at det med tiden blev ny arbejdskraft i familien. I dag er arbejde, som forbindes med voksenlivet, et tabuiseret emne for børn, og det forventes ikke, at børn deltager væsentligt i husholdningen (Halldén 2007: 179).

Halldén opsætter to måder barnet opfattes på, nemlig *barnet som projekt* og *barnet som værende*. Ved at opstille de to perspektiver, undersøger hun, hvordan forældre opfatter og forholder sig til begrebet og ideologien "den gode barndom" og hvad de mener om det sted, hvor de udfolder dette liv og forældreskabet (Halldén 2007:183).

- Anses barnet som projekt, så ses barnet som fremtiden, og derfor er det vigtigt at planlægge og fremme barnets udvikling. Det er vigtigt, at barnet lærer de rigtige ting og starter med at lære disse ting så tidligt som muligt. Dette perspektiv bunder i et traditionelt syn på børneopdragelse, men bryder med det traditionelle syn, idet opdragelsen ikke ses som en reproduktion af det gamle, men som udviklingen af barnet, så det er klar til fremtiden (Halldén 2007: 182).
- Opfattes barnet som værende, lægges der vægt på *regulering* frem for planlægning. Barnet opfattes som *værende* en person, når det bliver født, som må udvikle sig løbende og realisere sit indre i takt med sin udvikling. Barnet er knyttet til traditionen på samme måde, som årstider eller en livscyklus er. Altså nogle forløb er givet på forhånd, og dem er man tvunget til at indordne sig under. Som forældre kan man ikke påvirke barnet, barnet anses som uforudsigeligt og bærer af noget nyt (Halldén 2007:183).

Hos de fleste forældre i Halldéns undersøgelse dominerede værenssynet på barnet, hvilket betyder, at livet reguleres af børnenes behov.

Børnene betragtes som en stor kvalitet i livet nu så vel som for fremtiden. Der er dog ikke en forventning om, at børnene skal sørge for forældrene i en materiel forstand, men nærmere på det sociale plan, således at man får glæde af sine børn (også når de er voksne), fordi de fortsat er en del af

familien, fordi man som familie har et godt forhold.

Som forældre sidestiller man børnebehov og voksenbehov sidestilles, men livet reguleres i høj grad efter barnets behov, dog uden at forældrene føler, at deres ønsker tilsidesættes. Forældrene ønsker at stille sig selv til rådighed og positionere sig som en udtømmelig kilde for omsorg, opmærksomhed og interesse. Det anses som en rettighed for børnene at have ubegrænset adgang til forældrenes tid og krop (Halldén 2007: 183-184). Når livet reguleres efter børnebehovene, kan man forestille sig, at bosætning også reguleres, alt afhængigt af, hvad man som forældre finder nødvendigt for, at ens barn og ens familie har grundlag for en tilfredsstillende base.

Forældre og bosætning

Den børnecentralisering, som i dag er konstrueret i de moderne børnefamilier, er skabt med et lige magtforhold. Dermed ikke sagt, at der ikke kan være konflikter mellem voksenbehov og børnebehov. Halldén ser, at konflikter giver forældrene en *ideologisk betinget* dårlig samvittighed, hvormed de føler sig utilstrækkelige, og de føler, at de ikke ”gør nok”. Denne dårlige samvittighed er bundet i tankegangen om, at børn har visse rettigheder, som forældrene må imødekomme (Halldén 2007: 185). Da de fleste forældre ser barnets udvikling som en naturlig udvikling, som man ikke kan styre, vil man derfor gerne give sit barn de bedste forudsætninger og hjælpe det på vej, så meget man kan. Halldén ser, at forældrene i én henseende er prægede af projektsynet, da ”*barnets tilpasning til samfundet og barnets tarv betragtes som forældrenes ansvar*” (Halldén 2007: 186). Det kan eksempelvis være børnenes *ret* til at gå i en god institution og skole. Det kan være en udfordring for forældre, som er bosiddende i København, da der, på trods af frit skolevalg, er et ret uflexibelt skolesystem, hvor du tilhører det skoledistrikt, du er bosat i. Er forældrene utilfredse med skolen, er det meget svært at skifte til en ”god skole”, da de gerne er fyldt op, og der er lange ventelister på privat skoler.

Operationalisering

Med denne teoretiske vinkel muliggøres det at beskrive hvordan forældre forholder sig til det nabolag, hvor de som familie er bosat. Hestbæks beskrivelse af, at forældre på tværs af livsformer, har nogenlunde de samme idealer i forhold til børneopdragelse betyder, at selv om informantgruppen typemæssigt er bred, kan der på dette punkt forventes en vis overensstemmelse på dette punkt. Ifølge Halldén ses den gode barndom som barnets rettighed, og dermed forældrenes ansvar at i mødekomme

dette. Sætter de deres børn i centrum og anser det for deres ansvar, at deres børn har haft en god barndom i Bispebjerg? Det er det interessant at spørge forældrene, hvorfor de har Bispebjerg som bopæl, og hvilke muligheder oplever de, at deres børn har og har haft i denne bydel. På den måde belyses det i hvor høj grad børnenes tarv har indvirkning på bosætningen.

Nabolagseffekter

Som beskrevet i kapitel 2 er beboersammensætningen i det udsatte byområde i Bispebjerg præget af en høj koncentration af ressourcetsvage indbyggere. Denne tendens, hvormed udsatte grupper er koncentreret i de samme områder, er ikke enestående for Bispebjerg, og bare i København er seks byområder kvalificeret som udsatte. Det er ikke en udvikling, der er enestående for København; denne opdeling ses i de fleste større byer landet over (Heinesen 2002:1, MBBL 2014).

Der har været flere undersøgelser af, om koncentrationen af svage beboere i boligområder kan påvirke hinanden i en negativ retning, altså om der er *nabolagseffekter*⁴. Hvis det er tilfældet, kan påvirkningen af nabolaget tænkes at forøge en i forvejen markant social arv fra forældre til børn (Heinesen 2002:1). Det er dog meget svært at afgøre, om der er tale om nabolagseffekter. Derfor inddrages George C. Galsters beskrivelse af, hvordan nabolagseffekter måles. Forskningsmæssigt er det dog svært at slå fast, hvor stor en betydning disse nabolagseffekter kan have, men der er undersøgelser, der viser, at børn og unge kan påvirkes af deres nabolag. Den danske sociolog Hakan Kalkan er har beskrevet gadelivet blandt unge mænd på Nørrebro i København, hans beskrivelser af gadesocialisering blandt de unge mænd inddrages for at få et dansk perspektiv på problematikken.

Det er ikke formålet at forsøge at måle nabolagseffekterne i Bispebjerg, men dette inddrages nærmere for at få en fornemmelse af, om forældre ser det som en udfordring at bo i et område med en bestemt beboersammensætning i forhold til deres børns opvækst. Afsnittet indledes med en beskrivelse af effekterne ved koncentrationen af ressourcetsvage beboere.

---

⁴I specialet bruges begrebet *nabolagseffekter*, som er oversat fra det engelske Neighbourhood Effect Theory. På dansk er det oversat på flere måder, bl.a. til nærmiljøeffekter, boligkvartereffekter og ghettoeffekter (Heinesen 2007). Begrebet nabolagseffekter skal forstås som synonym for disse.

Positive og negative effekter ved koncentration af ressourcetsvage beboere.

Der kan være både positive og negative effekter for beboere, som er bosat i et område med høj koncentration af ressourcetsvage beboere. Her beskrives de positive først.

Bor der mange etniske minoriteter i et område, kan nytilkomne etniske minoriteter drage nytte af dette, da området kan fungere som et springbræt videre i samfundet. For indvandrere, som kommer til landet og ikke har noget kendskab til samfundet eller kulturen i Danmark, kan der ligge en vis tryghed i at flytte til et sted, hvor der er landsmænd og ligesindede. Miljøet er ikke så hektisk, man skal ikke leve op til bestemte krav i boligområdet, som kan være svære at indfri på grund af manglende sprog eller ressourcer. Når man er faldet til, har lært dansk og fået arbejde, kan man flytte ud i andre boligområder, hvorefter det bliver lettere at bo der på lige fod med andre i nabolaget. De nytilkomne har dermed mulighed for at lære af andre, som har været i samme situation, og kan hurtigere omstille sig i det nye land. Området kan dermed have en integrerende effekt og hurtigere indsluse nye indbyggere i det omkringliggende samfund. Denne teori kaldes for *Spatial assimilation theory*, på dansk *rumlig assimilationssteori* (Skifter Andersen 2007:102, Skifter Andersen & Børresen 2006:11). For etniske minoritetsgrupper kan der ydermere drages fordel af, at man deler en kulturel arv, som styrker sammenhold og identitetsfølelse for den enkelte og i nabolaget som helhed (Heinesen 2002:3).

Der er dog også en række negative effekter ved en vedvarende koncentration af minoriteter og udsatte beboere. Generelt er forholdene i sådanne områder dårligere end andre steder. Som beskrevet er områderne gerne præget af fysisk såvel som socialt forfald. Beskæftigelsesmulighederne i områderne er dårligere og kriminalitetsraten højere, hvilket skaber utryghed. Ydermere har disse steder et mindre udbud af forretninger, da beboerne har en væsentligt lavere købekraft (Heinesen 2002:3, Skifter Andersen & Ærø 1999:37). De offentlige institutioner er ofte af væsentligt dårligere kvalitet end i andre områder. Problemerne på institutionsområdet er komplicerede; det er dog svært at adskille, om der er tale om reelt dårligere skoler, altså de faglige og fysiske rammer, eller om det udelukkende er, fordi elevsammensætningen er belastet. I Bispebjerg er der en stor andel af børn med sociale problemer, og mangel på forældredeltagelse er en del af problemet i Bispebjerg (Københavns Kommune 2012:24, Brug Folkeskolen 2014). De dårlige forhold i området og de forslummende effekter, som følger heraf, er de mest fremtrædende negative effekter ved koncentration af ressourcetsvage beboere. I segregationsdiskussionen er der en formodning om, at en ressourcetsvag beboersammensætning i disse områder kan påvirke hinanden i en negativ retning, hvilket kaldes for nabolageeffekter, og det beskrives i det følgende afsnit.

Nabolagseffekter og hvorfor de er svære at måle.

Begrebet *nabolagseffekter* er en betegnelse for et nabolags beboersammensætnings socioøkonomiske forhold, som påvirker det enkelte individ, således at nabolaget har en effekt på den enkelte beboer. Det centrale spørgsmål er, om beboernes levestandard og livschancer påvirkes negativt ved være bosat i et område, fordi de andre beboere er svage (Schultz Larsen 2009:22). Det har vist sig, at det er svært at påvise den kausale sammenhæng mellem koncentration af ressourcetsvage beboere og negative effekter for de personer, som er bosiddende i det område, og der er ikke meget dansk forskning på området (Schultz Larsen 2009:22, Heinesen 2002:5). Der er en række udfordringer i at undersøge nabolagseffekterne; den mest fremtrædende er, at man selv vælger, hvor man vil bo, og nogle udsatte områder kan *tiltrække* svage beboere af forskellige årsager. Nogle forudsætninger, som er uobservérbare, men der kan være en appel ved at bosætte sig i et område, hvor man har sociale, økonomiske og kulturelle fællesskaber, og dermed bo i et kvarter med naboer, som ligner én selv. Det kan have flere fordele, blandt andet øget tryghed og at det er lettere at danne fællesskaber. Dette kaldes for selektionsproblemet (Heinesen 2002:5). I en dansk kontekst har kommunernes anvisningsret også en betydelig indflydelse. Københavns Kommune har anvisningsret til mere end hver 3. bolig i nogle almene boligafdelinger. Dermed samles en koncentration af svage beboergrupper i nogle almene boligområder, og det er altså ikke nødvendigvis, fordi beboerne påvirker hinanden i en negativ retning, at området får en større koncentration af ressourcetsvage beboere; det kan også være de nye beboere, som er svage.

Derudover kan det være svært at afgøre, hvad der bunder i nabolagseffekter og hvad der egentlig skyldes andre familiemæssige baggrundsvARIABLE. Det ses ofte i undersøgelser af nabolagseffekter, at signifikansen af disse falder i takt med, at der kontrolleres for flere baggrundsvARIABLE (Damm 2006:57, Heinesen 2002:6). Flere undersøgelser afviser derfor, at nabolagseffekterne overstiger effekterne af de baggrundsvARIABLE, beboerne har i forvejen. Det er altså meget svært at vurdere, om de sociale problemer i et boligkvarter skyldes nabolaget eller baggrundsvARIABLE, da parametrene ofte er stærkt korrelerede (Heinesen 2002:6). At vurdere, om et nabolag påvirker sine beboere negativt, er altså en kompleks størrelse, da VARIABLE ofte korrelerer eller overskygges af baggrundsvARIABLENES forklaringskraft. Den amerikanske sociolog George C. Galster har forsøgt at beskrive, hvordan nabolagseffekter kan måles. Dette er gjort ved at bruge en farmaceutisk metafor, nemlig *dosis-respons*⁵. Da variablene korrelerer, er det vanskeligt at vide, hvilke der har effekt, og hvor stor (hvis der er en)

---

⁵ Sammenhæng mellem påvirkning (dosis*) og virkning. For en given sundhedseffekt er det sammenhængen mellem dosis af fx et kemisk stof eller stråling, som en befolkning udsættes for, og andelen af befolkningen, hvor effekten optræder.

effekt den enkelte variabel har (Galster 2012:27). Han stiller spørgsmålet ”hvad ved denne ”dosis nabolag” medfører det observerede udfald” (Galster 2012:27). Altså hvor meget nabolag skal man eksponeres for, indtil det har en virkning. Det er altså et meget komplekst arbejde at fastslå, om beboere påvirkes af deres nabolag. Det er ikke formålet i dette speciale at vurdere, om der i realiteten er nabolagseffekter tilstede i Bispebjerg, da det som beskrevet er yderst kompliceret og usikkert, om der i det hele taget er kausale sammenhænge. Formålet er at undersøge, om forældrene oplever, at deres børn påvirkes af deres nabolag, hvilket vil komme til udtryk i forhold til de sociale relationer, som børnene har.

Børn og unge påvirkes af nabolagseffekter

Når man undersøger for nabolagseffekter, kan det altså være svært at afgøre, om det i realiteten er nabolagseffekterne eller andre baggrundsvariable, som er af størst betydning. Undersøger man, om børn og unge påvirkes, er man dog ude over selektionsproblemet, da de ikke selv vælger, hvor de bor. Der er undersøgelser af børn og unge, som viser, at de klarer sig dårligere end jævnaldrende, hvis de er bosiddende i et udsat nabolag. Nabolagseffekterne på de unge bliver dog også her mindre signifikante, jo flere af forældrenes baggrundsvariable, der tjekkes for, og det ses, at forældrenes baggrund er af større betydning end nabolagseffekterne. Undersøgelserne viser, at de unge klarer sig dårligere i forbindelse med uddannelse, arbejde, indkomst, kriminalitet og ungdomsgraviditet, hvis de er bosat i en ghetto (Heinesen 6:2002).

En amerikansk spørgeskemaundersøgelse fra 1991, udført af Anne Case og Lawrence Katz, er interessant, fordi den er meget grundig og fordi undersøgelsen er udført på et mindre område. Case og Katz har undersøgt, hvordan familie og naboeffekter i tre fattige boligkvarterer i Boston har betydning for unges adfærd. De finder, at karakteristika ved et boligkvarter har betydning for unges adfærd. De finder, at karakteristika ved et boligkvarter har betydning for unges adfærd. De finder, at karakteristika ved et boligkvarter har betydning for unges adfærd. Er der eksempelvis en høj rate af kriminalitet i et område, er unge mere tilbøjelige til at deltage i disse aktiviteter (Case & Katz 1991:3). De finder, at forældrevariablen er af betydning, men de slår fast, at *”peer behaviors have substantial and significant effects on youth involvement in crime, drug use, church attendance, alcohol use, and idleness”* (Case & Katz 1991:17). Ifølge deres undersøgelse påvirkes unge altså af de jævnaldrende i deres nabolag. Dette er også eksemplificeret ved en undersøgelse af Donna Ginther, der fandt, at der er indikatorer for, at det gennemsnitlige uddannelsesniveau for kvarterets voksne har signifikant betydning for de unges uddannelsesvalg. Hvis unge ikke har middelklasserollemodeller at forhøre sig ved, tager de anderledes uddannelsesvalg end andre ligesindede unge gør (Heinesen 2002:8).

Der findes en række undersøgelser af unges sociale forbindelser i ghettoer, og Georg Galster konkluderer i sin artikel, at det omfattende amerikanske forskningsmateriale tyder på, at den negative påvirkning, de unge oplever, stammer fra andre unge og sker gennem "peer effects"⁶ (jævnaldrenesocialisering) og rollemodeller, som færdes blandt de udsatte unge (Galster 2012:31).

Den danske sociolog Hakan Kalkan har lavet en undersøgelse af gadelivet blandt unge mænd på Nørrebro, og han beskriver, at de unge bliver en del af gadelivet gennem *gadesocialisering*. Når de unge bliver en del af gadelivet, som indebærer kriminalitet, sker det gennem socialisering med jævnaldrende drenge, hvor de udvikler anderledes anerkendelseskriterier i gruppen.

De unge mænd kommer fra hjem, hvor der ikke er ressourcer eller forståelse for livet mellem mainstreamsamfundet og det kulturelle bagland. Derfor bliver vennegruppen for de fleste til deres primærgruppe. Sammenholdet i gruppen er stærkt, fordi det for flere er af større betydning end forholdet til familien. Socialiseringen sker mellem jævnaldrende, da de har et stærkt venskabsbånd. Her påtages gruppens identitet, og de alternative anerkendelseskriterier, som de i fællesskab har opbygget, betyder, at drengene begynder at udføre *afvigende handlinger* for at opnå anerkendelse i gruppen (Kalkan 2014:40).

Kalkans undersøgelse er lavet blandt jævnaldrende unge, men han fandt, at der finder en overlevering sted til de yngre drenge i kvarteret, da de yngre drenge kopierer de ældres adfærd, selv om de ældre drenge netop formaner de yngre drenge imod at kopiere deres levevis (Kalkan 2014:26). De unge drenge fascineres dog af de ældres rå attitude og kopierer den alligevel. For at socialiseringen kan finde sted, må de yngre drenge være i nærheden af de ældre drenge, hvilket sker, hvis de bor i samme område eller har kendskab til de ældre drenge på anden vis. De yngre drenge observerer de ældre, og sådan lærer de, hvordan den sociale orden er på gaden, samt hvilke økonomiske fordele de kan få i gadelivet (Kalkan 2014:29). Da forholdet mellem de yngre og de ældre drenge er forholdsvist perifert, idoliseres den rå attitude uden kendskab til den virkelige tilstand, hvor de ældre kan have økonomiske problemer eller lignende. Bagsiden af det rå gadeliv ses altså i mindre grad (Kalkan 2014:28).

Operationalisering

Det er ikke formålet at måle nabolageffekter i Bispebjerg i dette speciale, men det er et formål at få forældrenes opfattelse af om områdets beboersammensætning, har særlig betydning for deres børn.

---

⁶Peers er et engelsk begreb, som kan oversættes til ligesindede, kammeratgruppen, venner, ungdomskliken eller jævnaldrende, men ordet kan ikke oversættes direkte til dansk (Dencik og Schultz Jørgensen 2007: 274). Derfor benyttes begrebet jævnaldrenesocialisering.

Hvis de kan mærke, at deres børn påvirkes af at bo i området, vil det naturligvis være umuligt i denne kontekst at afgøre, om det har noget med nabolagseffekter at gøre, men det vil give et billede af, hvordan en hverdag i Bispebjerg med børn er. I den forstand, at det kan belyse forældres udfordringer i et udsat boligområde. Derfor vil der i interviewene blive spurgt ind til børnenes relationer i nabolaget og i institutioner, samt hvordan forældrene vurderer, at disse relationer er og påvirker deres børn.

Områdestigmatisering

I den brede befolkning associeres Bispebjerg med det udsatte byliv, en opfattelse som er hjulpet på vej af et fordømmende medie billede. Så sent som i sommeren 2014 havde Politiken en serie i fire dele om Nordvest, som avisen kaldte *Rapport fra taberlandet* (Sheikh 2014). Stigmatisering er uomtvisteligt et tema for beboere i Bispebjerg. Derfor inddrages den canadiske sociolog Erving Goffmans (1922-1982) fremstilling af begrebet stigmatisering. Begrebsapparatet sættes i relation til den områdemæssige stigmatisering der findes i Bispebjerg, samt hvordan informanterne håndterer stigmaet i hverdagen. Den franske sociolog Loïc Wacquants (1960) begreb territorial stigmatisering, og Birgitte Mazantis undersøgelse af Avedøre Stationsby inddrages, for at begrebsliggøre den territoriale stigmatisering, der sker af Bispebjerg som område, samt at kunne beskrive, hvordan stigmatiseringen af Bispebjerg påvirker beboerne, som er bosiddende her.

Stigmatisering af et geografisk område

Det er især områder med sociale boligbyggerier, som er udsatte for den områdemæssige stigmatisering. De almene boliger, var som udgangspunkt tiltænkt middelklassen, men da det økonomiske opsving kom sideløbende, flyttede middelklassen til forstaden. Derfor blev beboerne i stedet udgjort af ufaglærte, og beboersammensætningen i de almene boliger blev dermed anderledes end forventet, og med tiden blev områderne opfattet som uattraktive. Da indvandringen og flygtningestrømmene startede i 1970'erne og 1980'erne, anviste kommunen denne gruppe til de almene boliger. Det betød, at den spirende stigmatisering nu blev øget. Med tiden fik de almene boliger fik et negativt omdømme i offentligheden. Da ghettodiskussionen blussede op i medierne, blev stigmaet fremtrædende for de boligområder, som var placeret på listen over særligt udsatte boligområder.

Goffman beskriver, hvordan et individ kan blive stigmatiseret, hvis det afviger fra normen. At være bosiddende i et område, med en høj koncentration af ressourcetsvage beboere kan også ses som

afvigende. Ifølge Wacquant er stigmaet den mest fremtrædende gene ved at være bosat i et udsat område (Wacquant 2013:173). Der er også et stigma forbundet med at bo i bydelen Bispebjerg; det kan dermed forventes, at beboerne i Bispebjerg oplever en form for territorial stigmatisering. Det følgende afsnit beskriver, hvordan ens geografiske placering kan være stigmatiserende.

I ethvert samfund inddeler individer hinanden i kategorier og grupper. Denne form for generalisering er typisk for mennesket, og dette gør livet lettere at leve, da evnen til at aflæse sociale miljøer betyder, at mennesker hurtigt kan aflæse sociale situationer og hurtigt forholde sig til omverdenen. Vi placerer derfor andre individer i kategorier, hvor vi opfatter, at deres karaktertræk passer bedst. Vi opstiller dermed også nogle forventninger til, hvilke egenskaber de besidder. De egenskaber kalder Goffman for *den sociale identitet* (Goffman 2009:43-44). Den type generaliseringer er fremtrædende i mødet med andre mennesker, og når et individ fortæller om sin bopæl, har man ofte en idé om, hvilken type vedkommende er, på baggrund af området og boligtypen, individet er bosiddende i.

De egenskaber, som et individ forventes at besidde, kaldes for individets *tilsyneladende sociale identitet*. Det er det indtryk, andre får af personen ved det første møde. De egenskaber, som individet faktisk besidder, kaldes *den faktiske sociale identitet*. Der opstår et stigma, hvis der er uoverensstemmelse mellem et individs faktiske og tilsyneladende sociale identitet. Et stigma gives altså, når der er en uoverensstemmelse i relationen mellem de egenskaber, som individet besidder og den klassifikation, som er sket. Et stigma placeres på individer, som skiller sig ud - oftest på en negativ måde (Goffman 2009:44-45). Det er her, der kan ske en stigmatisering af forældrene i Bispebjerg, da det kan tænkes, at der ses en uoverensstemmelse mellem forælderskabet og det at bosætte sig i et udsat byområde, fordi der sker en normafvigelse.

Idet Goffman definerer, hvordan et stigma opstår, bliver det muligt for ham at opdele de stigmatiserede i to underkategorier. Goffman bruger her begreberne *de potentielt miskrediterede* og *de miskrediterede*. Den potentielt miskrediterede er bærer af et stigma, som ikke er synligt, og har derfor en opfattelse af, at "særheden" ikke er kendt, og kan derfor selv bestemme, om den egenskab skal afsløres eller ej. Den miskrediterede er bærer af et stigma, som er synligt eller kendt (Goffman 2009:83-84). Ens bopæl er et stigma, som kan skjules, da man langt hen ad vejen selv bestemmer, om man ønsker at afsløre bopælen, hvilket betyder, at man er potentielt stigmatiseret, indtil man afslører sin bopæl. Wacquant beskriver, at beboere i de parisiske forstæder kan have svært ved at finde job, kæreste og lignende, fordi folk bliver skræmt af selve adressen. I mødet med andre mennesker forsøger de derfor at undlade at oplyse deres adresse, altså at skjule deres faktiske identitet. Mange lyver og siger, at de bor andre steder i Paris, når de skal til jobsamtale eller møder piger i byen. At komme fra en berygtet forstad udløser mistanke fra

andre om *normafvigelse*, og andre ser ned på eller er bekymrede, når de møder personer, som kommer derfra (Wacquant 2013:178). I de parisiske forstadsområder er det selve adressen, der er roden til stigmaet. Ifølge Goffman anses den stigmatiserede for at have nogle uønskede egenskaber, der gør vedkommende til genstand for opmærksomhed. Denne opmærksomhed betyder, at andre ikke ser den stigmatiseredes øvrige egenskaber. De øvrige egenskaber bliver mindre tiltalende, og den stigmatiserede fremstår derfor som en afviger. Beboerne i de franske forstæder oplever, at hele deres identitet bestemmes på baggrund af deres adresse, således at når andre vurderer, om de er kvalificerede til et job eller attraktive som en romantisk forbindelse, så overskygges alle deres andre kvaliteter af det faktum, at de er bosiddende i en berygtet forstad.

Individer, der ikke afviger fra forventningerne til dem, beskriver Goffman som værende de ”*normale*” (Goffman 2009:46). Gennem sproget danner ”de normale” individer betegnelser om den afvigende, der tydeliggør dens position i forhold til ”normalen” (Goffman 2009:46-47). Dette ses i Nordvest, som har øge/kælenavnene Nordværst og Nordlædervest, som spiller på de fysiske forhold og befolkningssammensætningen i bydelen (Scheik 2014). De franske medier omtaler forstæderne i Paris som ”Paris’ skraldespand” og ”reservatet” (Wacquant 2013:175). Wacquant har lavet interviews med beboere i Les Quatre mille om, hvordan det er at bo her. Informanterne beskriver, at der er et voldsomt stigma ved at bo i Les Quatre milles, og at det at bo i et lavindkomstboligkompleks kan sammenlignes med at være spærret inde i et brændemærket rum (Wacquant 2013:175). Goffman beskriver, at en følelse af skam kan ramme den stigmatiserede, der kan opleve sin egenskab som pinlig. Underkendelsen af individets andre egenskaber giver en følelse af utilstrækkelighed, og et ønske om accept af disse egenskaber bliver det væsentligste omdrejningspunkt for individet (Goffman 2009:48-50).

Intern og ekstern stigmatisering

En undersøgelse, som tager udgangspunkt i en dansk kontekst, er Birgitte Mazantis ph.d.-afhandling ”Fortællinger fra et sted”, hvor hun har undersøgt stedsforståelsen i det almene boligområde ”Avedøre Stationsby”. Hun beskriver blandt andet, hvordan beboerne oplever stigmatisering af deres område. Hun deler denne op i en *intern* og en *ekstern* stigmatisering. Den eksterne stigmatisering er den udefrakommende stempling, som beboerne oplever, at deres familie, venner, og kollegaer udfører. Mazanti beskriver, at de udenforståendes synspunkt især stammer fra den omtale, som området får i medierne. Den interne stigmatisering er den stempling, som beboerne selv foretager sig. Denne

stempling sker, da der ses en adskillelse mellem ens eget bomiljø og området som helhed. Da beboerne i Avedøre Stationsby opfattede området som opdelt i nord, syd og Storehus, og at hver del har forskellige kendetegn og identiteter (Mazanti 2009:145). Da der i Bispebjerg er tale om et større område, er det meget sandsynligt, at en form for opdeling vil finde sted hos informanterne. Mazanti er interesseret i at belyse samspillet mellem det planpolitiske og borgerne. Det er ikke formålet i dette speciale; her er der lagt vægt på beboernes forståelse af deres bopæl i forhold til, hvilke valg man tager som forældre.

Operationalisering

I og med Wacquant beskriver, at stigmatisering er en af de største gener, beboerne i udsatte områder oplever, er det relevant at inddrage. Det har også en relevans i forhold til, at forældre måles og vejes på de valg, de tager i forhold til deres børn. Det er meget interessant, hvilke reaktioner forældrene har fået af deres bagland i forhold til valget om at bosætte sig i Bispebjerg. Derudover er det interessant at finde ud af, hvordan de takler dette stigma. I interviewet vil disse temaer derfor være centrale.

Kapitel 4: Et kvalitativt forskningsprojekt – Metode.

Projektets problemstilling lægger op til et kvalitativt forskningsprojekt, idet der søges en dybere forståelse af familiers udfordringer ved at være bosiddende i et udsat byområde. Der tages derfor udgangspunkt i dybdeinterviews med familier, som bor i Bispebjerg. Hermed er deres bosætningsvalg, oplevelse af bydelen og livet heri udgangspunktet for dataindsamlingen. Dette kapitel beskriver specialets metodiske fremgang.

Casestudie som forskningsdesign

Undersøgelsen af familier i Bispebjerg lægger op til et casestudie, da dette forskningsdesign giver mulighed for at lave en dybtgående undersøgelse af problemstillingen (Flyvbjerg 2006:225-226). Robert K. Yin har fremstillet en definition af, hvad et casestudie er: *”Et casestudie er en empirisk analyse, der undersøger et samtidigt eller historisk fænomen i en social kontekst, hvor fænomenet udfolder sig. Det gælder specielt, når grænsen mellem fænomen og kontekst ikke fremstår klart og tydeligt”* (Antoft m.fl. 2007:32). Et casestudie skal ses som analysen af et fænomen, som er et eksempel på en mere generel sammenhæng i samfundet, hvilket gør casestudiet relevant i forhold til dette speciale (Antoft m.fl. 2007:44). Casen er børnefamilier, som er bosiddende i Bispebjerg, herunder med fokus på, hvilke udfordringer der findes, når man er bosat i et udsat byområde. I undersøgelsen af dette er Bispebjerg undersøgelsesområde. Hvilket vil sige, at den københavnske bydel danner rammen for indsamlingen af empirien.

Empirien består af semistrukturerede interviews med familier, der er bosat i bydelen. Formålet er at undersøge, hvilke udfordringer man som familie har i et udsat byområde. Interviewene er baserede på en interviewguide med fastlagte temaer, men har en stor åbenhed i forhold til at lade informanterne bringe emner og temaer op, som de finder relevante. Da Bispebjerg er rammesættende, vil det også være muligt at inddrage empiri i dokumentform, fordi materiale om byområdet er tilgængeligt fra Københavns Kommune, hvilket kan ses som officielle beskrivelser af den kontekst, som området indgår i.

Der tages udgangspunkt i det teorifortolkende casestudie, da teorien danner en ramme om undersøgelsen, og indledningsvis er med til at inspirere og opstille fokuspunkterne for undersøgelsen. Videre i analysen vil teorierne fokusere på tolkningen og tilvejebringe mønstre i de empiriske data

(Antoft m.fl. 2007:39). I dette casestudie har teorien ikke været bestemmende for valget af casen, men vejledende, og undersøgelsen har dermed en induktiv karakter. Det teoretiske afsæt skal ses som vejledende til at få en forståelse af, hvad der er udfordrende for familier i udsatte byområder. I specialet tolkes på den indsamlede empiri med afsæt i den teoretisk viden. Det er dog ikke et formål at generere ny teori, men at generere ny empirisk viden (Antoft m.fl. 2007:38-39).

Da casen forholder sig til den generelle samfundsmæssige kontekst og gerne skal ses som et specifikt eksempel på den generelle sammenhæng, er det relevant, at casevalget er gjort strategisk, samt at valget begrundes teoretisk og empirisk, hvilket er gjort i de foregående kapitler. Dette er en repræsentativ case⁷, og kendetegnene for denne type case er, at casen er repræsentativ i forhold til den generelle sammenhæng, den indgår i (Antoft m.fl. 2007:45). Er casen repræsentativ, skal der tages udgangspunkt i en teoretisk sammenhæng, hvilket er tilfældet i dette speciale. Da formålet med denne undersøgelse er at indfange de udfordringer og omstændigheder, der er ved at bo i et udsat byområde, og selvom Bispebjerg er udvalgt som undersøgelsesområde, så er det centrale i casen ikke den geografiske placering, men forældres oplevelse af at være bosat i et udsat byområde (Bryman 2008:56, Antoft m.fl. 2007:44).

Undersøgelsens gyldighed

At sikre undersøgelsens *validitet* og *reliabilitet* er med til at verificere undersøgelsens pålidelighed og resultaternes gyldighed. Det er derfor nødvendigt at forholde sig til dette i alle opgavens dele, og det må være en løbende proces at opnå dette (Kvale 1997:236). At undersøgelsen er valid, er altså et løbende arbejde, som må opnås i alle opgavens dele, og her den håndværksmæssige kvalitet sikres. De teoretiske, metodiske og analytiske dele må være udført korrekt, således at resultaterne kan fremstå som gyldige (Kvale 1997:236). Udvælgelsen af teori og metode må gøres velovervejet; og det er vigtigt, at man som forsker har sin moral og integritet for øje, da det er af afgørende betydning for de tolkninger og analyser, som foretages, således at man undgår at overfortolke informanternes udsagn og de teoretiske perspektiver (Kvale 1997:117).

Reliabilitet er et udtryk for pålideligheden af ens resultater, når forskning er reliabelt er det muligt for andre forskere, at efterprøve ens metoder og opnå de samme resultater. Derfor må den metodiske fremgangsmåde fremgå tydeligt, og undersøgelsen være fri for tilfældige målefejl, hvilket i den kvalitative undersøgelse kan komme til udtryk, hvis der eksempelvis stilles ledende spørgsmål under

---

⁷ Dette kendes også under navnet *typisk case* (Bryman 2008:56, Antoft m.fl. 2007:44).

interviewet (Kvale 1997:231). For at skabe de bedste forudsætninger for reliabilitet er det vigtigt, at alle specialets dele beskrives så gennemskueligt og pålideligt som muligt. Det kan dog være særdeles svært for en anden forsker at genskabe de samme resultater, når der laves kvalitative interviews, da det ikke er muligt at skabe den samme interviewsituation, da man ikke vil kunne placere sig i samme tid og rum, samt at man som forskere ikke kan dele den samme forforståelse, og dermed vil eksempelvis de opfølgende spørgsmål ikke være de samme. Derudover er det vigtigt at sikre konsistens i sin analyse, hvilket betyder, at man må forholde sig kritisk til empirien og undgå at tolke for hårdt på informanternes udtalelser. I analysen var det et mål, at alle informanter blev repræsenteret, således at det ikke udelukkende blev de mest velformulerede og reflekterede, som blev inddraget. Dette gør sig især gældende for de somaliske kvinders udtalelser, det var en målsætning at inddrage deres udtalelser i lige så høj grad som de etnisk danskes, selvom det i nogle tilfælde var fristende at bruge de danske, da de kunne være mere eksplicitte og klare i deres udtalelser.

Validiteten er udtryk for, om undersøgelsens resultater kan anses som sande eller gyldige. Det er derfor vigtigt, at ens arbejde valideres gennem hele undersøgelsesprocessen. En valid undersøgelse betyder at man sikre sig at man undersøger netop det problem, man har sat sig for at undersøge. Når der udføres kvalitative interview, vil der være omstændigheder, der kan svække validiteten, som er umulige at eliminere på grund af udenforstående omstændigheder, eksempelvis informanter, som ikke taler sandt. Der er dog en række punkter, hvor man kan sikre sig, at undersøgelsen er så valid som muligt. Som en overordnet retningslinje må man forholde sig kritisk til det empiriske og teoretiske grundlag, og det metodiske håndværk må udføres korrekt. Indledningsvist må interviewguiden konstrueres på baggrund af de valgte teorier, således at de indsamlede data afspejler ens formål.

I interviewsituationen er det vigtigt, at man som interviewperson er velforberedt og har det fulde overblik, således at der bliver svaret på alle ens spørgsmål, selv om informanten springer i temaerne. Det er ligeledes vigtigt at sikre sig, at man forstår informanternes beskrivelser og derfor lader dem validere deres egen udtalelser; det gøres ved at bede dem om at uddybe deres svar (Kvale 1997:149, 232). Dette viste sig især at være vigtigt i interviewene med de somaliske kvinder. Deres sprogkunderskab varierede, og det var under alle tre interviews nødvendigt at stille afklarende og uddybende spørgsmål samt at omformulere nogle spørgsmål en smule, da der var enkelte ord, de ikke kendte.

At sikre sig validiteten skabes også i udvælgelsen af informanterne, og ved at nedsætte en række målsætninger for, hvilke informanter, der er mest meningsfulde at tale med. Målsætningen i denne undersøgelse har været at skaffe børnefamilier i Bispebjerg, som gerne var bosat i den udsatte bydel. Der var dog problemer med at kontrollere, om folk egentlig boede i den udsatte bydel, da de indledningsvist gav udtryk for, at de var bosat i området, men under interviewet kom det frem, at de egentlig bare var bosat i umiddelbar nærhed⁸. Dette kunne være undgået i de fleste tilfælde ved at lade personerne udpege deres bopæl på et kort, når de blev spurgt, om de ville deltage. Målsætningen var altså som udgangspunkt at snakke med familier, som var bosat i den del af Bispebjerg, som Københavns Kommune har udnævnt som en udsat bydel, men ved et tilfælde var det første interview med en kvinde, som ikke boede i den udsatte del, men i umiddelbar nærhed deraf. Dette interview gjorde det klart, at informanterne ikke nødvendigvis skulle være fra den kommunalt bestemte udsatte del af Bispebjerg for at belyse udfordringerne ved at bo i en sådan bydel, da problemer i et sådant område naturligvis ikke kender til de strukturelt bestemte afgrænsninger.

Der var ikke en målsætning om at repræsentere hele beboersammensætningen i Bispebjerg, hvilket er stort set umuligt i en kvalitativ undersøgelse, men det var et ønske, at have en vis spredning i forhold til informanternes baggrund og etnicitet. Det er lykkedes til en vis grad, men der er dog en gruppe, som er underrepræsenteret, og det er de ressourcetsvage etniske danskere. Dette er en gruppe, som er vanskelig at komme i kontakt med, og i og med at mange kommunale initiativer i bydelen er henvendt til gruppen af etniske minoriteter, er deres synlighed lav i dette regi.

Generaliserbarhed i kvalitative casestudier opnås ved *analytisk generaliserbarhed*. For at vurdere undersøgelsens generelle gyldighed må det teoretiske grundlag anvendes som en skabelon for de empiriske fund. Når de indsamlede data er pålidelige og der kan argumenteres for, at de fundne sammenhænge i materialet er gyldige, samt at der i bearbejdningen af empirien sker en vekselvirkning mellem tolkningen af ens empiriske fund og ens overordnede ramme for casen, så kan man tale om analytisk generaliserbarhed. I denne proces er det også vigtigt, at undersøgelsen er gennemskuelig, således at læseren kan vurdere generaliseringspåstandens holdbarhed (Antoft m.fl. 2007 449-50, Kvale 1997:228). I dette speciale er det først og fremmest relevant, i hvor høj grad resultaterne kan forventes at ses hos andre familier, bosat i det udsatte byområde i Bispebjerg. I forhold til at se lighedspunkter i forhold til resten af den københavnske kontekst må man forvente, at der kan være lighedspunkter i de resterende fem udsatte byområder, da de er udnævnt som udsatte på baggrund af den samme definition som Bispebjerg, samt at de indgår i de samme administrative (kommunale) rammer. Dermed ikke sagt,

---

⁸ Se kort s. 47

at der er total overensstemmelse, da det ses, at de seks københavnske udsatte byområder har forskellige udfordringer, som dominerer, og at boligmassen i de enkelte byområder er forholdsvist varierede, hvilket kan have betydning for de gældende udfordringer.

Det videnskabsteoretiske udgangspunkt

Der ønskes en forståelse og fortolkning af, hvordan det er for familier at være bosat i et udsat byområde; derfor vil den videnskabsteoretiske tilgang være hermeneutisk. Det meningsfulde fænomen, der ønskes undersøgt, er altså beskrivelserne af, hvordan det er at være bosat i et udsat byområde. Disse beskrivelser må fortolkes for at kunne forstås (Gilje & Grimen 2009:166). Dertil er det vigtigt for denne undersøgelse at forstå, hvad informanterne taler om, og at have gjort sig noget forarbejde og dermed dannet sig en forforståelse af emnet. Det teoretiske og empiriske grundlag, i form af det teoretiske afsæt i kap. 3 og dokumenter fra Københavns Kommune, danner rammen for forforståelsen og konteksten, som der tolkes ud fra. Familiernes beskrivelser af deres hverdag i Bispebjerg, sammenholdt med det teoretiske og empiriske udgangspunkt, danner rammen for fortolkningen af deres virkelighed. Fortolkningen skal sikre, at den viden, der findes, er pålidelig; dette opnås i den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel sikrer, at del, altså familiernes beskrivelser, forstås i forhold til helhed, altså den opstillede teoretiske og empiriske ramme. Fortolkningen sker i vekselvirkning mellem del og helhed, hvilket gør, at man kommer tættere på virkeligheden (Gilje & Grimen 2009:178). Det vil sige, at analysen af de indsamlede data sættes i relation til den opstillede teoretiske ramme og den samfundsmæssige kontekst, som problemet befinder sig i.

Den indsamlede empiri

De kvalitative forskningsinterview er udgangspunktet for indsamlingen af empiri. I det følgende vil der blive redegjort for interviewformen, opbygningen af interviewguiden, transskribering af interviewene samt udvælgelse og præsentation af interviewpersoner.

Udvælgelseskriterier for informanter

Bispebjerg er undersøgelsesområdet; det er en forudsætning, at informanterne er bosiddende i Bispebjerg. Målsætningen var, at informanter var bosat i det udsatte byområde i Bispebjerg, men denne

afgrænsning udvidede sig løbende, da empirien viste at de udfordringer som findes i området ikke kun eksisterer inden for den administrative ramme. Derfor er der også interviewet personer bosiddende i umiddelbar nærhed til det udsatte byområde i Bispebjerg.

Størstedelen af informanterne er fundet på BIBLIOTEKET, som ligger på Rentemestervej i Bispebjerg. Ifølge personalet kommer alle fra bydelen og bruger kulturhuset, hvilket det brede udvalg af aktiviteter på stedet støtter op om. I Kulturhuset er der blandt andet lektiecafé, retshjælp, borgerservice, koncerter, forskellige kurser, og Bispebjerg lokaludvalg har kontor i bygningen. Udvalget af aktiviteter er hermed målrettet alle aldersgrupper og køn. Det viste sig dog, at det voksne publikum var domineret af forholdsvist ressourcestærke personer. For at få lavet interviewaftaler med informanter med en etnisk minoritetsbaggrund skabtes en kontakt med en kvinde til en somalisk sundhedskonference på Biblioteket. Hun fungerede som nøgleperson til andre informanter, og ved snowball-effekten kom jeg i kontakt med to andre kvinder med anden etnisk baggrund end dansk. De somaliske kvinder var lidt mere skeptiske i forhold til at deltage i interview, så her var beskrivelsen af anonymitet og interviewets formål meget vigtig, for at de ikke bakkede ud.

<i>Kontakt til informanter</i>	
Fundet på Biblioteket	6
Snowball-metoden	3
Gennem netværk	1
I alt	10

Det var en målsætning at tale med forældrepar for at få en fyldestgørende beskrivelse af de udfordringer, man har som forældre. Med en formodning om, at mødre og fædre kan opleve forskellige udfordringer for deres børn. Dog er nogle interviews også udført med én af forældrene, da det var svært at finde børnefamilier, som kunne afsætte tid til, at begge forældre kunne deltage. Der er også interviewet en række enlige mødre, da der ikke var noget krav om, at familiefORMEN skulle leve op til den klassiske kernefamilie.

Forældrenes børn skulle være ældre end 4 år og gerne ældre, således at de har været i forbindelse med flere forskellige institutioner i Bispebjerg. Altså børnehave, skole, fritidsordning og klub. Og dermed oplevet en række miljøer, hvor deres børn indgår.

Før interviewene blev udført, var det også af praktiske årsager en forudsætning, at informanterne skulle kunne tale dansk. Der var dog et interview med en somalisk kvinde, hvor hendes dansk var dårligt. Her havde jeg mulighed for at få hjælp af en tolk, når informantens sprogkundskaber ikke rakte til uddybende svar. Dette interview behandles derfor lidt anderledes end de andre, da hendes svar ofte var meget konkrete og korte, da hendes sprog var begrænsende for hende. Hun havde dog interessante og vigtige synspunkter; derfor er hendes interview lige så vigtigt som de andre, selv om hun ikke er lige så uddybende i sine svar som andre informanter var.

Udførelse af interviews

De fleste interviews blev udført på biblioteket, hvor jeg havde fået tilladelse af personalet til at opsøge deres brugere og sætte mig og tale med personer, som indvilgede i interviews. Jeg havde medbragt flyers med en beskrivelse af interviewet og projektet. Nogle informanter ville gerne interviewes med det samme på biblioteket; andre lavede jeg aftaler med om at komme hjem til dem og foretage interviewene i deres hjem. Interviewene med de somaliske kvinder blev foretaget i Bispebjerg Kulturhus, samt i en lejlighed som blev brugt som integrations center. Interviewene varierede af denne grund også i varighed, og det var tydeligt, at interviewene i de private rammer blev mere dybdegående end interviews foretaget på biblioteket. Alle interviews blev optaget på diktafon.

Interviewguide

Interviewguiden⁹ er bygget op på baggrund af fire temaer – henholdsvis *Familie og bosætningsvalg*, *Andres opfattelse af bydelen*, *Børnefamilie i Bispebjerg* og *Muligheder og Udfordringer i Bispebjerg*. Temaerne danner rammen om den primære empiri for analysen, og de er udarbejdet på baggrund af teorierne i projektet. Det var vigtigt at være opmærksom på, at interviewsituationen med familierne rummer en vis risiko for at blive set som potentielt kritisk i forhold til deres valg om at lade deres børn vokse op i Bispebjerg. Derfor var det vigtigt at lade informanterne selv tale sig ind på følsomme temaer, således at informanterne ikke følte, at de skulle forsvare deres bosætningsvalg, da det kunne føre til, at interviewsituationen blev en forsvarstale frem for en beskrivelse af deres erfaringer. I teori-afsnittet er de teoretiske vinkler løbende blevet operationaliseret i forhold til interviewguiden.

---

⁹ Se *Bilag 3 Interviewguide*.

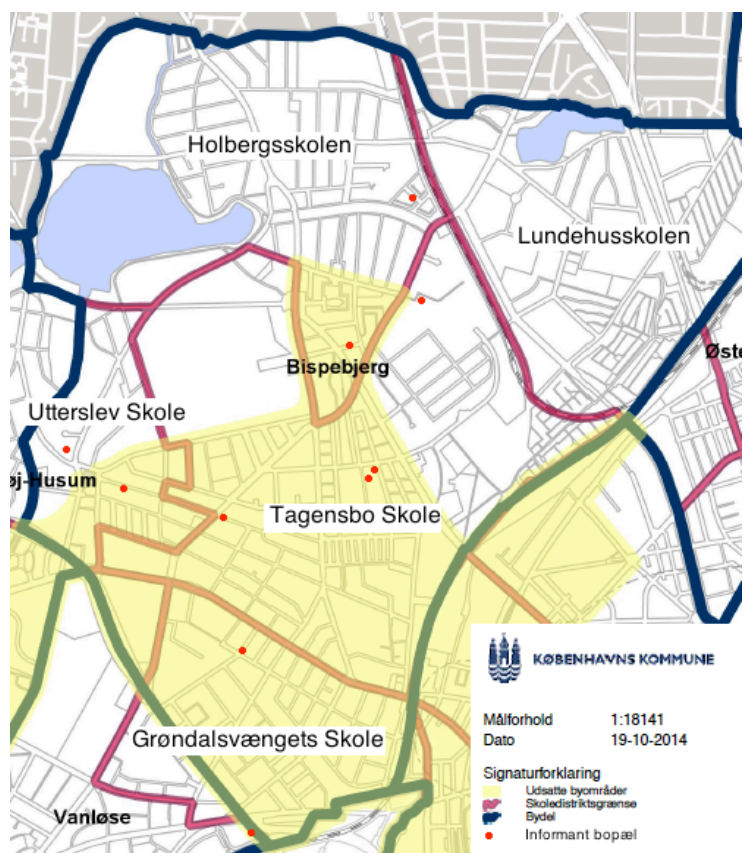
Transskribering og kodning

I forbindelse med transskribering af interviewene besluttede jeg at nedskrive dem i talesprogsstil, for at undgå misforståelser ved snørklede sætninger. Et ordret transskriberet talesprog kan få informanterne til at fremstå dårligt formulerede (Kvale 2009:209-210). Derfor er deres udtalelser i transskriberingen tilrettet sådan, at de er blevet forståelige så talefejl og lignende dermed ikke virker forstyrrende og ødelæggende for forståelsen af fortællingerne. Citater, som er inddraget i specialet, er rettet yderligere til, således at udtalelser fremstår klare.

De nedskrevne interviews er kodet ud fra de tre overordnede temaer, *familieliv*, *nabolagets påvirkning* og *stigmatisering*. Men i kodningen blev der også holdt en åbenhed i forhold til at lade de temaer, som familierne selv frembragte under interviewet, at de kunne fremstå, herunder taklingen af pushere og hashsalg i området og udfordringer omkring institutionsvalg.

Præsentation af informanter

På dette kort over Bispebjerg er informanternes bopæl blevet afmærket ved de røde prikker. Det gule område indikerer, hvilke dele af Bispebjerg, Københavns Kommune har udnævnt som udsat byområde. De lilla linjer angiver, hvor skoledistrikterne er placeret. Herunder præsenteres informanterne, de er anonymiseret i den forstand, at der er brugt dæknavne.

Kilde: Det socioøkonomiske Københavnerkort 2014

Carina (interviewet på Biblioteket på Rentemestervej)

Carina og hendes kæreste har to piger. Den ældste er 4 år, og hun går i børnehave, den yngste datter er 11 måneder. De bor tæt på Grundtvigskirken i en andelsbolig på tre værelser. Carina er på barsel med familiens yngste barn og har en stilling som lægesekretær på Bispebjerg Hospital. Hendes kæreste arbejder med IT.

Familien har boet i Bispebjerg i 5½ år. De overvejer at flytte fra bydelen, da de ikke kan få en privat skoleplads til deres ældste datter, som ellers skal starte i Tagensbo Skole. De er glade for den gård, som deres lejlighed hører til, men er meget nedslåede over, at institutionen, som den ældste datter går i, mangler involvering fra andre forældre, og det er svært at lave legeaftaler med disse forældre.

Aske og Signe (interviewet på Biblioteket på Rentemestervej)

Aske og Signe har to piger; den ældste er 5 år, og den yngste er 1 år. Aske er læge på Bispebjerg Hospital, og Signe er læge på Rigshospitalet.

De har boet i deres hus ved Bispebjerg Kirke i fire år. De ville gerne bo i hus og valgte at bo i Bispebjerg, fordi det var her, de havde råd til at købe et hus. De er glade for bydelen og beskrev, at huset havde størst betydning for deres boligvalg, og at de ikke bekymrede sig videre om, hvilket skoledistrikt de tilhører. Børnene skal gå på Utterslev Skole.

Katrine (interviewet på Biblioteket på Rentemestervej)

Katrine bor med sin mand og deres to piger på Dortheavej. Den ældste datter er fem, og den yngste er tre. Hun er ledelseskonsulent i Region Hovedstaden. Hendes mand er ansat i Køge Kommunes Teknik og Miljøafdeling.

Familien har boet i sit hus i 2 år. Den havde et ønske om at bo i et hus og samtidig bo tæt på byen, derfor kiggede den efter bolig i Bispebjerg af økonomiske årsager. Katrine og hendes mand er meget glade for deres kvarter, men var meget opmærksomme på, hvilket skoledistrikt de bosatte sig i. Da hendes svigermor er skoleleder i Københavns Kommune, havde de indblik i, hvilke skoledistrikter, der er attraktive. Børnene skal gå på Utterslev Skole.

Charlotte (interviewet hjemme hos Charlotte)

Charlotte og hendes datter på fem bor i en toværelses lejlighed i Håndværkerhaverne. *Charlotte* er forstander for to botilbud i Nordsjælland.

Charlotte har boet i lejligheden i 10 år og er glad for området, men leder efter et nyt sted at bo, da hun ikke vil have sin datter i Holbergskolen, som hun er skrevet op til. *Charlotte* har flyttet sit barn til en af de frie institutioner, da den er mindre end de kommunale. Hun er selv pædagog og meget bevidst om, hvilke institutioner hendes datter går i.

Hikari og Claus (interviewet hjemme hos Hikari og Claus)

Hikari og Claus har en datter på fire år, de bor på Stærevej i en treværelses andelsbolig, som de købte for to år siden. Claus er selvstændig journalist (freelance), og Hikari er diætist i et sundhedshus på Amager. Hun er fra Japan og har boet i Danmark i 12 år.

Parret har boet i lejligheden i to år. De valgte boligen, da de ønskede at bo tæt på Genforeningspladsen og Nørrebro. De er splittede i forhold til deres opfattelse af bydelen. Claus føler sig godt tilpas, mens Hikari beskriver, at hun mærker, at hun bor i en bydel, hvor mange har det hårdt. Hikari er også bekymret for skolen, men de har valgt at tage det, som det kommer, og lader datteren starte i folkeskolen, som er Tagensbo Skole.

Louise (interviewet hjemme hos Louise)

Louise har en søn på syv år, de to bor på Dortheavej i Almenbolig Plus. *Louise* er ingeniør, og hun arbejder på Frederiksberg.

De har boet i boligen i 1 år, og de er meget glade for boligen og naboerne. De bor over for Ungdomshuset, hvilket *Louise* beskriver, skaber utryghed for nogle af hendes naboer, men da hun selv er eks-punker, kan hun godt lide det. Hendes søn går i en skole inde på Nørrebro, som han var skrevet op til, 3 uger før de flyttede. Hun er glad for den skole og vil ikke flytte sønnen til Tagensbo Skole, da han har gode venner på sin nuværende skole.

Darya (interviewet i Bispebjerg kulturhus)

Darya og hendes mand har fire børn. Hun har en dreng på 15 år, en dreng på 14 år, en pige på 11 år og en dreng på 5 år. Darya læser til bioanalytiker, hendes mand er arbejdsløs. De bor i en fireværelses almenbolig tæt på Tagensbo Skole. Darya og hendes mand er fra Somalia og kom til Danmark i 1993.

Hun har boet i Bispebjerg i 12 år i en lejlighed, de fik tildelt af Københavns Kommune. Darya har taget sine ældste drenge ud af Holbergskolen, da hun havde problemer med en lærer. Den ældste går nu på Sortedamsskolen på Østerbro, og sønnen på 14 år går på Hyltebjerg Skole i Vanløse, hvilket hun er meget tilfreds med. Hendes datter går fortsat på Holbergskolen, da hun har nogle gode veninder på skolen.

Zaila (interviewet i lejlighed på Tagensvej, som bruges af Nørrebro Integrationscenter.)

Zaila har en datter på 12. Zaila er langtidssygemeldt og har tidligere arbejdet som pædagogmedhjælper og underviser. De to bor i en treværelses almen bolig på Jacob Lindbergs Vej. Zaila er fra Somalia og kom til Danmark i 1992.

Zaila har boet i Bispebjerg i 22 år og i sin nuværende lejlighed i 21 år. Hun er glad for bydelen. Hendes datter går på Utterslev Skole. Datteren har tidligere gået på en muslimsk friskole, men skiftede til Utterslev Skole efter datterens eget valg.

Ujana (interviewet i Bispebjerg kulturhus)

Ujana har fire børn i alderen 15 til 4 år. Ujah er arbejdsløs. Hun bor med sine fire børn i en almen bolig på Bogtrykkervej. Ujana er fra Somalia og har boet i Danmark siden 1990'erne.

Hun har boet i Bispebjerg i 10 år i en lejlighed, som hun blev anvist af Københavns Kommune. Hun er glad for Bispebjerg, men bekymret for det miljø, hendes ældste drenge er på vej ind i. Hendes børn går på Tagensbo Skole, og hun mener, at hendes drenge påvirkes til at ryge og være ude længe om aftenen af andre drenge på skolen.

(Carla og Troels (interviewet på Biblioteket på Rentemestervej))

Carla og Troels har to drenge på 9 år, som er tvillinger. Den ene går på en specialskole i Valby, da han har Asbergers. Den anden går på Rødkildeskolen i Vanløse. Camilla er lægesekretær, og Troels er systemadministrator.

De har boet i Bispebjerg i 21 år i en andelsbolig. De er bosat i Grøndalsvænge, som de beskriver som en oase i forhold til den hårdere del af Bispebjerg, som ligger i umiddelbar nærhed. De er glade for bydelen og vil blive boende, så længe de kan. Teknisk set bor de ikke i Bispebjerg, men lige på grænsen mellem Bispebjerg og Vanløse. Baggrunden for, at de alligevel er inddraget, er, at de identificerer sig som beboere i Nordvest. Deres udtalelser om bydelen er dog kun inddraget, såfremt de relaterer sig til byliv, hvor de indgår eller stigmatisering.

Kapitel 5: Analyse

Analysens design

For at besvare specialets problemstilling så udtømmende som muligt, er der opstillet tre arbejdsspørgsmål, disse vil være vejledende for de tre analyseafsnit. Den første del af analysen vil fokusere på hvordan en børnefamilie oplever at være bosat i Bispebjerg, og om de lader sig mærke med at deres boområde er af en særlig karakter. Den anden del bevæger sig lidt dybere i forhold til informanternes opfattelse af området, og stiller sig undersøgende i forhold til om forældrene finder at områdets beboersammensætning har indflydelse på deres børns trivsel. I den sidste del af analysen tages stigma-problematikken op, og her fremstilles informanternes oplevelse og håndtering af det stigma som Bispebjerg har. Analysen er inddelt i de tre overordnede dele, disse følger i nogen grad de overordnede teoretiske temaer, altså *De moderne børnefamilier*, *Effekter af nabolag* og *Område stigmatisering*.

Analysedel 1: Børnefamilie bosat i et udsat byområde

Den første del af analysen omhandler familiernes bosætning i Bispebjerg, herunder hvilke parametre, der havde betydning for, at de bosatte sig i bydelen, samt hvilke udfordringer de har mødt i forhold til deres bosætningsvalg. Formålet er at belyse det første arbejdsspørgsmål, som er: Hvordan er det for børnefamilier at bo i eller i umiddelbar nærhed af et udsat byområde? Her vil de dominerende teoretiske begreber være dem, der omhandler familieliv, og regulering efter barnets behov. Et tema, som i interviewene viste sig at fylde meget, var udfordringerne i forhold til institutioner og skoler i området. Denne problematik viste sig at have stor indflydelse på informanternes tilfredshed med området; derfor inddrages dette punkt også i denne analysedel.

Forudsætninger for bosætning i Bispebjerg

Familiernes boligsituation afhang af præferencerne, den enkelte familie havde, men der var ofte en række praktiske forhold, der måtte inddrages i forhold til bosætningen, og den nuværende bopæl var gerne et kompromis mellem muligheder, ønsker og praktiske forhold. Gennemgående for

informanterne var et ønske om at bo i København, enten på grund af nærhed til arbejdspladsen, at være tæt på byliv, eller at København er deres hjemstavn. På den mere praktiske side havde det økonomiske aspekt også haft stor betydning, og de lavere priser i Bispebjerg var en væsentlig årsag til, at deres nuværende bopæl er i Bispebjerg. Hikari beskriver

"Vi begyndte at lede efter noget andet [end den daværende bolig], men det var ret vigtigt for os at bo i byen, og så var det jo boligprisen, der var ret afgørende, for vi har ikke et stort budget. - og jeg var på dagpenge på det tidspunkt." (HIKARI Mor til datter på 4 år, i arbejde, bosat i udsat byområde)

Hendes mand Claus, som oprindeligt er fra københavnsområdet, beskriver, at det var et ønske at blive boende i København, og deres økonomiske situation taget i betragtning anerkender han, at hvis deres bosætningsønske skulle kunne indfries, måtte de finde en bolig i Bispebjerg:

"Vi er pragmatiske, men jeg syntes nu heller ikke det er så slemt, men det er da klart at hvis vi havde kassen, kunne det da godt være at vi havde købt en Frederiksberg-villa i stedet. Hvis vi lige havde 8mil ekstra. Eller en eller anden super andel, med en super lækker gård på Indre Nørrebro, der var dobbelt så stor som denne her, og var fyldt med børn. Så selvfølgelig er der noget pragmatik." (CLAUS Far til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Han beskriver det lidt karikeret, men pointen er, at de ikke bosatte sig i Bispebjerg, fordi de ønskede at bo i netop denne bydel. Målet var i højere grad bare at bo i København, og deres økonomiske situation var det afgørende for deres bosætning. Økonomi er en af de mest signifikante mekanismer bag segregering, og i forhold til familierne, som bor i ejerboliger og andelsboliger, er deres eget rådigheds beløb samt bankens kreditvurdering medbestemmende for, hvor mange penge de har at gøre godt med (Thomsen 1994:289, Skifter Andersen & Ærø 1999: 46) Familiernes bosætning var ofte et kompromis mellem deres ønsker, behov og økonomiske råderum. Kamilla beskriver deres overvejelser:

"Vi ville sådan set gerne bo i et hus, og det er jo svært at få et hus her i nærheden af København. [...] Vi ville stadig rigtig gerne bo i København, og så var det så her [Bispebjerg] eller Valby. Vi ville faktisk helst bo herude, fordi vi syntes at det var sådan lidt tættere på Nørrebro, hvor jeg også har boet i rigtig mange år. Og så kunne vi super godt lide området." (KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Det økonomiske råderum og ønsket om at bo i København er af stor betydning for flere informanter. Familierne bruger derfor deres økonomiske råderum til at komme så tæt på byen, som de har mulighed for. Det er dog samtidig en målsætning at erhverve sig en bolig, hvor der er plads nok til hele familien, det er derfor vigtigt for dem at finde området med de billigste kvadratmetre, hvilket Indre Bispebjerg er. Andre parametre, som informanterne opfatter som en kvalitet, er afstanden til arbejdspladsen eller i hvert fald den ene forældres arbejdsplads. Det må ses som en konsekvens af, at de fleste familier beskriver, at de har en presset hverdag, hvor der ikke er meget tid til overs. Derfor er det en kvalitet for flere informanter, at der ikke bruges meget tid på transport til og fra arbejde. Den pressede hverdag betyder også, at hverdagslivet hovedsageligt foregår i lokalområdet, og at børnefamilierne ikke bruger hele København i så høj grad, som de gjorde, før de fik børn. Informanterne beskriver, at tiden bruges på legepladser i lokalområdet eller ture på bibliotek, i svømmehal eller lignende.

I forhold til København er flere informanter orienteret mod Nørrebro. Katrine beskrev, at de var tiltrukket af de grønne områder i Bispebjerg, men at nærheden til det byliv, som Nørrebro tilbyder, er attraktivt for dem. Flere informanter havde tidligere boet på Nørrebro og var i forbindelse med familieførøgelse flyttet til Bispebjerg for at få mere plads. Darya og Louise beskriver det således

"Jeg tidligere har boet på Nørrebro og jeg elskede Nørrebro. Bispebjerg ligger tættest på og når det ikke kunne være Nørrebro, så var det godt at komme herud." (DARYA Mor til fire børn, på 5 år, 11 år, 14 år og 15 år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

"Jeg boede nede i Stefansgade kvarteret [Nørrebro red.], det er virkelig hyggeligt, og jeg boede faktisk rigtig godt. [...] Der var to min på gåben og så var der en god cafe, og så jeg har nogle veninder som bor dernede, så det var ikke fordi jeg ville væk." (LOUISE Mor til søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

På Nørrebro er der flere butikker og caféer, hvilket for flere er en kvalitet. Orientering mod Nørrebro betyder, at det lokale handelsliv i Bispebjerg, hvor udbuddet er begrænset, ikke benyttes i så høj grad. Det manglende lokale handelsliv er kendetegnende for områder med en stor andel af lavindkomsthusholdninger. Da købekraften i området er betydeligt lavere, er der ikke det samme kundegrundlag som i andre områder (Skifter Andersen & Ærø 1999:37-38). Dette ses også i gadebilledet i Bispebjerg, hvilket domineres af små kiosker, grønthandlere og autoværksteder.

Når boligen ligger i Bispebjerg, tager det ikke lang tid at besøge det gamle kvarter og de relationer, man har på Nørrebro. Flere beskriver dog, at selv om de føler, at de bor tæt på byen, og som Katrine beskriver, at det kun tager "5 minutter den der vej på cykel, så er du faktisk nede på Nørrebro", så er det de

lokale legepladser og aktiviteter i nærområdet, som bliver brugt mest. Nærheden til Nørrebro nævnes som en kvalitet ved boligen, men der ses modstridende forklaringer i forhold til, hvordan byen bruges, da familierne på den ene side beskriver, at de opholder sig mest i lokalområdet, da det kan være svært at have tid og overskud til at benytte sig af bylivet, og på den anden side beskriver, at det er en kvalitet at bo i nærheden af Nørrebro. Det er tydeligt, at de ikke bruger Nørrebro på den måde, de havde forestillet sig, da de flyttede ind. Muligheden for at være tæt på byen er vigtig, også selv om man ikke benytter sig af det, som byen tilbyder, hvilket er et karaktertræk, som Richard Floridas kreative klasse er kendt for (Blach & Thorup 2013:7, Florida 2005: 238-240). Selv om nogle informanter kan indgå i hans definition af den kreative klasse, er informanterne, som ikke indgår i hans definition, også tiltrukket af bylivet på Nørrebro. Det er generelt, at informanterne i højere grad er tiltrukket af handelslivet og cafélivet frem for underholdning som teater, udstillinger og koncerter.

Placeret af kommunen

Det er forskelligt, hvilken boligtype og ejerform informanterne har, men informanter med somalisk baggrund skiller sig ud, da de havde fået tildelt deres almennyttige lejligheder af Københavns Kommune. Det er derfor en anderledes vinkel, de har i forhold til deres bosætning, da de har haft meget lille indflydelse på, hvor i København de fik bopæl. Hvis de havde særlige bosætningsønsker, så måtte de vente længere tid, før de fik en bolig, hvilket ikke alle havde mulighed for. Darya og hendes mand boede på hotel, mens de ventede på en bolig, hvilket hun beskriver som en hård tid. Darya satte nogle krav op.

"Jeg sagde at jeg ikke ville bo i Valby, jeg hadede Valby, og Tingbjerg. Det måtte ikke ligge for højt, jeg ville bo på første sal. Men jo flere krav jeg stillede, jo sværere blev det. Det tog 10 måneder, fordi jeg havde mange krav." (DARYA Mor til fire børn, på 5år,11år,14år og 15år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Darya var meget tilfreds med sit tilbud i Bispebjerg, da hun tidligere havde boet på Nørrebro og hun dermed var tæt på sin gamle bydel. Informanterne, som har fået tildelt boligen af Københavns Kommune, udtrykker tilfredshed med boligens beliggenhed, og da de har boet i deres lejligheder i henholdsvis 10, 12 og 21 år, underbygges deres udsagn. Disse informanter tilhører alle lavindkomstgruppen, så det kan ikke udelukkes, at de ikke har haft mulighed for at ændre på deres boligsituation på grund af den økonomiske situation, de er i, men sammenholdt med, at de udtrykker sig positivt, må det antages, at de er tilfredse med deres boligsituation. De somaliske kvinder bruger

Nørrebro meget til handel, især i de store grønthandlere, da de har specialvarer, og de har også noget netværk på Nørrebro. Når man får tildelt bolig af kommunen og kun har haft meget lidt indflydelse på, hvor i byen man er bosat, kan man sætte spørgsmålstegn ved, hvor refleksive disse informanter ville være. Det viste sig dog, at de er forholdsvist refleksive i forhold til ønsket om at bo i en bestemt bydel. Det er tydeligt, at de ser Bispebjerg som et af de bedre steder, og de udtrykker stor lettelse over, at de ikke bor i visse andre bydele, eksempelvis i Tingbjerg eller Mjølnerparken, hvor der lægges vægt på, at her er et meget hårdere miljø, som de er glade for, at de ikke bor i. For denne gruppe er deres bopæl afgjort af de strukturelle rammer, som opsættes politisk, her har Københavns Kommune anvist dem en bolig i et alment boligområde. Det anses som en del af segregerings processen, når større grupper af ressourcetsvage eller personer med anden etnisk baggrund anvises til de samme områder af boligpolitiske hensyn (Thomsen 1994:290, Skifter Andersen & Ærø 1999: 47).

Anerkendelse af at bo i en udsat bydel.

De fleste informanter kender ikke til den officielle klassificering, som Københavns Kommune har lavet af deres område. De opdager nogle gange tilfældigt kommunens aktiviteter, fx aktiviteter som når de bevæger sig rundt i kvarteret. Informanterne karakteriserer dog selv området som hårdt og ser, at området har en stor gruppe udsatte borgere, når de færdes i bydelen. Dette afsnit beskriver informanternes oplevelse af det miljø, de er bosat i. Hikari beskriver:

”Her er der har folk det hårdt, altså det kan man godt se på deres tøj. Der er mange der går med rollator, også det med alkoholikerne. Når man går i Netto, på Østerbro ville det måske være pensionister. Her er det fortidspensionister og kontanthjælpsmodtagere, og det kan jeg bare se. Og det gør ikke noget, men det er bare den der stemning. Det er tungt, det er råt og hårdt, altså folk har det virkelig skidt. Og det kan jeg godt se.” (HIKARI Mor til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Når hun bevæger sig i området, ser hun et hårdt miljø, hvilket er en gennemgående beskrivelse hos informanterne. Hikari kan i realiteten umuligt vide, om de mennesker, hun ser nede i Netto, rent faktisk er på overførselsindkomst eller ej, men hun oplever at, der er en bestemt *stemning*, her udstråler folk at de har det hårdt, hvilket andre informanter også beskriver. Flere har historier om at have oplevet noget på gaden, som de beskriver som skræmmende, enten i forhold til åbenlys kriminalitet eller synlig fattigdom. Der er dog også informanter, som stiller sig positive over for den stemning, der findes i bydelen. Katrine beskriver, hvordan hun og hendes mand nyder bydelens rå udtryk:

"Vi kan enormt godt lide det der lidt brogede, det lidt urbane look der er her, og så det der med at Nordvest er sådan meget kontrastfyldt. Det gav os sådan lidt en fornemmelse af at selv om vi sådan skulle slå os ned og have børn, så var vi sådan ikke gået helt i sovs."
(KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Hun fremstiller det rå udseende som en kvalitet i sig selv, og at dette udtryk også har noget "ungt", så man altså ikke går i sovs. Katrine og hendes mand havde lyst til at flytte til forstaden, men ville gerne have et hus, derfor finder de området tiltalende, da det typemæssigt lægger sig mellem forstad og byliv. Det rå udtryk kan altså være en kvalitet, og Katrine fremhæver også det kreative miljø, hun ser i Bispebjerg, som spændende.

Hun nuancerer dog sin udtalelse:

"Jeg kan godt nogen gange føle, at det er fint nok med det der romantiske forhold man har til at man bor ved siden af det rå Nordvest. Men vi er jo ikke en del af det, og du får det nogle gange, når du går tur her i Nordvest sådan: "Gud det er sgu sådan et sted her jeg bor". Her forleden dag da jeg kom gående, så jeg en 12-årig pige som hang ud af vinduet i en stueejlighed, hun snakkede med en eller anden halvfuld mand på gaden, og hun så usund ud, ligner en der ikke har sovet, og lignede en der ikke har fået klippet sit hår eller fået redt det. Det er sådan 300 meter væk fra hvor vi bor, og normalt så ser jeg det bare ikke, fordi jeg er bare lige her, og så cykler jeg på arbejde, og så går jeg i Irma."
(KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Hun anerkender, at den idyllisering, som hun selv producerer om området, har en bagside, forstået på den måde, at det rå ydre også indeholder nogle rå skæbner og en virkelighed, som kan være ubehagelige at blive konfronteret med. Hun anerkender at området er opdelt, og at hun til hverdag ikke tænker over denne segregering, men at de punktvis konfrontationer påvirker hendes opfattelse af bydelen.

Informanterne er overvejende enige om, at man må indordne sig efter bydelens miljø og beboersammensætning, da man er tilflytter. Flere informanter beskriver, at "nogen de kender" udtrykker sig negativt over miljøet i bydelen, hvilket tyder på, at det rå miljø altså opleves som generende for nogle. Informanten Liv beskriver det med denne sammenligning "så må man også lade være med at flytte til Vesterbro, hvis man ikke kan holde ud at der er sex-shops". Hun har en klar holdning til sine naboer, som kritiserer miljøet i bydelen, og synes altså ikke, man kan tillade sig at klage over bydelens

miljø, da hun mener, at det ikke kan komme som en overraskelse, at miljøet er hårdt. Det er interessant, da områder som det udsatte Bispebjerg netop kan mangle personer, som pointerer problemer i området. Det er vigtigt, at disse personer ikke bare udtrykker deres utilfredshed i private sammenhænge, men også i forbindelse med foreningsliv, forældremøder og til offentlige instanser (Musterd & Ostendorf 1998:2, Skifter Andersen & Ærø 1999:38). Dette er et vigtigt punkt for Københavns Kommune, da de ser en skævvridning i forhold til den manglende borgerdeltagelse, der er i de udsatte byområder (Københavns Kommune 2011:9)

Bosætning i Bispebjerg er for informanterne gerne resultatet af de økonomiske forudsætninger, den enkelte familie har, samt ønsket om at være bosat i København, hvor de kan være tæt på byliv og arbejdsplads. Familierne som er anvist en bolig i Bispebjerg, udtrykker tilfredshed med boligen og området. Miljøet i bydelen opleves som råt, men også som en forudsætning, man må acceptere, når man er bosat i et udsat byområde. Det følgende afsnit analyserer, hvordan forældre navigerer i forhold til at bo i denne bydel som børnefamilie.

At regulere bosætningen efter barnets behov.

"Som forældre knokler man for, at ens børn får en god fremtid. Det er det du lever for, at dit barn får et godt liv, og du skal vise den rigtige vej." (ZAILA Mor til datter på 12 år, sygemeldt, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Zaila er alene med sin 12-årige datter, hun ser sin forælderrolle som central i forhold til sit barns fremtid, hvilket er i overensstemmelse med, hvordan Gunilla Halldén beskriver forældres rolle i det moderne samfund, hvor idealet er, at børnenes trivsel sættes over alt andet. Zaila beskriver, at det er *det man lever for*, trivslen sættes over alt andet, og barnet er dermed det centrale i forældrenes liv (Halldén 2007: 179). Ifølge Halldéns fund ser mange forældre barnet som værende, hvormed deres børns udvikling følger en naturlig udvikling, som ikke kan styres men kun reguleres. Derfor forsøger forældrene at opstille de bedste forudsætninger for deres børn og hjælpe dem på vej, så meget man kan (Halldén 2007: 186). Dette syn ses altså også hos forældrene i Bispebjerg. I citatet herunder beskriver Louise, hvordan placeringen af hendes søns skole er bestemmende for hendes hverdag.

"Der er rimelig langt [til skolen], især da jeg arbejdede i Herlev. Men der er jo flere ting i det, han er sådant et lille ingeniørbarn, han er ikke skide god til det der med at få venner, og nu har han fået nogle rigtig gode venner. Så jeg flytter ham ikke bare, fordi jeg syntes det er mere "convenient" overhovedet. [...] Han er selv glad for det, altså hvis han kommer på

*et tidspunkt og har et ønske om at flytte såå..[Må de overveje at flytte ham].”
(LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)*

Louise og hendes søn på syv har boet i Bispebjerg i et år, og sønnen startede derfor i en anden folkeskole inde på Nørrebro. Louise valgte, at hendes søn skulle fortsætte i sin nuværende folkeskole, frem for at flytte ham til den lokale skole, som de bor tættere på. Årsagen er, at han trives i sin nuværende folkeskole, og hun vil ikke flytte ham, bare fordi det passer bedre ind i hendes dagligdag. Hvilket kan ses som et eksempel på, hvordan forældre sidestiller deres behov med deres børns, og i høj grad regulerer deres liv i forhold til, hvad der passer barnet bedst (Halldén 2007:183). Ifølge Halldén stiller forældrene sig fuldstændig til rådighed for deres børn og positionerer sig som en udtømmelig kilde for omsorg, opmærksomhed og interesse. Louise stiller sin tid fuldstændig til rådighed for sin søns skolegang. Denne indstilling deler de fleste informanter, og dermed får barnets trivsel indflydelse på refleksionerne om deres bosætning. Ifølge Halldén anser forældrene det som en rettighed, at børnene har ubegrænset adgang til deres tid og krop (Halldén 2007:183). Informanternes hverdag er styret af børnenes behov og ønsket om at opstille de bedste rammer, som de har mulighed for. Det viser sig, at det område, hvor dette kan udfordres, er på skole- og institutionsområdet.

Skole og institutioners betydning for bopælen.

I forhold til bosætningen i Bispebjerg er der et punkt, hvor forældrene føler, at der er en stor udfordring. Denne udfordring er udvalget af skoler og institutioner i bydelen. Dette punkt har afgørende betydning for forældrene, og derfor vil det blive belyst i dette afsnit. Udtalelserne fra informanterne stemmer overens med de tal, man har fra Københavns Kommune, hvor det viser sig, at forældre i mindre grad vælger folkeskolen i denne bydel end i København som gennemsnit (Københavns Kommune A 2012:10). Nogle forældre føler, at deres situation i forhold til skolerne er så slem, at de må flytte fra bydelen, som de ellers er glade for. Carinas døtre skal gå på Tagensbo Skole, men hun ser det ikke som en mulighed, at de skal starte dér, da hun ikke mener, at det er en god skole.

”Det giver sig selv, at vi er nødt til at søge ud af byen, hvis det er.. men min kæreste vil ikke for langt ud, og jeg vil også helst være tæt på arbejdet. Det ville ikke være så stort et problem, hvis det var nogle gode skoler der var her.”

Hun fortsætter:

”Vi har en rigtig god gård, der er rigtig mange børn og de kan bare løbe over til hinanden og lege, så det er et rigtig dejligt sted. Det er også svært at flytte fra, fordi hun har den alder som hun har, og hun har allerede fået nogle relationer, det gør ikke så meget når de er lidt mindre.” (CARINA Mor til to børn i alderen 1 år og 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et ikke udsat byområde)

Carina oplever et dilemma i forhold til, hvad der er bedst for hendes barn, og hun er i tvivl om, hvilket af hendes barns behov, hun skal følge. Enten skal de blive boende og dermed bakke op om hendes datters relationer i gården, eller også skal hun finde en skole uden for byen, som lever op til hendes standard. Ifølge Halldéns teori er det et eksempel på, hvordan forældre kan opleve den *ideologiske betingede* dårlig samvittighed, fordi de føler sig utilstrækkelige som forældre. Carina er splittet mellem skolevalg og at bryde sin 5-årige datters relationer i deres gård. Den dårlige samvittighed er bundet i tankegangen om, at børn har visse rettigheder, som forældrene gerne vil imødekomme (Halldén 2007: 185). Carina ser det også som et problem, at de fleste andre børn, som bor i gården, ikke går på Tagensbo Skole. Hun beskriver, at andre forældre vælger privatskoler eller udnytter, at de er skilt, og dermed kan skrive barnet op i det skoledistrikt, hvor den tidligere ægtefælde er bosat. Hun ærgrede sig over, at hun og hendes mand ikke har mulighed for at komme ”uden om systemet”, og dermed føler, at de må flytte.

Ligesom Carina er de fleste forældre meget nervøse omkring skolevalg. Charlotte har taget konsekvensen og vil flytte, inden hendes datter skal starte i skole. Hun beskriver herunder sin holdning til folkeskolen.

”Egentlig i bund og grund, er jeg nok tilhænger af den kommunale skole. Jeg syntes egentlig den bør være nok. Men når jeg så hører hvad der foregår nede på Holbergskolen, så tænker jeg, det tror jeg egentlig ikke jeg vil lægge barn til. Dybest set. Altså jeg kan jo tillade mig at have det valg, det er der jo mange der ikke kan. Og det er jeg meget bevidst om, omvendt er jeg jo også blevet så gammel og kynisk, at jeg tænker, jamen det kan jo ikke hjælpe noget at jeg er social på den måde, fordi jeg har dét barn, og jeg syntes jo man skal gøre hvad man kan for at hun bliver velfungerende senere, ikke.” (CHARLOTTE Mor til datter på 10 år i arbejde, bosat i lejebolig, i et ikke udsat byområde)

Charlotte beskriver sit fravalg med, at hun har hørt om, hvad der sker på den lokale folkeskole. Hun hentyder til, at hun har hørt, at der er mange sociale problemer. Hun henviser også til, at hun føler sig kynisk, da hun er klar over, at hun er en del af problemet, fordi hun er en del af den gruppe af ressourcestærke forældre, som trækker deres børn ud af de københavnske folkeskoler. Sætningen *det vil*

jeg ikke lægge barn til er hun ikke den eneste, som ytrer, og den illustrerer, at hun har forståelse for, at hun er en del af problemet. Informanterne forstår godt, at der er nogle, som må tage det første skridt og vælge folkeskolen frem for privatskole. Der er bare ingen forældre, som har lyst til at være de første og ja, *lægge barn til*. Som Charlotte beskriver, er hun i den situation, at hun har muligheden for at fravælge den folkeskole, som hun mener er utilfredsstillende. Denne utilfredshed skal sættes i relation til *barnets tarv*. Ifølge Halldén ser forældrene, at det er deres ansvar, at barnet får en ordentlig skolegang, og at det er en rettighed for barnet at have en fornuftig hverdag i skolen (Halldén 2007: 186), hvilket betyder, at de færreste forældre vil udsætte deres barn for en dårlig skole for andre børns skyld, da de ser det som deres barns ret at få en fornuftig skolegang.

Ujanas børn går i Tagensbo Skole. Hun er ikke tilfreds med skolen, men har ikke mulighed for at flytte sine børn. Hun beskriver skolen således: *"Der er gode lærer, men nogle af børnene er dårlige. [...] der er nogle børn, der ryger cigaretter"*. Når hun siger, at børnene er dårlige, og at de ryger cigaretter, er det fordi hun opfatter elevsammensætningen som rå, og hun har erfaringer med denne gruppe, da hun oplever, at hendes ældste dreng er ved at blive en del af "det dårlige selskab", hvilket hun er utryg ved. Den situation, som Ujana står i med sin søn, det er en bekymring, som hun deler med Darya, som også har drenge i den alder, men de etnisk danske forældre har fokus et andet sted. For denne gruppe er den dårlige skole kendetegnet ved, at der er mange sociale problemer i klassen, hvilket vil tage opmærksomhed fra deres barn. Således at informanterne udtrykker bekymring for, om deres barns skolegang vil drukne i sociale problemer, hvis der er mange udsatte elever. Claus uddyber:

"Der er jo noget med de institutioner og når hun skal i skole. Så vil man gerne gå et sted, hvor der er en god stemning blandt børnene, og hvor undervisningen har et vist niveau, hvor det hele ikke bare går op i sociale problemer. Det er klart det er et "issue" man skal tænke på, men det er det jo også på Nørrebro og på Vesterbro. Men hvis hun ender i en eller anden skoleklasse, hvor alle de hvide børn er taget ud fra starten, og alle de andre har sociale problemer, så er det bare rigtig svært og få et barn der er glad og lærer noget, og det er det jo også for alle de andre børn der går der." (CLAUS Far til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Claus og Hikaris datter skal gå på Tagensbo Skole; de vil gerne have, at hun starter i den lokale folkeskole. Men de er opmærksomme på, at de ikke ønsker, at det skal gå op i sociale problemer, fordi datteren altså har ret til en god skolegang. Claus og Hikari ønsker, at deres datter skal være i lokalområdet. Oplever de, at der er et problem med skolen, så handler de på det, men de ønsker ikke at fravælge skolen. Claus er ikke den eneste, der sætter lighedstegn mellem tosproget og mangel på

ressourcer. Det er en tendens blandt alle forældrene, også en af de somaliske kvinder, at identificere indvandrerbaggrund som en udfordring. De ting, som bringes op, er manglende forældreengagement og børn, som har sociale problemer og er uopdragne.

Andre tager ikke chancen, da de ser et problem i at flytte deres børn; de vil altså på den måde skabe rammerne for en stabil skolegang. Nogle informanter har haft mulighed for at undersøge, hvilke skoledistrikter, der har et godt ry. Katrine beskriver:

"For det [hvilket skoledistrikt de tilhører] ved man bare, når man får børn. Så kigger man bare på sådan noget. For man ved, at går vi ud og køber et hus, så sidder vi jo der i mange år. Jeg tror faktisk at de fleste børnefamilier, næstefter... ej men det er bare et af de vigtigste kriterier. Fordi man bare ikke har lyst til, at det er sådan en skole, hvor man syntes at det er synd for børnene, alle børnene sådan set, herunder ens eget." (KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

For Katrine var det vigtigt, at hun kunne stole på, at deres bolig lå i et godt skoledistrikt, da det var med til at fremtidssikre bopælen, og hun mener, at det er det vigtigste for alle børnefamilier. Hendes mand og hun kan være farvede af, at de begge har en socialfaglig baggrund, således at de har indsigt i, hvor skoler med godt rygte eller dårligt rygte er placeret. Signe, som er læge, beskriver, at deres vigtigste kriterier var, at de *"ville finde en bolig vi kunne lide, og havde råd til at bo i"*. Her havde den lokale skole ikke nogen påvirkning, hun og hendes mand havde skrevet børnene op til en privatskole på Østerbro, så hvis de ikke var tilfredse med den lokale skole, så havde de mulighed for at fravælge den.

Opsamling: Hvordan er det for børnefamilier at bo i eller i umiddelbar nærhed af et udsat byområde.

Familier bosætter sig i Bispebjerg, fordi de gerne vil bo i København, og da dette er den billigste bydel, er det her, familierne får flest kvadratmeter for pengene; når de nu er børnefamilier, er det vigtigt for dem at have noget plads. Det er en råt område, hvilket i nogen grad tiltaler beboerne. Det opleves dog som et kvarter, hvor man kan se, at mange i bydelen har virkelige problemer, hvilket er ubehageligt. Forældre knokler for, at deres børn kan have det godt og at de kan opstille de bedste forhold for dem. Med Halldéns perspektiv forsøger forældrene at opstille en så god ramme som muligt for deres børn, hvilket også betyder, at institutioner, og især skolen, ses som et afgørende område, hvor man må tage et

godt valg for sit barn, da det bruger mange timer her hver dag, og man som forældre føler sig ansvarlige for at børnene har en tilfredsstillende skolegang.

Analyse del 2: Nabolaget som trussel?

I anden analyse del fokuserer på nabolaget og de effekter, som det har på beboerne. Som beskrevet i teori afsnittet er nabolageeffekter mest fremtrædende hos børn og unge. Det er i dette afsnit fokus på nabolaget og den indvirkning, forældrene opfatter, at det har på deres børn. Således at der i denne del arbejdes ud fra arbejdsspørgsmålet: Føler forældre, at deres børn påvirkes af den befolkningssammensætning, som de indgår i? Som beskrevet i den første del af analysen er forældrene opmærksomme på deres børns trivsel og ser det som barnets rettighed at få en god skolegang, og som følge deraf, føler de at de er ansvarlige for at opfylde denne ret. Informanterne er opmærksomme på, at områdets miljø og befolkningssammensætningen er præget af en koncentration af resourcesvage beboere. Derfor er det relevant at få uddybet, hvad informanternes indstilling er til at have børn i bydelen, samt om de oplever, at befolkningssammensætningen i nabolaget har betydning for deres familieliv. Blandt mine informanter, hvor en stor andel har forholdsvis små børn, som derfor stadig er forholdsvis beskyttede. Der vil der derfor i højere grad være tale om, hvilke forventninger forældrene har til nabolagets påvirkning. Desuden bringes temaet om hash-salg i bydelen op, da informanterne bragte det på bane, og det tydeliggør kontrasten mellem familieliv og gademiljøet.

Barnets omgangskreds i nabolaget.

Som så mange andre moderne børn bruger informanternes børn mange timer i institution, og forældrene beskriver at de bruger mange timer sammen med den børneflokk, som de går i institution eller skole med. Derfor lægger forældrene vægt på, at deres børn indgår i et godt institutionsmiljø. Som beskrevet i første analysedel viste det sig, at skole og institution var af stor betydning for de fleste forældre i forhold til bosætningsvalg. I dette afsnit beskrives det mere dybdegående, hvordan informanterne forholder sig til den elev- og børnesammensætning, som deres børn er en del af. I interviewene viste det sig, at forældrene, som var tilfredse med deres børns institution, var mindre reflekterede i forhold til nabolagets tilstand, og kvarteret anses som værende mindre hårdt. Der ses dog en sammenhæng mellem, at kvarteret i realiteten er mindre råt og skolernes rygte (Brugfolkeskolen.dk, Københavns Kommune 2011:15). Zailas datter går på Utterslev Skole, en skole, som har et godt omdømme. Hun beskriver elevsammensætningen således:

"I Utterslev Skole der er de fleste forældre faktisk akademikerforældre. Min datter går for eksempel sammen med en ministers datter. Som er fin og ligesom hende, og man kan ikke

mærke forskel. Også der er nogle akademiker forældre, som kommer fra gymnasiet, og universitetet. Som underviser, eller har gode jobs.” (ZAILA Mor til datter på 12 år, sygemeldt, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Zaila er positiv over dette og er glad for skolen, men beskriver, at der har været problemer med gruppedannelse blandt pigerne i datterens 6. klasse, det hun beskriver som en problematik, der er uundgåelig blandt piger på hendes datters alder, og hun ser det ikke som en funktion af elevsammensætningen. Carina, som har mindre børn, oplever dog, at sammensætningen af børn i hendes datters institution giver hende grobund for bekymring. Dette er ikke på baggrund af børnene, men i højere grad forældrene, som hun ser som problemet. Hun beskriver, hvordan det er en udfordring at skabe kontakt til nogle forældre:

”Vi er glade for børnehaven, men syntes det er et minus at ehm.. det skal ikke lyde forkert, men man kan godt syntes det er et minus at der er så mange tosprogede, fordi jeg syntes det giver en anden dynamik, hvis de er i overtal, og de er meget i overtal. Det er lettere at lave legeaftale med danske familier syntes jeg. Der ikke så meget forældre opbakning, der er slet ikke nogen som vil være medlem af busbestyrelsen. men de er skide søde alle ungerne, og forældrene er det sikkert også, men det er bare svære at komme ind på livet af dem, nogen af dem kan heller ikke dansk og sådan noget.” (CARINA Mor til to børn i alderen 1 år og 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et ikke udsat byområde)

Ifølge Carina er udfordringen, at de tosprogede forældre ikke er så aktive i institutionen, eksempelvis i forhold til at lave legeaftaler. Andre informanter beskriver også, at det er en udfordring at skabe kontakt til forældre med indvandrerbaggrund. Københavns Kommune oplever også, at det er en problematik, at det er svært at involvere etniske minoritetsforældre i skole og fritidsaktiviteter (Københavns Kommune A 2012:24). Det kan være, at der findes en sprogmæssig barriere, men der er også en anden barriere i forhold til disse forældres involvering, Darya beskriver, hvorfor problematikken opstår: *”Der er mange indvandre kvinder, og de forstår ikke at man gør sådan noget [...] de er ikke så engagerede i skolen.”* Hvor at lysten til at involvere sig i skole og foreningsliv ikke nødvendigvis er fraværende, fordi indvandrerkvinderne ikke magter det eller ikke har lyst, men nærmere en manglende forståelse for, at det er forventet, at man involverer sig frivilligt. Det er dog alligevel en problematik, som har stor betydning for forældrene. Elevsammensætningen kunne som beskrevet få informanter til at fravælge bydelen som bopæl. Charlotte uddyber, hvorfor det har så stor betydning:

"Jeg er ikke til det meget friserede, det har jeg aldrig været. Men kan jo sige at jeg arbejder med handicappede, så det anderledes er jo ikke specielt for mig. Jeg vil sige, at jeg er lidt utryk med udviklingen på den længere bane, er jeg utryk, altså ikke for mig, men for hende, fordi hun er et barn. Det er jeg ikke sådan helt begejstret for, det er jo også derfor jeg overvejer at flytte. Ellers ville jeg simpelthen nok blive boende." (CHARLOTTE Mor til datter på 10 år i arbejde, bosat i lejebolig, i et ikke udsat byområde)

Bekymringen går på, hvilken betydning det vil have for hendes datter at bo i et område og gå i en skole, hvor sammensætningen af beboere og elever er præget af en koncentration af resourcesvage personer. Charlotte er nervøs for, at hendes datter, som hun beskriver som velbegavet, vil miste det forspring, da Charlotte forudser en skolegang i Bispebjerg, som vil være domineret af andre børns sociale problemer. Hun ser altså ikke, at hendes barn vil komme ud i problemer, men nærmere, at datteren overses på grund af andre støjende elementer.

Gårdmiljøet er for nogle informanter en stor del af børnenes omgangskreds, og her kan der også opstå bekymringer. Darya oplever et råt miljø i sin gård og forholder sig meget kritisk til de drenge, som hun mener har en dårlig indflydelse på hendes børn. Hun beskriver herunder, hvordan gårdmiljøet har forandret sig.

"Den gang jeg flyttede til hertil, der boede der kun gamle damer. Der var ikke særlig mange børnefamilier. Så døde de gamle damer og så flyttede vi [Børnefamilierne] ind. Sådan var det også i vores lejlighed. Pludselig har vi mange drenge der går rundt og laver ballade, men jeg vil ikke have at mine børn omgås dem, og det er så svært!" (DARYA Mor til fire børn, på 5år,11år,14år og 15år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

I Daryas gård er der en gruppe drenge, som laver ballade, og selv om det er svært at afholde drengene fra disse grupper, forsøger hun alligevel. I takt med, at børnene bliver ældre, kan forældrene ikke længere styre omgangskredsen, og her kan de så håbe på, at deres børn ikke tager nogle ufornuftige beslutninger. Ujana uddyber:

"Ja, den [bydelen] har ændret sig, men hun har svært ved at forklare det, men på den måde, at man er bekymret for, at ens drenge kommer de forkerte steder." (Tolk, UJANA Mor til fire børn, i alderen 4år til 15år, arbejdsløs, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Det er tydeligt at informanterne finder, at drengene er i farezonen for at opbygge ”dårlige bekendtskaber”. Den gadekultur, som findes blandt drengene i området, er grundlag for nervøsitet. Anne Case og Lawrence Katz undersøgte nabolagseffekter i et boligområde i Boston, og fandt at såfremt at der fandtes en høj grad af kriminalitet i et område, så var de unge mere tilbøjelige til at indgå i kriminelle aktiviteter, hvormed de konkluderer at unge påvirkes af jævnaldrende i deres nabolag (Case & Katz 1991:3) En del af det gadeliv, som er tydeligt i bydelen, er hashsalget, hvilket også påvirker nogle af informanternes børn. Derfor omhandler det følgende afsnit hashsalget i Bispebjerg.

Hashsalg i nabolaget.

Der er problemer med pushere og hashsalg i bydelen, og alle informanter bragte selv denne udfordring op under interviewene. Det er ret interessant at dykke ned i beskrivelserne, da der er forskelle på, hvor ens bekymringer omkring dette ligger. Det kan ses som et udtryk for, hvordan livet som børnefamilie er en kontrast til det gadeliv, som er i bydelen. Problemer ved salg af stoffer i området er, ifølge informanterne, at det skaber utryghed, da denne aktivitet tiltrækker typer, som forældrene anser som utrygge.

”Det er selvfølgelig også nogle specielle typer der kommer og handler hos dem, og så hænger de lidt ud, og det er sådan lidt en utryk forsamling at have op og ned af sig. så det er ikke så meget det der med selve hashen. Jeg tror mere det er det der med hvilket klientel der står der og hænger ud op og ned af hvor man bor, ikke.” (KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Næsten alle informanter har oplevet pushere i deres nabolag eller på områder, hvor de færdes ofte, som ved skole, indkøbsområder og på deres gade. Der er dog også et spektrum for, hvor ”udsatte” informanterne er for pusherne i deres kvarter. Nogle er opmærksomme på dem, men de befinder sig perifert i deres daglige færden. Som Aske og Signe:

”Det eneste vi har stødt på, er nogle pushere oppe ved kirkegården, men de rykkede[...], fordi der kom ballade på skolen. De var jo fredelige nok. Vi mærker jo ikke sådan nogle spændinger eller overfald eller noget.” (ASKE Far til to børn i alderen 1 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Mens andre har pusherne tættet på, som for eksempel Louise, hun bor i en Almen Bolig + bag BIBLIOTEKET. Hun beskriver, at der har været konfrontation mellem pushere og beboere, når pushernes aktiviteter direkte påvirker deres dagligdag og deres børns færden. Louise beskriver:

"Vi kan se dem om aftenen, og vi har haft problemer med at de har været inde og gemme stoffer i folks haver og i sandkassen, hvor vi siger: "Arr, lige der hvor der er børn, gider I lige". [...] men jeg har det også sådan, det er jo mig der er flyttet herud, jeg syntes ikke rigtig man kan flytte ind og så gå mega amok over det." (LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Det virker ganske naturligt at reagere over for pusherne, når de begynder at indtage børnenes områder, men Louise er dog forholdsvis afslappet i sin tilgang, og da hun var opmærksom på kvarterets omdømme, før hun flyttede til bydelen. Hun mener, at beboere som hende må tilpasse sig det område, som hun flytter til. Hvilket var en holdning, som hun delte med andre informanter. Som Signe:

"Det ville da være dødsygt, hvis det var sådan et eller andet østerbroagtigt. Ej, hvis vi var rykket sådan rigtig ud i forstaden.. [...] Det er rart der er noget kolorit." (SIGNE Mor til to børn i alderen 1 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Denne holdning til pusherne ser jeg som et resultat af, at informanterne ikke føler sig truede af pusherne, og at de ikke ser sig selv eller deres familie som i farezonen for at blive påvirket af pushernes tilstedeværelse. Da de fleste af informanterne kun har børn under ti år, repræsenterer hash ikke et problem, pushernes tilstedeværelse og det selskab som de tiltrækker, opfattes i langt højere grad som et problem. Selv om narko-kriminaliteten kommer tæt på bopælen, er der ikke nogen informanter, som giver udtryk for, at det kunne få dem til at skifte bopæl, hvilket kan skyldes, at det ikke ses som en permanent trussel, og at informanternes børn altså er for små til, at narko-kriminalitet bliver en reel bekymring. Det står dog i kontrast til, hvordan informanterne handlede i forhold til problemet.

Hvordan håndteres hashsalget i nabolaget.

Selv om flere informanter giver udtryk for, at de syntes det i nogen grad er "fint nok", at pusherne færdes i nabolaget, så er det også tydeligt, at de fleste bor i områder, hvor nogle andre i nabolaget har ringet til politiet eller diskuteret emnet til vejfester. Louise beskriver, at hun ikke selv er generet af pushernes aktiviteter, men at der er personer i hendes kvarter, som er utrygge ved de aktiviteter, som

finder sted i deres område, og at beboerrådet, som hun er en del af derfor kontaktede politiet. Hun beskriver:

”Vi kontaktede politiet, for at høre hvad vi skulle gøre, fordi vi var sådan lidt, eller jeg var jo ikke generet af det, men dem der bor i stuen, var jo super bekymrede. Og der var åbenbart en hvor stofferne var forsvundet fra en pottedåse ude i hendes have, og så kom han og bankede på hendes dør og blev pisse sur på hende. Og hun var sådan lidt arr.. så vi kontaktede politiet og spurgte. De har så gang i alt muligt, så de sagde bare at vi skulle lade dem være i fred. De gemmer også stoffer i vores elskabe. Når folk aflaser deres elmåler, så er der nogen som oplever at der ligger sådan en brun pose ikke. Men politiet har selvfølgelig anbefalet os at lade være med at tage den selv, for det er jo heller ikke fedt vel. Så har de sagt at vi skal hilse på dem. så det prøver vi så at gøre. Hvis man kigger folk i øjnene og siger hej. Så vil folk med suspekte hensigter åbenbart have mere sådan tendens til ikke at søge herind, hvis de ved de bliver set og måske husket.” (LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Katrine har ligeledes et ret afslappet forhold til aktiviteterne på sin vej, men oplevede, at der var naboer, som var oprevne over det.

”Vi sad og diskuterede det til vejfesten, og der var nogen som var helt oppe og køre over det, og der er nogen der siger, jamen det er fint nok at vi ligger og ringer til politiet, fordi så flytter de sig 200m, og så står de jo der. Altså den eneste forskel er om vi kan se dem, når vi går ned og handler, eller kan vi ikke se dem.” (KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Katrines beskrivelse af, at hashhandlen rykker rundt i nabolaget, er der flere informanter, der nikker genkendende til. Her ses en opgivende indstilling til politiets indsats, da de ikke ser, at hashsalget forsvinder, men at aktiviteterne bare rykker rundt i området i stedet. Indtager pusherne områder, hvor der færdes børn, som for eksempel skoler, anses det dog i langt højere grad som et problem, og her har informanterne selv aktivt handlet. Zaila beskriver forældrenes stærke reaktion, da hashsalget bevægede sig tæt på Utterslev Skole:

”Jeg bliver urolig, alle forældre vi bliver lidt dårlige. Især dengang vi fik mange e-mails, hvor folk skrev, at vi skulle gøre noget ved dem [pusherne], fordi det bekymre alle forældre, nogle forældre tilbyder at køre de små børn. Det var rigtig skidt for sommerferien.” (ZAILA Mor til datter på 12 år, sygemeldt, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Der er altså en hvis utryghed forbundet med hashsalg i informanternes nabolag, som særligt giver sig til kende, når pusherne bevæger sig ind på områder, hvor deres børn færdes. Når pusherne træder ind på børnefamiliernes territorier, reagerer nogle stærkt, som Zaila beskriver oprettede forældrene kørselsordninger for børnene, det kan ses som eksempel på at forældrene anser børnenes trivsel som deres ansvar, og derfor opsætter forudsætningerne for at dette er muligt (Halldén 2007:186), i denne situation ved at afskærme dem fra kontakt med pusherne. Da hashsalget bevæger sig rund i kvarteret, virker det samtidig, som om den værste ”ophidselse” fortager sig, så snart pusherne flytter sig de 200 m væk fra de områder, hvor informanterne færdes. Der er dog nogle informanter, som oplever, at denne type kriminalitet ikke bare er utrygt at opholde sig i nærheden af, men at deres børn opsøges af typer, som kan være dårlige bekendtskaber.

Børn og unge, som trækkes ind det kriminelle miljø.

Darya og Ujana har begge drenge på 14 og 15 år, og de oplever nogle udfordringer med deres ældre drenge. For det første har de ikke mulighed for at styre deres drenges omgangskreds, som forældrene har når børnene er yngre. De må nu håbe, at den bagage, de har med hjemmefra, rustet dem til at holde sig ude af problemer. ifølge Anne Dorthe Hestbæk lægger moderne opdragelses idealer vægt på børns selvstændighed og ansvar, og at børnene dermed selv kan sige fra overfor dårlige situationer (Hestbæk 2007: 167) Begge kvinder beskriver, at de kommer fra gårdmiljø, hvor der er en vis grad af kriminalitet, og især plages de af unge drenge, som laver ballade. Derfor er de særligt nervøse for deres børn. Darya beskriver, at hendes drenge oplever at blive antastet, når de færdes i det offentlig rum, som for eksempel denne oplevelse hendes drenge havde:

”Der er nogen der sælger[hash], og de lokker de små. Forleden dag sidder min søn og tre drenge og spiser på et pizzeria der ligger på Frederiksborgvej, så kommer der en ung fyr, og køber en stor cola til dem. Jeg spørger dem hvorfor skulle han gøre det? Hvorfor skulle han bruge 30 kr. på jer? Men de [unge fyre] begynder at købe sådan nogle ting, og fortæller de små at på den og den måde, du kan få penge og du ved.” (DARYA Mor til fire børn, på 5år,11år,14år og 15år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Darya beskriver, at det er på denne måde, de unge lokkes ind i kriminalitet, og ”gaverne” de får, af ældre drenge får dem til at føle, at de skylder dem tjenester, og på den måde lokkes de ind i situationer, uden at de er klar over det, før det er for sent. Hun beskriver, at hendes sønner bliver opsøgt af unge og voksne, som tilbyder dem forskellige ting. Hvilket er en anden fortælling end Hakan Kalkans fandt i

sin undersøgelse af gadeliv blandt unge mænd på Nørrebro. I Kalkans undersøgelse beskriver de unge mænd, at de netop fraråder yngre drenge at blive en del af gademiljøet, men at de yngre drenge fascineres af de ældres attitude (Kalkan 2014:26). Når drengene får cola eller andre gaver, opleves det som om de ældre har økonomisk overskud på grund af det liv de fører på gaden, og som Darya beskriver, så gives der også tips til, hvordan drengene kan tjene penge. Darya beskriver at hendes drenge opsøges, og at de er uvidende overfor hvad der er bagvedliggende i situationen. Hun ved godt at hendes drenge kan blive fascineret af de gaver og den attitude som de ældre udviser. Denne opmærksomhed kan skyldes at hun har deltaget i kurser på Københavns Rådhus, netop omkring denne problematik.

Ujana har haft lignende oplevelser med hendes ældste dreng:

”Der er nogle unge drenge, som bare laver ballade. De presser eksempelvis de små til at lave småkriminalitet. Man er bekymret for de unge drenge.” (Tolk UJANA Mor til fire børn, i alderen 4år til 15år, arbejdsløs, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

”Der er mange forældre, som lader deres børn være ude og lege til sent. Jeg vil gerne have at mine børn de kommer hjem tidligere når de er ude. Så tænker jeg nogen gange, at mine børn ikke kan lide, hvis jeg presser dem på den måde. Når jeg vil have dem hjemme, så siger de at de andre børn må være ude og lege i lang tid.” (Tolk UJANA Mor til fire børn, i alderen 4år til 15år, arbejdsløs, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

For Ujana er det et problem, at andres børn må være ude længe om aftenen, da det gør det svært at få hendes drenge ind tidligere på aftenen, hvilket hun foretrækker. Når drengene færdes ude om aftenen, er hun nervøs for, at andre drenges ”livsstil” påvirker hendes sønners opførsel. Ujana og Darya har de ældste børn i mit datamateriale, hvilket kan være en del af forklaringen på, at netop de oplever, at deres drenge er udsat for gademiljøet. På baggrund af mine data lader det til, at drengenes alder har betydning for, at de antastes. Der kan også henvises til deres etniske baggrund som en faktor, da Darya specifikt henviser til ”indvandrerdrengene” som et problem. Hakan Kalkans undersøgelse er netop lavet på baggrund af drenge med anden etnisk baggrund. I hans fund er gadelivet en del af drengenes liv, fordi de føler, at de befinder sig et sted mellem deres families kulturelle bagland og mainstreamkulturen i det danske samfund. Vennegruppen bliver derfor meget sammentømret, og der skabes alternative normer for, hvad der er acceptabelt (Kalkan 2014:40). Ud fra mine data kan det ikke afgøres, om de etnisk danske børn vil opleve det samme, da der ikke er nogle etnisk danske informanter, som har børn, der er gamle nok, hvilket er en svaghed i mit datamateriale, men det tyder på, at drengene med en anden

etnisk baggrund er i en mere udsat gruppe, end de danske ville være. De somaliske kvinder beskriver, at det er deres drenge, som de er mest bekymrede for, og at pigerne går fri af disse problematikker.

*”Det er ikke på samme måde, for pigerne er gode til at passe deres skole, der er ikke nogen der er efter dem, eller som lokker dem til at gøre noget dumt. Pigerne har det nemmere.”
(DARYA Mor til fire børn, på 5år,11år,14år og 15år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)*

Ifølge Darya er drengene er mere udsat for at opbygge de ”dårlige bekendtskaber”, da den gadekultur som drengene indgår i, har et hvervende element. Det kan dog skyldes at drengenes gruppedannelse er mere synlig i gadelivet, da der også findes pige grupper, som agerer anderledes i forhold til normerne for god opførsel.

Opsamling: Føler forældre, at deres børn påvirkes af den befolknings sammensætning, som de indgår i?

Elevsammensætningen i folkeskolen er vigtig for forældrene, de beskriver at det et problem for dem, hvis der er overvægt af børn med sociale problemer. Der sættes lighedstegn mellem anden etnisk baggrund og sociale problemer, Da der fremstilles denne kobling, ses en skole klasse med mange minoritetsbørn som en ulempe. Ifølge forældrene er udfordringerne at de forudser at hele skolegangen vil gå op i sociale problemer, og deres barn ikke vil få den undervisning eller opmærksomhed de har krav på. De danske forældrene er ikke bekymrede i forhold til om de sociale problemer vil ramme deres børn, de er mere optagede af kvaliteten af folkeskolen.

Der er en del hashsalg i området, hvilket giver utryghed, især når pusherne bevæger sig ind på børnefamiliernes territorier, som skoler og legepladser. I nogle tilfælde komme narkokriminaliteten tæt på og to somaliske forældre oplever at deres ældste drenge er i fare for at træde ind i dårlige miljøer. Ujana beskriver hendes følelser for Bispebjerg:

”Det er et rigtig godt sted [at bo], det er dejligt, og heller ikke særlig dyrt i husleje. Så man har det hele, men jeg er nogen gange bekymret for min søn.” (UJANA Mor til fire børn, i alderen 4år til 15år, arbejdsløs, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

De somaliske kvinder ser nervøst til mens deres drenge er i fare for at blive hvervet til det kriminelle miljø. Nabolagseffekter blandt unge betyder at hvis der er meget kriminalitet i et udsat nabolag, så er

unge mere tilbøjelige til at træde ind på den kriminelle løbebane. Det sker gerne ved at unge drenge fascineres af de ældre drenges rå attitude.

Analysedel 3: Bosætning i et stigmatiseret område

Tredje og sidste del af analysen fokuserer på den stigmatisering der er af Bispebjerg. Dermed har denne analysedel har fokus på det tredje arbejdsspørgsmål: *Oplever familierne at de stigmatiseres i forhold til deres bosætning.* Nedenfor beskrives det, hvordan familierne i Bispebjerg forholder sig til det stigma, som følger med at bosætte sig i Bispebjerg, samt hvordan de takler dette. Birgitte Mazantis begreber om intern og ekstern stigmatisering inddrages for at opnå en forståelse for familiernes oplevelser på flere niveauer.

Informanternes opfattelse af Bispebjerg

Baggrunden for informanternes bosætning i Bispebjerg er forskellige, men et gennemgående formål med bosætningen i Bispebjerg var at få flere kvadratmeter, da de havde oplevet familieførøgelse. I boligjagten er de derfor blevet bekendt med Bispebjerg. Nogle har oplevet at få området anbefalet af bekendte, som havde gode erfaringer med området. Carina beskriver deres oplevelse:

”Dengang vi skulle købe bolig, blev vi helt vildt frarådet at købe dernede i Fuglekvarteret og sådan fordi der var utrygt og sådan noget, og så fik vi at vide at det var sådan lidt rarere heroppe [ved kirken].” (CARINA Mor til to børn i alderen 1 år og 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et ikke udsat byområde)

Carina og hendes mand blev anbefalet at kigge efter bolig i Bispebjerg, da det var tæt på hendes arbejdsplads, men blev rådet at holde sig fra Fuglekvarteret. Fuglekvarteret fremhæves af flere informanter som et problematisk område og sættes i stærk forbindelse med udsatte borgere og kriminalitet. Dette kvarter anses som råt, og bærer et stigma, som informanterne pålægger området, det er interessant at Bispeparken ikke nævnes af nogen, da det er det eneste boligområde i Bispebjerg, som er på listen over særligt udsatte boligområder, og dermed burde være det mest forarmede, I Birgitte Mazantis perspektiv kan det ses som en intern stigmatisering, da denne del af Bispebjerg stemples af informanterne selv, som mindre attraktiv end andre dele af Bispebjerg (Mazanti 2009:145). Fuglekvarteret adskilles fra beboernes eget bomiljø, da de anser området som signifikant anderledes end deres eget område. Da Bispebjerg dækker over et forholdsvist stort område, er det ikke usandsynligt, at Fuglekvarteret rent faktisk adskiller sig væsentligt fra andre steder i bydelen. Louise, som tidligere havde boet i fuglekvarteret, flyttede tilbage til Bispebjerg efter at have boet på Nørrebro i en årrække, og huskede tilbage på en bydel, som var meget rå. Det betød, at hun havde nogle forudindtagede holdninger til området, inden hun flyttede til sin nuværende bolig på Dortheavej.

"Jeg havde en masse fordomme, og en masse bekymringer inden jeg flyttede. Og tænkte om jeg nu virkelig kunne, men det var jo en lejebolig, så man kan jo altid bare flytte ind i byen igen. Men jeg syntes de der ting jeg bekymrede mig om, det her ikke rigtig blevet til noget. Men det er også fordi jeg bor her. Det er ikke sikkert jeg ville have det på samme måde, hvis jeg boede på den anden side af vejen." (LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Louise er glad for sit område, men beskriver, at det udelukkende er fordi det præcis er der hun bor, og at hendes syn kunne have været betydeligt anderledes, såfremt hun havde boet andre steder i Bispebjerg.

Darya, som fik området anbefalet af en veninde, beskriver, hvad hun lagde vægt på i forhold til, om området var attraktivt i forhold til hendes familie.

"Hun sagde ikke så meget, for hendes børn var små, og hun kendte ikke så meget til det, men Bispebjerg er et godt sted, også for folk der kommer fra et fremmet land, der er nogle gode kvinder, og der er ikke ballade som der er nogle andre steder i København. De [kvinderne] er aktive, og de deltager herude. Det er godt." (DARYA Mor til fire børn, på 5år,11år,14år og 15år, studerende, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Darya, som fik anvist en bolig af Københavns Kommune, har ikke haft de samme muligheder som andre informanter, og som hun beskriver, er realiteten, at der er almene boligområder i København, som er meget urolige. Hun anså altså sin nye bopæl som et god bosted og havde ikke de samme former for fordomme som andre informanter. Hun beskriver at området er godt for folk der kommer fra andre lande, og at der er nogle gode kvinder. Hun har fået kontakter i området, som hun deler kulturarv med, hvilket styrker sammenholdet. Sociale fællesskaber i boligområder, som forbedre individer med anden etnisk baggrunds integration kaldes for rummelig assimilation. Den øgede integration skyldes at man kan lærer af hinanden (Skifter Andersen 2007: 102, Børresen 2006:11). Som det fremgår af citatet, er der er almene boligområder i København, som hun anser som problematiske.

Hvordan opleves stigmaet (ekstern stigmatisering)

Den udefrakommende stempling, er som oftest henvendt mod informanterne i form af, at området opfattes som præget af fattigdom og kriminalitet. Denne forplanter sig gerne i, at de udefrakommende

udtrykker bekymring i forhold til at være familie i området. Louise beskriver sin mors opfattelse af området.

"Min mor er meget bekymret, eller rettet, det har hjulpet lidt at hun har været her, og kunne se at der er jordbærplanter i altankassen. Hun var meget meget bekymret, især for de store veje og alt den forurening, hvor jeg havde det sådan, altså jeg boede ved Aboulevarden før. Også alle de der suspekter typer. Og det er der jo når man går rundt, så når de kommer og besøger os, så er der jo punkere og pushere og stive grønlændere."
(LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Bekymringen, som Louises mor udtrykker, er knyttet til, Louise familieliv i Bispebjerg. Når moderen begynder at problematisere trafik og forurening, som ikke tidligere har bekymret hende. Som Louise beskriver, så mindskes hendes mors fordom i takt med, at hun besøger området. Det er ikke enestående, at folk er fordomsfulde. Og selv om informanterne har et ret nuanceret billede af Bispebjerg, hvormed de gerne ser deres eget boområde som mere trygt end andre områder i bydelen, så oplever de, at udefrakommende skærer hele bydelen over én kam. Katrine beskriver sin oplevelse:

"Vi havde hørt sådan nogen der nævnte at berøppe der lå jo også nogle hyggelige områder. Og så cyklede vi berøp og kunne jo godt se at det var helt vildt hyggeligt og ned mod mosen, og tæt på byen og alle de der ting ikke. Og altså det var jo også lige det der med at blive opmærksom på, fordi det er jo ikke lige det man tænker når man siger Nordvest. Det er også tit at jeg oplever når jeg siger til folk: "Nå, men hvor bor du", "Jamen jeg bor Nordvest", "Nå, bor du så nede i Pip-kvarteret, dernede ved de sociale boligområder." Det er ligesom det billede man har af Nordvest." (KATRINE Mor til to børn i alderen 3 år og 5 år, i arbejde, bosat i ejerbolig, i et ikke udsat byområde)

Selv om familierne selv opfatter deres bopæl som tryk og hyggelig, og Katrine, som er bosiddende i et hus på en villavej, følger stigmaet bydelen som helhed. Hikari uddyber, hvordan hun oplever dette stigma:

"Jeg syntes det der med at komme fra Nordvest eller komme fra Østerbro, det bærer jo noget identitet. Og det er jo lige meget, hvor man bor, så er man jo det der kvarter, på en eller anden måde. Jeg tænkte aldrig på det før, men nu når jeg er flyttet til Nordvest, så tænker jeg faktisk over det. At det giver mening, det betyder noget for folk, når jeg siger jeg er fra Nordvest. I stedet for at jeg bor på Østerbro." (HIKARI Mor til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Hun beskriver, at hun først er blevet opmærksom på det stigma, som hun føler, at hun pålægges, når hun fortæller at hun er bosiddende i Nordvest. Hun ser ikke sin egen identitet i overensstemmelse med det stigma, som der følger hendes bopæl. Hun beskriver også, hvordan bydelens stigma udmunder i bekymring fra andre:

"Folk bliver nogen gange bekymret, de siger "Nå, men er du ikke bekymret for dine børn" eller hvis de ved at L er sådan omkring skolealderen. Jeg syntes, at jeg bliver enormt opmærksom på det, fordi jeg har ikke boet et meget belastet område da jeg boede i Tokyo. Så det er også noget lidt underligt for mig, at jeg ved at det betyder noget for mig. Bare det med omgivelserne, det der med at folk har det hårdt, og se at folk har det hårdt, det kan være psykisk belastende for mig nogen gange. Plus det med at jeg ikke føler mig godt tilpas med, at sige at jeg bor i Nordvest. Det passer ikke lige ind i det med, det sted jeg er vokset op. det miljø jeg er vokset op i, det er sådan lidt mere, det er der hvor de ressourcerstærke og velhavende den slags kvarter i Tokyo." (HIKARI Mor til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Hikari udtrykker frustration over stigmaet, da hun ikke føler, at den identitet, som tillægges bydelen, stemmer overens med hendes egen identitet. Og i forhold til hendes forælderrolle oplever hun, at andre udtrykker bekymring over bopælen. Denne bekymring er i høj grad møntet på datterens alder, da de inden længe står over for skolevalg.

Beskrive området til andre på en bestemt måde

Forældrene er opmærksomme på den stigmatisering, der sker af bydelen, og denne stigmatisering håndteres på forskellige måder. Hikari, som havde det svært med sin bopæl, beskriver, at hun forsøger at håndtere sine egne fordomme:

"Det er virkelig ubehageligt at være opmærksom på sin egen fordom. Det med at, hvorfor kan jeg ikke være glad for at sige at jeg bor i Nordvest. Hvorfor føler jeg sådan lidt mindreværd, hvis jeg skal sige at: "Her bor jeg på Stærevej.". Når jeg kiggede på de der sociale bygninger, og boligsammensætningen var fin, men alligevel skal man sige her bor jeg til ens venner. Det er en fuldstændig fordom, og det er ret ubehageligt." (HIKARI Mor til datter på 4 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et udsat byområde)

Louise havde en lignende oplevelse af, hvordan hun lod fordommene komme sig i forkøbet:

"Jeg kunne mærke, at jeg lidt i starten lavede lidt undskyldninger. Altså "Jeg bor i Nordvest, men det er ikke rigtig Nordvest". Det holdt jeg op med en dag, hvor jeg hørte mig selv sige det. Hvor jeg tænkte hvad fanden, ja det er da Nordvest. Og så er der jo nogle der spørger ind til det, og mange der ikke gør." (LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

Louse og Hikari har haft svært ved at identificere sig med at være bosiddende i Bispebjerg, da de føler, at der er en uoverensstemmelse mellem deres identitet og det liv, der forbindes med bydelen. Ifølge Goffman kan den stigmatiserede føle skam over den egenskab, som de stemples på baggrund af. Som han beskriver, kan det få bæreren af stigmaet til at føle sig pinligt berørt (Goffman 2009:48-50). Louise og Hikari udviser netop disse følelser. Goffman beskriver, at den type følelser opstår, når man føler, at ens andre egenskaber underkendes. Således at informanterne er bange for, at bopælen i Bispebjerg – og dermed det liv, som forbindes med at leve her – overskygger den opfattelse, de har af sig selv. Ifølge Goffman er det vigtigt for den stigmatiserede, at andre opfatter dem korrekt, og det bliver et væsentligt omdrejningspunkt for individet (Goffman 2009:48-50).

Flere beboere gør også brug af humor i deres fortælling om deres bopæl. Der laves sjov med stigmaet, og informanterne bruger fordømmene i vitser. Troels beskriver det således:

"Jeg arbejdede på et tidspunkt oppe i Humlebæk oppe nord på, når vi så snakkede i kantinen om hvor vi boede, så kunne jeg godt lide at sige at jeg bor i Nordvest: "Gør du det? Det var da et mærkeligt sted at bo?", "Ej, det er faktisk ganske udmærket" sagde jeg så. Jeg havde også sådan en trøje hvor der stod "2400 NV", som jeg nogen gange havde på. Det vakte lidt furore, fordi det var da noget underligt noget, men der havde jeg det sådan, at når man bor i Nordvest, så bor man i Nordvest. og det er ikke nødvendigvis noget dårligt." (TROELS Far til tvillinger på 9 år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et ikke udsat byområde)

Troels brugte bydelens omdømme til at provokere. Troels er bosat i Grøndalsvænge, som han ikke identificerer med resten af Bispebjergs ry, og som teknisk set heller ikke ligger inden for bydelens geografiske afgrænsning. Alligevel påtager han sig gerne den umiddelbare rolle som beboer i et hårdt kvarter. Han spiller på folks fordomme om bydelen, og han kan så modbevise dem, da han reelt ikke er bosat i det udsatte byområde. Han er stolt af sin bopæls rygte, i modsætning til andre, hvilket kan skyldes, at han tilsyneladende er stemplet på grund af sin bopæl, men i virkeligheden er han bosat i et villakvarter. Der er altså umiddelbart en uoverensstemmelse mellem den faktiske og den tilsyneladende

sociale identitet, når Troels fortæller, at han er bosiddende i Nordvest, men da han er bosat i et villakvarter, lever han ikke op til det umiddelbare stigma, som han stemples med. Derfor kan han bruge sin bopæl til at slå tvivl om sin person, hvilket han finder morsomt i sin arbejdskontekst, som han beskriver som et poleret kontormiljø med kollegaer fra Nordsjælland, som han beskriver som meget ordentlige. Der er også andre informanter, der bruger Bispebjergs territoriale stigma i en humoristisk kontekst: Charlotte og Louise fortæller:

"Det [vores bolig] ligger jo på kanten til der, hvor der bliver skudt på gaden. Nogle gange så joker jeg lidt med det, og siger "Ja det er herude, hvor vi skyder, hvor man ikke helt ved hvad der sker, hvis man bevæger sig lidt i den ene eller den anden retning, så kan det godt blive anderledes og det er lidt mere hårdt." og så griner folk lidt." (CHARLOTTE Mor til datter på 10 år i arbejde, bosat i lejebolig, i et ikke udsat byområde)

"Der har været så mange jokes med "Enlig mor i Nordvest". Det er jo totalt ned af rangstigen, jeg flyttede jo også fra andelsbolig til almenbolig." (LOUISE Mor til Søn på 7 år, i arbejde, bosat i almen bolig, i et udsat byområde)

At inddrage humor i beskrivelsen af ens bopæl viser også en vis afstandtagen fra det alvorlige og til tider triste billede, der tegnes af Bispebjerg. Der gives dermed indtryk af en lethed, og at "nu er det heller ikke så slemt, som alle går og siger"-attitude. På den måde gør informanterne et forsøg på at styre andres opfattelse af bydelen ved at have en humoristisk tilgang.

Det er dog ikke alle, som ser det sjove i, at der er et stigma knyttet til bydelen. Troels bor i Grøndalsvænge, og deres bopæl ligger uden for Bispebjerg, men Troels og hans kone Carla identificerer sig som boende i Nordvest, da de har postnummeret 2400 NV. Geografisk ligger deres bopæl dog i Vanløse. Troels beskriver, at hans naboer er frustrerede over at dele postnummer med Bispebjerg:

"I vores område i Grøndalsvænge, der bor der også nogle mennesker der ikke bryder sig om at det hedder 2400 NV, sådan sagt lidt diplomatisk. Der var røster fremme om at vi skulle være en del af Frederiksberg, fordi vi ligger jo lige på den anden side af Frederiksberg, og det lyder meget bedre, og billigere forsikringer og alt sådan noget. og jeg syntes det var noget værre fis, [...]ellers] så skulle vi hedde Grøndal, og så skulle vi have vores eget postnummer. og jeg tænkte bare, altså nu bor vi i Nordvest altså!" (TROELS Far til tvillinger på 9år, i arbejde, bosat i andelsbolig, i et ikke udsat byområde)

Ifølge informanterne er postnummeret alene stigmatiserende. Der var også andre informanter, som kommenterede på postnummerets betydning, især i forhold til forskellen mellem at bo i Bispebjerg eller på Frederiksberg – da huspriserne er betydeligt højere, når man krydser kommunegrænsen. Boligpriserne er et kvantitativt udtryk for, hvor i byen det er mest attraktivt at bo, og dermed også hvor det er mindst attraktivt at bosætte sig. Hvor Bispebjerg befinder sig i sidstnævnte kategori (Boliga.dk). I Waquants undersøgelse af de franske forstæder var adressen en indikator for normafvigelse (Wacquant 2013:178). Informanterne fra Bispebjerg oplever ikke et stigma i den samme grad, som der findes i de parisiske forstæder, men oplever dog en form for institutionel stigmatisering, da de må betale højere forsikringspolice, fordi de er bor i Bispebjerg.

Opsamling: Oplever familier, at de stigmatiseres i forhold til deres bosætning.

Alle familierne har oplevet, at folk har fordomme overfor Bispebjerg. Stigmaet pålægges hele på bydelen, og den opfattes ender et; udsat, og dermed ses andre kvaliteter ses. Familierne selv har en holdning til hvilke område i Bispebjerg de finder udsatte, Fuglekvarteret nævnes af flere som et uattraktivt område. Bispeparken som er det eneste boligområde i Bispebjerg, som er på listen over særligt udsatte boligområder, nævnes aldrig.

Familierne oplever at deres omgangskreds udtrykker bekymring over deres bopæl, men at denne kan nedjusteres, hvis folk kommer på besøg, så fordommene kan mindskes. Nogle informanter oplever en uoverensstemmelse mellem det stigma som bydelen har, og deres egen identitet, da de tidligere har boet i mere attraktive områder, og nu føler at de nu har oplevet en boligmessigt har oplevet statusderoute. Flere bruger humor til at afdæmpe andres opfattelse af bydelen, og gør grin med, at folk tror der er så farligt i Bispebjerg.

Kapitel 6: Konklusion

Familiernes ønske om at bosætte sig i København, samt de økonomiske forudsætninger den enkelte familie har, er de mest betydningsfulde faktorer for bosætning i Bispebjerg. Bydelen kendes ved det rå gademiljø, hvilket nogle informanter opfatter som en kvalitet, da de ifølge dem selv ”ikke er til det friserede”. Dog konfronteres informanterne med gademiljøet, hvor fattigdom og sociale problemer er meget synligt, her finder flere det ubehageligt. Københavns Kommune mener, at det styrker sammenhængskraften, og mødet på tværs af forskelle, betyder at vores normer og forventninger til hinanden ikke skævvrides på baggrund af uvidenhed (Københavns Kommune 2011: 6). Informanterne var dog ikke altid så villige til at mødes på demokratisk vis, og det sås især i forhold til skole og institutionsvalg er dette udtalt. I en grad så, bosætning i et skoledistrikt med dårligt omdømme, kunne ende med en flytning væk fra kommunen. Forældre anser det som barnets rettighed at have en god skolegang, og vil ikke lade deres barn være martyr for kommende børn, for at rette op på det noget skævvredne skole system i København.

Elevsammensætningen i folkeskolen er vigtig for forældrene, og de ser det som problematisk, hvis der er overvægt af børn med sociale problemer. De fleste forældre sætter lighedstegn mellem anden etnisk baggrund og sociale problemer. En folkeskole med mange minoritetsbørn, anses ikke som en attraktivt folkeskole. Forældrene mener, at det hele vil gå op i sociale problemer, og at deres barn ikke vil få den undervisning eller opmærksomhed som det kræver. Forældrene giver ikke udtryk for, at være særlig bekymrede for om sociale problemer vil ”smitte” af deres barn, men nærmere, at man kan forvente en skolegang, som er præget af uro, hvorfor den dermed vil være forringet, og på længere sigt have en negativ effekt på barnet. Da flere i informantgruppen ikke endnu havde skolebørn, var det bygget på formodninger om, hvordan en skoleklasse i Bispebjerg ville kunne se ud.

Der er en del hashsalg i området, hvilket giver utryghed, især når pusherne bevæger sig ind på børnefamiliernes territorier, som skoler og legepladser. Utrygheden er forbundet med det slæng som følger pusherne. De etnisk danske familiers børn er endnu så små, at narko-kriminalitet ikke er en betydelig bekymring. De somaliske kvinder ser dog nervøst til, mens deres teenagedrenge opholder sig i et byliv, hvor andre unge og voksne færdes i et kriminelt miljø. Da et nabolag med høje kriminalitetsrater ifølge Anne Case og Lawrence Katz, har significant betydning for om unge indgår i en kriminelle

løbebane, kan der argumenteres for at kvindernes bekymring valid. Drengene som træder ind på en kriminel scene, påvirkes gerne af enten jævnaldrende på gaden eller at de unge drenge fascineres af de ældre drenges rå attitude.

Bispebjerg er stigmatiseret, og informanterne oplever at bydelen til tider udelukkende opfattes som et udsat byområde. Selv om der i bydelen er en forholdsvis bred beboersammensætning, og mange forskellige typer boligkvarterer. Familierne selv har en holdning til hvilket område i Bispebjerg de finder uattraktivt, og Fuglekvarteret nævnes af flere. Bispeparken som er det eneste boligområde i Bispebjerg, som er på listen over særligt udsatte boligområder, nævnes aldrig. Familierne oplever at deres omgangskreds udtrykker bekymring over deres bopæl, og nogle informanter oplever en uoverensstemmelse mellem det stigma som bydelen har, og deres egen identitet, da de ikke kan identificere deres livsstil, i den type byområde som Bispebjerg repræsenterer. For at nedbryde stigmaet bruger flere informanter humor til at dæmpe andres opfattelse af bydelen, og gør grin med at folk tror der er farligt i Bispebjerg.

Hvordan er segregering en udfordring, for familier bosiddende i udsatte byområder?

Segregeringen i København er en udfordring for familier bosiddende i de udsatte by områder på flere punkter. Først og fremmest er de bosat i område hvor beboersammensætningen er meget homogen, med en klar overvægt af ressourcetsvage borgere. Det påvirker bydelen som helhed, og den beskrives af informanterne som havende et hårdt og fattigt udtryk. Kendetegnet for et område med en ressourcetsvag beboersammensætning er der ikke føres ressourcer tilbage i området, hvilket bevirker at området forslummer både socialt og fysisk, vendes denne udvikling ikke, så kan en forslumningsspiral opstå, dette er netop hvad Københavns Kommune forsøger at i mødekomme ved at udnævne området til udsat byområde, så der sættes fokus på den negative udvikling. Få informanter var opmærksomme på denne klassifikation, ellers kunne der argumenteres for, at få det officielle prædikat "udsat byområde" er forholdsvis stigmatiserende for et område, og dermed yderligere skræmme ressource stærke beboere væk. Overvægten af de ressourcetsvage borgere betyder at både menneskelige og økonomiske ressourcer er begrænsede. Det påvirker kvaliteten af offentlige såvel som private services negativt. Grundet den lave købekraft, er butik-livet begrænset, og restaurant og caféliv nærmest ikke eksisterende. Derfor holder de fleste informanter forsat fast i Nørrebro, hvor de benytter sig af bylivet, og dermed kanaliseres ressourcer ud i anden bydel. De offentlige services som påvirkes af, er i høj grad på skole- og institutionsområdet. Her kan alle forældre rig som fattig, udpege skoler, hvor de meget

nødigt vi sende deres børn hen, på grund af den sociale tung elevsammensætning. Forældrene med ressourcer kan vælge, at benytte sig af privatskolen eller at flytte. Forældrene som ikke har overskud, må sende deres børn i en skole, de ikke er tilfredse med. Segregering bliver dermed den største udfordring for de ressourcesvage beboere.

Nogle familier har haft fordel af, at Bispebjerg endnu er en forholdsvis billig bydel, ved at erhverve sig en ejerbolig, de ikke ville have råd til i andre bydele.

Spørgsmålet er også kan familieliv forenes med bosætning det udsat byområde i Bispebjerg. Ikke alle informanter kunne se hvordan de i fremtiden skulle forene bosætningen i Bispebjerg med deres ønsker for familien. To familier havde besluttet sig for at flytte, før deres ældste barns skolestart. De resterende familier så at det var en mulighed at have familie liv i bydelen.

Litteratur

- Antoft, Rasmus; Michael Hviid Jacobsen; Anja Jørgensen & Søren Kristiansen (2007): *Håndværk & horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag
- Beboerprojekt Puls (2010): Helhedsplan for de Almene boligafdelinger: AAB afd.8,24,33 og 49, SAB afd. Fynshuse og 3B afd. Sangergården 1 + 2 samt Vestergårdsvej. AAB, SAB & 3B
- Beboerprojekt Bispebjerg (2013) FSB'S helhedsplan for den boligsociale indsats på Bispebjerg 2013-2016 <http://www.beboerprojektbiskebjerg.dk/>
- Beboerprojekt Lundevænget (2010): Boligsocial helhedsplan for Lundevænget, FSB, København
- Beck, Ulrik (1997): *Risk society – Towards a new modernity*. London: Sage Publications.
- Boliga.dk (28. August 2013) Boligpriser: Whiskeybæltet vippet af pinden. <http://www.boliga.dk/bolignyt/boligpriser-whiskebaeltet-vippet-af-pinden>
- Blach, Vigdis & Thorup, Sophie (2013): *ENGHAVE BRYGGE - Et sociologisk projekt om de fysiske rammer og det sociale liv i et nyt boligområde*. Semesterprojekt By, Bolig og Bosætning.
- Brug Folkeskolen (2014): <http://brugfolkeskolen.dk/bydelene/biskebjerg/>
- Bryman, Alan (2008): *Social Research Methods*. 3. Udgave. Oxford University Press
- Burgers, John (1996): No Polarisation in Dutch Cities? Inequality in a Corporatist Country. *Urban Studies*, Vol. 33, No. 1. Side 99 – 105.
- Bydelspecen (1985) Bispebjerg. Københavns Kommune, Brochure nr. 8641
- Case, Anne C., & Katz, Lawrence F. (1991): The company you keep: The effects of family and neighborhood on disadvantaged youth (NBER Working Paper 3705). Cambridge: National Bureau of Economic Research. <http://www.nber.org/papers/w3705.pdf>
- Damm, Anna Piil & Schultz-Nielsen, Marie Louise & Tran.s, Torben “Voksende forskelligheder” i Damm, A. P., Schultz-Nielsen, M. L., & Tran.s, T. 2006. En befolkning deler sig op? (T. Tran.s, Ed.) Gylling: Gyldendal.
- Danmarks statistik (2014) Nyt fra Danmarks statistik – Laveste fertilitet i 24 år. Fertilitet 2013 nr. 78 <http://www.dst.dk/pukora/epub/Nyt/2014/NR078.pdf>

Dencik, Lars & Schütz Jørgensen, Per (2007): Børn og familie i det postmoderne samfund. Hans Ritzels Forlag. København

Det socioøkonomiske Københavnerkort (2014): <http://kbhkort.kk.dk/cbkort?&profile=sociokort>

Dinby.dk: <http://dinby.dk/noerrebronordvest-bladet/faelleskab-i-forskellighederne> 2013

Flyvbjerg, Bent (2006): Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry* Volume 12 nr. 2. S. 219-245. Sage publications.

FSB(2014) Huslejetilskud til unge i uddannelse. <http://fsb.dk/boligsoegende/om-ventelisten/huslejetilskud-til-unge-i-uddannelse/>

Galster, George C. "Chapter 2 The Mechanism(s) of Neighbourhood Effects: Theory, Evidence, and Policy Implications." I M. Van Ham et al. (eds.) (2012): *Neighborhood Effects Research: New Perspectives*. Springer, Dordrecht Heidelberg London New York.

Florida, Richard (2005): *Den kreative klasse – og hvordan den forandrer arbejde, fritid,*

Goffman, Erving (2009): *Stigma – om afvigeres sociale identitet* (2. Udgave). Samfundslitteratur. Frederiksberg.

Halldén, Gunilla "Forældreperspektiv og barneperspektiv på familieliv og den gode barndom" i Dencik, Lars & Schütz Jørgensen, Per (1999): *Børn og familie i det postmoderne samfund*. Hans Ritzels Forlag. København

Ham, Maarten van, David Manley, Nick Bailey, Ludi Simpson & Duncan Maclennan "Chapter 1 Neighbourhood Effects Research: New Perspectives" I M. Van Ham et al. (eds.) (2012): *Neighborhood Effects Research: New Perspectives*. Springer, Dordrecht Heidelberg London New York.

Hansen, Finn Kenneth og Hansen, Henning (2014): *Starthjælp og introduktionsydelse - Hvordan virker ydelserne?* Center for Alternativ Samfundsanalyse. København

Heinesen, Eskil (2002): *Effekter af boligmæssig segregering*. AMID Working Paper Series 15/2002. Akademiet for Migrationsstudier i Danmark. København

Herman, Anne Sophie (2011): *Gentrificering overses i Danmark*. <http://www.information.dk/273939>

Hestbæk, Anne-Dorthe "Forældreskab i det moderne samfund" i Dencik, Lars & Schütz Jørgensen, Per (1999): *Børn og familie i det postmoderne samfund*. Hans Ritzels Forlag. København

Jessen, Bodil (2012): Børnefamilier bliver i storbyen. Berlingske
<http://www.b.dk/nationalt/boernefamilierne-bliver-i-storbyen>

Kalkan, Hakan (2014): Gadeliv Blandt unge mænd fra Nørrebro. Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet København, 1. udgave SBI 2014:13.

Kvale, Steinar (1997): Interview – En introduktion til det kvalitative forsknings interview. Hans Reitzels Forlag, København

Københavns Kommune (2009): Faktahæfte Bispebjerg. Københavns Kommune, Økonomiforvaltningen, Center for Byudvikling

Københavns Kommune (2011): Politik for udsatte byområder. Teknik- og Miljøforvaltningen, Kvarterudvikling

Københavns Kommune A (2012): Udviklingsplan for Bispebjerg/Nordvest. Center for Bydesign, Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune.

Københavns Kommune B (2012): Faktaark fra Københavns Statistik – Husstande efter skattepligtig indkomst og bydele. København 2012.

Københavns Kommune A (2014): Faktaark 01 - Boligbarometer 2014

Københavns Kommune A (2014): Faktaark fra Københavns Statistik – Befolkningen efter bydel og areal, København 1. Januar 2014 og 2013.

Københavns Kommune B (2014): Faktaark fra Københavns Statistik – Befolkningen efter bydel, køn og civilstand, København 1. Januar 2014.

Københavns Kommune C (2014): Faktaark fra Københavns Statistik - Befolkningen efter herkomst og bydel, København 1. Januar 2014.

Massey, Douglas S. (1995) Getting Away with Murder: Segregation and Violent Crime in Urban America. *University of Pennsylvania Law Review*, 1995, Vol.143 (5), pp.1203-1232 [Peer-reviewed tidsskrift]

MBBL A (2014): Liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. februar 2014 . Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter. København

Musterd, S. & Ostendorf, W. (eds) (1998): *Urban segregation and the welfare state*. Routledge, London 1998. p 1-27, 110-125, 206 – 222

Schultz Larsen, Troels (2009): De forsømte: skitse til en samfundsvidenskabelig analyse om relationerne mellem produktion af forsømte boligområder, de sociale kampe om det bolig sociale integrationsarbejde og den boligsociale integration. Ph.d afhandling, Roskilde Universitet

Schultz Larsen, Troels (2011): Med Wacquant i det ghettopolitiske felt. DANSK SOCIOLOGI. Nr. 1/22. årg. 2011

Sheikh, Jacob (19. Juli 2014) Rapport fra taberlandet. Politiken.
<http://politiken.dk/indland/ECE2346655/serie-rapport-fra-taberlandet/>

Skifter Andersen, Hans (2007): Er indvandrernes bosætningsmønster et samfundsproblem?. *Dansk Sociologi*, Vol. 18, nr. 4

Skifter Andersen, Hans (2010): Når teltpælene rykkes op – Geografisk mobilitet i Danmark og dens årsager. SBI 2010:12, Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.

Skifter Andersen, Hans & Børresen, Karin Sølvi (2006): Ghetto eller integrationsssluse? Om multietniske boligområders funktioner. *Samfundsøkonomen*, nr. 4

Skifter Andersen, Hans & Ærø, Thorkil (1999): Hvorfor koncentrerer de dårligst stillede i bestemte by- og boligområder – om segregation og årsagerne til den, i Kristensen (red.): Bypolitik, kvarterløft og velfærd, SBI-rapport 312, s. 37-56, Statens Byggeforskningsinstitut

SBI (2009): Evaluering af indsatsen i fem kvarterløftsområder 2002 – 2008. Statens byggeforskningsinstitut SBI 2009:17

Sørensen, Mona Samir (2012): legepladser skal være Københavns nye mødesteder.
<http://politiken.dk/forbrugogliv/livsstil/familieliv/ECE1648720/legepladser-skal-vaere-koebenhavns-nye-moedesteder/>

Thomsen, Leif (1994): Er der Ghettoer i Danmark. Byplan nr. 6 1994, s. 288-295

Thor Andersen, Hans ”Byens sociologi” i Andersen, Heine (2011): Sociologi – en grundbog til et fag. 4. Udgave. Hans Ritzel, København.

Wacquant, Loïc (2013): Byens udstødte – En komparativ sociologi om den avancerede marginalisering. Nyt fra Samfundsvidenskaberne. Frederiksberg

Bilag 1: Tabeller

Børnefamilier* 1. januar efter område og tid										
År	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Antal	47966	47109	46874	46697	46559	46502	46730	47464	47888	48687
Årstal	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Antal	49727	50830	51407	52117	52988	53933	54790	55463	56231	56302
Årstal	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Antal	56295	57312	58342	59821	61598	63547	65598	67335	68939	

FAM44B: Børnefamilier 1. januar efter område, yngste og ældste hjemmeboende barns alder, familietype og antal hjemmeboende børn *En familie er en eller flere personer, der bor på samme adresse og har visse indbyrdes relationer(www.dst.dk).

Gennemsnitsalder for førstegangsfødende

Gennemsnitsalder for fødende kvinder og nybagte fædre efter alder og tid							
Årstal	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2012
Gennemsnitsalder for førstegangsfødende kvinder	23,1	23,7	24,6	26,4	28,1	29,1	29,1

FOD11: Gennemsnitsalder for fødende kvinder og nybagte fædre

Lang videregående uddannelse: Befolkning 16 - 66 år pr. 1.1.2013

	Indbyggere med lang videregående uddannelse	Population
Bispebjerg	4.044*	39.654*
København	66.232*	420.174**

Kilde: Københavns Kommunes Statistikbank: *Tab 35-2: Befolkningen 16-66 år efter køn, uddannelse og alder - Bispebjerg, **Tab 35-1: Befolkningen 16-66 år efter køn, uddannelse og alder - København.

Højeste uddannelse - Grundskole: Befolkning 20 til 66 år. 1.1.2013

	Antal borgere med grundskole som højeste uddannelse	Population
Bispebjerg	11.682*	38.058*
København	98.213**	401.653**

Kilde: Københavns Kommunes Statistikbank: *Tab 35-2: Befolkningen 16-66 år efter køn, uddannelse og alder - Bispebjerg, **Tab 35-1: Befolkningen 16-66 år efter køn, uddannelse og alder - København.

Bilag 2: Kriterier og liste over særligt udsatte boligområder pr. 1. Februar 2014

Listen omfatter almene boligområder med mindst 1.000 beboere, der opfylder 3 ud af 5 kriterier kommer på listen.

De 5 kriterier er:

1. Andelen af 18-64 årige uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelse overstiger 40 pct. (gennemsnit for de seneste 2 år)
2. Andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande overstiger 50 pct.
3. Antal domte for overtrædelse af straffeloven, våbenloven eller lov om enforiserende stoffer overstiger 2,70 pct. af beboere på 18 år og derover (gennemsnit for de seneste 2 år).
4. Andelen af beboere i alderen 30-59 år, der alene har en grunduddannelse (inkl. uoplyst uddannelse), overstiger 50 pct. af samtlige beboere i samme aldersgruppe
5. Den gennemsnitlige bruttoindkomst for skattepligtige i alderen 15-64 år i området eksklusivt uddannelsessøgende er mindre end 55 pct. af den gennemsnitlige bruttoindkomst for samme gruppe i regionen

Særligt udsatte boligområder efter de 5 nye kriterier

Område	Kommune	1. jan 2013 Beboere	2011-12 2 år Udenfor arb marked Pct.	1. jan 2013 E & I Ikke vestlige Pct.	2011-12 2 år Dømte Pct.	1. jan 2013 Kun grund- skole Pct.	År 2011 Gns indkomst Pct. af reg
Aldersrogade	København	2.350	38,0	73,3	2,75	40,9	51,8
Mjølnerparken	København	1.919	44,5	85,5	3,08	54,7	44,9
Tingbjerg/Utterslevhuse	København	6.302	33,4	70,2	2,31	56,4	51,3
Bispeparken	København	1.574	36,1	58,1	3,02	50,9	51,3
Hedemarken	Albertslund	1.743	40,3	52,6	1,70	56,2	59,0
Tåstrupgård	Høje Tåstrup	2.534	36,4	66,9	3,14	66,4	52,7
Charlottegager	Høje Tåstrup	1.693	41,2	52,6	3,18	58,7	57,9
Gadehavegård	Høje Tåstrup	2.056	42,7	55,5	3,69	57,5	56,9
Nivåhøj	Fredensborg	1.473	41,1	47,7	2,79	56,4	57,9
Rønnøbærpk./Æblehave	Roskilde	1.518	43,0	44,3	3,15	52,5	61,7
Agervang mv.	Holbæk	1.432	52,3	57,1	3,40	59,9	53,7
Ladegårdsparken	Holbæk	1.370	43,1	29,2	3,02	55,0	60,5
Ringparken, Slagelse	Slagelse	1.865	47,5	55,2	3,19	57,0	53,2
Motalavej	Slagelse	1.629	48,7	39,8	2,82	62,4	55,5
Solbakken mv	Odense	1.299	49,0	47,3	2,95	52,5	57,4
Vollsmose	Odense	9.055	54,3	66,8	3,69	57,2	53,5
Byparken/Skovparken	Svendborg	1.052	59,2	53,1	3,55	62,0	52,8
Nørager/Søstjernevej	Sønderborg	1.296	50,3	59,3	3,49	45,1	57,6
Stengårdsvej-kvarteret	Esbjerg	1.851	46,2	63,7	3,12	59,4	55,6
Hedelundgårdsparken	Esbjerg	2.373	46,5	25,7	3,04	58,6	61,3
Korskærparken	Fredericia	1.860	49,4	46,6	2,86	51,0	61,4
Søndermarksvej mv	Fredericia	1.316	46,7	23,2	2,78	57,3	67,4
Sundparken	Horsens	1.508	55,1	63,8	2,67	59,5	54,8
Munkebo	Kolding	1.451	47,0	57,5	1,67	51,4	61,3
Skovparken/Skovvejen	Kolding	2.371	46,1	59,6	2,71	53,7	56,5
Finlandsparken	Vejle	1.556	47,5	71,4	2,85	56,1	60,5
Løget by	Vejle	1.695	50,6	45,0	2,76	58,1	59,8
Glarbjergvej-området	Randers	1.439	49,5	27,4	2,84	54,3	58,9
Højvangen	Skanderborg	1.189	43,4	28,4	3,21	51,7	63,2
Bispehaven	Aarhus	2.305	45,4	67,1	3,06	46,2	56,2
Gelleruppk./Toveshøj	Aarhus	7.034	51,1	78,6	4,57	56,1	49,3
Trigeparken	Aarhus	1.057	45,2	35,3	3,16	54,2	59,1
Sebbersundvej mv	Aalborg	1.162	48,2	20,2	3,98	60,9	59,3

Kilde: MBBL A 2014 (kriterierne og tabellen er kopieret fra MBBLs dokument)

Bilag 3: Interviewguide

Hovedtema	Emner	Eksempler på spørgsmål
Intro	Præsentation af speciale Baggrundsspørgsmål	Kan du fortælle lidt om jeres selv og jeres familie? Hvor mange børn har i, og hvor gamle er de?
Bosætning	Valg af bolig og bydel	Kan i beskrive hvordan i er endt med at bo her i Bispebjerg? - Kendte nogle som boede her - grønne områder - beliggenhed i forhold til job/centrum/uddannelse - institutioner Hvordan fik i denne bolig? Hvor boede i før i bosatte jer her i Bispebjerg?
Hvordan er det at bo i Bispebjerg?	Andres opfattelse af bydelen	Hvad havde i hørt om Bispebjerg før i flyttede hertil? Hvor havde hørt det henne? Hvad tror i at jeres omgangskreds mener om at bor i Bispebjerg? Hvorfor tror de det? Stemmer det overens med jeres opfattelse af bydelen?
	Netværk i bydelen	Kender i nogen her i nabolaget? Og hvordan er jeres forhold til dem? Har jeres børn kammerater her i nabolaget? Er det kammeratskaber fra skole eller hvordan?
	Vurdering af bydel	Hvad syntes i om at bo i Bispebjerg - positivt/negativt? Er det et tryk sted at bo? Har jeres opfattelse af bydelen ændret sig siden i fik børn? Da i bosatte jer her, var udbuddet af institutioner en del af overvejelserne, i forhold til boligvalget?
En børnefamilies hverdag i Bispebjerg	Institutioner og valg	Hvad syntes du om de institutioner som dine børn indgår i? - kammerater (socialt) - lærere (fagligt) Er der nogle udfordringer i jeres børns institutioner? Har der været udfordringer i tidligere institutioner? Hvordan oplever i at miljøet i klassen/skolen/børnehaven påvirker jeres børn?

	Børnenes omgangskreds	Hvilken omgangskreds har jeres børn, er det fra nabolaget / er det fra skolen? Vurder i at jeres børn bliver påvirket af denne omgangskreds? - positivt/negativt Har i oplevet at jeres børn er blevet påvirket negativt af deres omgangskreds? Hvis i oplevede det, hvordan ville i reagere?
Muligheder og udfordringer ved at være bosiddende i Bispebjerg	Muligheder	Hvad ser i som en særlig mulighed man har som beboer i Bispebjerg? - bo tæt på familie og venner - nærhed til byen - billig bolig Er der nogle særlige muligheder for jeres børn? Bruger i bydelen anderledes, efter i har fået børn? Hvordan er det med foreningslivet, er det noget i benytter jer af?
	Udfordringer	Ser i nogle særlige udfordringer ved at være beboere i Bispebjerg? Hvilke udfordringer er der som forældre? Hvilke udfordringer er der for jeres børn? Hvad med jeres børns fremtid? Hvordan syntes du det er at have børn i Bispebjerg?
	Fremtid	Hvordan ser jeres fremtid i Bispebjerg ud?
Afslutning	Har i nogle yderligere kommentarer?	Mange tak for hjælpen